

ชื่อวิทยานิพนธ์ ความพึงพอใจของสมาชิกองค์กรการเงินชุมชนที่มีต่อการจัดสวัสดิการของ
องค์กรการเงินชุมชนในจังหวัดกาฬสินธุ์

ผู้วิจัย นายนำใจ อุทรักษ์ ปริญญา คหกรรมศาสตรมหาบัณฑิต (การพัฒนาครอบครัวและสังคม)
อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์รัชนิกร โชติชัยสถิตย์ (2) รองศาสตราจารย์นवलเสน่ห์
วงศ์เชิดธรรม ปีการศึกษา 2548

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ความพึงพอใจของสมาชิกองค์กรการเงินที่มีต่อการจัดสวัสดิการขององค์กรการเงินชุมชนในจังหวัดกาฬสินธุ์ (2) ข้อเสนอแนะที่สามารถนำไปพัฒนาการจัดสวัสดิการขององค์กรการเงินชุมชนในจังหวัดกาฬสินธุ์

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา คือ สมาชิกกลุ่มองค์กรการเงินชุมชนในจังหวัดกาฬสินธุ์ 5 องค์กร ได้แก่ ชมรมผู้ดูแลเด็กอำเภอกุฉินารายณ์ 120 ราย สหกรณ์เครดิตยูเนียนหนองห้าง จำกัด 82 ราย ชมรมผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์ 122 ราย กลุ่มโรงสีข้าวชุมชนหนองแปน อำเภอกมลาไสย 33 ราย และกลุ่มสตรีทอผ้าพื้นเมืองเหล่าใหญ่ 23 ราย ซึ่งได้มาโดยการเลือกตัวอย่างแบบโควตา รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 380 ราย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า ภาพรวมสมาชิกของชมรมผู้ดูแลเด็กอำเภอกุฉินารายณ์ มีระดับความพึงพอใจปานกลางต่อการจัดสวัสดิการ โดยมีระดับความพึงพอใจ ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การสนับสนุนงบประมาณด้านกีฬาและนันทนาการ ส่วนภาพรวมสมาชิกของสหกรณ์เครดิตยูเนียนหนองห้าง มีระดับความพึงพอใจปานกลางต่อการจัดสวัสดิการ โดยมีระดับความพึงพอใจค่าเฉลี่ยสูงสุดคือการช่วยเหลือด้านอุปโภคบริโภคของสมาชิก ภาพรวมของสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ มีระดับความพึงพอใจปานกลางต่อการจัดสวัสดิการ โดยมีระดับความพึงพอใจค่าเฉลี่ยสูงสุดคือการจัดเวทีภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่นเดียวกับภาพรวมสมาชิกของกลุ่มโรงสีข้าวชุมชนหนองแปน มีระดับความพึงพอใจปานกลางต่อการจัดสวัสดิการ โดยมีระดับความพึงพอใจค่าเฉลี่ยสูงสุดคือการเฉลี่ยเงินคืนสมาชิก ในขณะที่ภาพรวมสมาชิกของกลุ่มสตรีทอผ้าพื้นเมืองเหล่าใหญ่มีระดับความพึงพอใจมากที่สุดต่อการจัดสวัสดิการ โดยมีระดับค่าเฉลี่ยสูงสุดคือการให้บริการออมทรัพย์แก่สมาชิก สำหรับข้อเสนอแนะที่สมาชิกทั้ง 5 องค์กรต้องการ คือ ควรจัดให้สมาชิกสามารถเข้ารับบริการได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว

คำสำคัญ ความพึงพอใจ องค์กรการเงินชุมชน สวัสดิการชุมชน

Thesis title: The Satisfaction of Members of Community Financial Organizations with the Provision of Welfare by the Community Financial Organizations in Kalasin Province

Researcher: Mr. Numjai Uttarak; **Degree:** Master of Home Economics (Family and Social Development); **Thesis advisors:** (1) Rutchaneekorn Chotchaisathit, Associate Professor; (2) Nuansane Wongchoedtum, Associate Professor; **Academic year:** 2005

ABSTRACT

The purposes of this research were (1) to study the satisfaction of community financial organization members with the provision of welfare by the Kalasin community financial organizations and (2) to study the recommendations conducive to the development of welfare provision by the Kalasin community financial organizations.

The samples were the members of the group of five community financial organizations in Kalasin Province, namely 120 members of the Kuchinarai child-care club, 82 members of the Nong Hang Credit Union Co-operative, 122 members of the Kalasin elderly club, 33 members of the Nongpan community rice mills in Kamalasai District and 23 members of the Laoyai local cloth-weaving women group. These samples were selected by quota sampling, totalling 380 members altogether. The data were collected from all the members by using the statistics of frequency, percentage, mean and standard deviation.

The research findings were as follows. The Kuchinarai child-care club members, on the whole, were moderately satisfied with the provision of welfare at the highest mean satisfaction level through budgetary support for sport and recreation. The Nong Hang Credit Union Co-operative members, on the whole, were moderately satisfied with the provision of welfare at the highest mean satisfaction level through the assistance given in the cremation of members. The elderly club members, on the whole, were also moderately satisfied with the provision of welfare at the highest mean satisfaction level through the setting up of a local wisdom forum, just like the Nongpan community rice mill members who, on the whole, were also moderately satisfied with the provision of welfare at the highest mean satisfaction level through the dividend paid to members. On the other hand, the Laoyai local cloth-weaving woman group members were, on the whole, most satisfied with the provision of welfare at the highest mean satisfaction level through the saving services provided for members. As for the recommendations that the members of all the five organizations wished to have, there should be an arrangement enabling members to have access to convenient and fast services.

Key words: Satisfaction, Community financial organizations, Community welfare

กิตติกรรมประกาศ

การทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ รัชนิกร โชติชัยสถิตย์ สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช รองศาสตราจารย์ นवलเสนห์ วงศ์เชิดธรรม ศูนย์วิจัยและพัฒนาแบบทดสอบ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาในการจัดทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ และขอขอบคุณ ดร.เกษม เชตะวัน อาจารย์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตกาฬสินธุ์ ที่ได้กรุณาช่วยให้คำปรึกษาในการจัดทีมงานเก็บข้อมูล นับตั้งแต่เริ่มต้นจนสำเร็จเรียบร้อยสมบูรณ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง

ผู้วิจัยขอขอบคุณ คณะกรรมการดำเนินการและสมาชิกสหกรณ์เครดิตยูเนียนหนองห้าง จำกัด กองทุนชุมชนผู้ดูแลเด็กอำเภอกุฉินารายณ์ โรงเรียนข้าวชุมชนหนองแปน กองทุนผู้สูงอายุ จังหวัดกาฬสินธุ์ กลุ่มทอผ้าพื้นเมืองเหล่าใหญ่ และทีมผู้ช่วยนักวิจัยทุกท่าน ที่ได้กรุณาตรวจสอบแบบสอบถามที่ใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ร่วมมือและอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากทีมงานนักศึกษาจากคณะบริหารธุรกิจ สถาบันเทคโนโลยีวิทยาเขตกาฬสินธุ์ จึงขอขอบคุณไว้ ณ โอกาสนี้

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้รับการสนับสนุนกำลังใจเป็นอย่างดีมาจากผู้นำเครือข่ายภาคประชาชน เครือข่ายประชาสังคม และทีมงานวิจัยชีวิตสาธารณะพัฒนาท้องถิ่นนำอยู่ ทีมงานผู้บริหารงานพัฒนาชุมชน สำนักงานพัฒนาชุมชนท้องถิ่น อำเภอ จังหวัด ในจังหวัดกาฬสินธุ์ กรรมการสถาบันพัฒนาองค์กรการเงินและสวัสดิการชุมชนแห่งชาติ (พอสช.) คณะทำงานสหพันธ์วิฑูชุมชนแห่งชาติ คณะทำงานสหพันธ์วิฑูชุมชนคนอีสาน คณะทำงานจุดปฏิบัติการเรียนรู้วิฑูชุมชนคนกุฉินารายณ์

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัยนี้ ผู้วิจัยขอมอบให้ผู้สนใจการศึกษาทั้งหมด

นำใจ อุทรักษ์

พฤศจิกายน 2548

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ฉ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	3
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	3
ขอบเขตการวิจัย.....	4
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	6
แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	6
- ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์.....	6
- แนวคิดสวัสดิการสังคมและสวัสดิการชุมชน.....	7
- แนวคิดการพัฒนาคน โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน.....	16
- แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ.....	18
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	20
รูปแบบขององค์การการเงินชุมชนในประเทศไทย.....	22
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	36
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	36
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	37
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	38
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	39

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	40
ข้อมูลทั่วไปของสมาชิกองค์กรการเงินชุมชน.....	42
ความพึงพอใจของสมาชิกชมรมผู้ดูแลเด็กอำเภอกุฉินารายณ์.....	52
ความพึงพอใจของสมาชิกสหกรณ์เครดิตยูเนียนหนองห้าง จำกัด.....	54
ความพึงพอใจของสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ.....	56
ความพึงพอใจของสมาชิกกลุ่มโรงสีข้าวชุมชนหนองแปน.....	58
ความพึงพอใจของสมาชิกกลุ่มสตรีทอผ้าพื้นเมืองเหล่าใหญ่.....	60
ข้อเสนอแนะในการจัดสวัสดิการของสมาชิกที่มีต่อการจัดสวัสดิการชุมชน ขององค์กรการเงินชุมชนในจังหวัดกาฬสินธุ์.....	62
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	65
สรุปผลการวิจัย.....	65
อภิปรายผล.....	67
ข้อเสนอแนะ.....	70
บรรณานุกรม.....	72
ภาคผนวก.....	76
ก ราชานามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย.....	77
ข แบบสอบถาม.....	79
ประวัติผู้วิจัย.....	84

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 3.1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	37
ตารางที่ 4.1 ข้อมูลทั่วไปของสมาชิกองค์กรการเงินชุมชนทั้ง 5องค์กร.....	42
ตารางที่ 4.2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจของสมาชิกชมรมผู้ดูแลเด็กอำเภอกุฉินารายณ์ ที่มีต่อการจัดสวัสดิการของชมรมฯ.....	51
ตารางที่ 4.3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจของสมาชิกสหกรณ์เครดิตยูเนียนหนองห้างจำกัด ที่มีต่อการจัดสวัสดิการของสหกรณ์.....	53
ตารางที่ 4.4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจของสมาชิกชมรมผู้สูงอายุที่มีต่อการจัดสวัสดิการของชมรม.....	55
ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจของสมาชิกกลุ่มโรงสีข้าวชุมชนหนองแปน อำเภอกมลาไสย ที่มีต่อการจัดสวัสดิการของกลุ่ม.....	57
ตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจของสมาชิกกลุ่มสตรีทอผ้าพื้นเมืองเหล่าใหญ่ที่มีต่อการจัดสวัสดิการของกลุ่ม.....	59
ตารางที่ 4.7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานรวมของความพึงพอใจของสมาชิกแต่ละองค์กรการเงินชุมชนที่มีต่อการจัดสวัสดิการขององค์กร.....	61
ตารางที่ 4.8 จำนวนของสมาชิกที่ให้ข้อเสนอแนะในการจัดสวัสดิการขององค์กรการเงินชุมชนทั้ง 5 องค์กร.....	62

ญ

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 2.1 แสดงการเกิดความพึงพอใจของบุคคล.....	19

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การที่คนกลุ่มใหญ่ของประเทศ ไม่มีเงินทุนเป็นของตนเองขาดโอกาสที่จะเข้าถึงแหล่งทุน ในขณะที่มีระบบที่สามารถออมทุนส่วนใหญ่ของคนทั้งประเทศเข้าสู่ส่วนกลาง แต่คนที่มีฐานะยากจนระดับฐานล่างกลับไม่สามารถที่จะใช้บริการได้ เนื่องจากมีอาชีพรายได้ไม่แน่นอน ขาดหลักทรัพย์ค้ำประกัน ขั้นตอนการเข้าถึงแหล่งทุนยุ่งยากซับซ้อน ทำให้ต้องพึ่งแหล่งทุนเงินกู้ยืมออกระบบซึ่งมีอัตราดอกเบี้ยสูง ชุมชนหลายแห่งซึ่งได้ก่อตั้งกองทุนกลุ่มออมทรัพย์ของตนเองขึ้นมา เพื่อเป็นหน่วยบริการด้านการเงินของชุมชนไว้ภายในหมู่บ้านที่สมาชิกสามารถมาฝากเงินออมหรือกู้ยืม เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในกิจกรรมของครอบครัว กลุ่มออมทรัพย์ในชุมชนเป็นรูปแบบหนึ่งของการจัดสวัสดิการที่คนในชุมชนได้สร้างวงสัมพันธ์ต่อกัน โดยเริ่มจากการที่กลุ่มออมทรัพย์ได้ช่วยให้สมาชิกมีการออมร่วมกัน และมีแหล่งเงินกู้ภายในชุมชนได้นำไปช่วยพัฒนาชุมชนด้านอื่น ๆ ติดตามมามากมาย กลุ่มออมทรัพย์เป็นเครื่องมือสำคัญในการรวมคน รวมเงิน รวมความคิด ทำให้คนในชุมชนได้มาพูดคุย คิดหาทางแก้ไขด้านปัญหาต่าง ๆ ของชุมชนเครือข่ายร่วมกัน และการที่ได้จากเงินกองทุนของตนเองยังทำให้ชุมชนรู้จักคิดริเริ่มตัดสินใจ การกำหนดทิศทางกิจกรรมออมทรัพย์ และขยายไปสู่การพัฒนาในด้านต่าง ๆ เช่น การพัฒนาอาชีพรายได้ ธุรกิจชุมชน สวัสดิการชุมชน ที่อยู่อาศัย สิ่งแวดล้อมชุมชน ตลอดจนกิจกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ถือได้ว่ากลุ่มออมทรัพย์หรือองค์กรการเงินชุมชนเป็นกองทุนเพื่อการพึ่งตนเองของชุมชน และสมาชิกชุมชนกลุ่มออมทรัพย์หรือที่เรียกรวม ๆ ว่าองค์กรการเงินชุมชน มีกำเนิดมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2508 ทั้งในลักษณะที่เกิดจากการริเริ่มจัดตั้งโดยผู้นำชุมชนเอง การส่งเสริมของหน่วยงาน หรือการนำรูปแบบองค์กรการเงินของที่อื่นมาใช้ รูปแบบองค์กรการเงินในยุคแรก ๆ มีหลายรูปแบบและเรียกชื่อต่างกัน อาทิ สหกรณ์เครดิตยูเนียน ซึ่งริเริ่มจากการสัมพันธ์ของสมาชิกโบสถ์คริสต์ทั้งในชุมชนเมืองและชนบท กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่กรมการพัฒนาชุมชนส่งเสริมตั้งแต่ปี พ.ศ. 2517 กลุ่มออมทรัพย์ในภาคใต้ที่มีลักษณะเฉพาะของตนเองในแต่ละกลุ่ม เช่น กลุ่มออมทรัพย์บ้านคีรีวง จังหวัดนครศรีธรรมราช จัดตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2523 กลุ่มออมทรัพย์แบบพัฒนาคบวงจรชีวิตบ้านน้ำขาว กลุ่มออมทรัพย์คลองเปี้ยะ จังหวัดสงขลา จัดตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2525 กองทุนชาวประมงขนาดเล็กบ้านปากบาง จังหวัดสงขลา จัดตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2528 กองทุนชะกาดบ้านคอนโต๊ะหลง จังหวัดสตูล จัดตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2530 ซึ่งผู้ที่ก่อตั้งกลุ่มเหล่านี้ คือผู้รู้ในชุมชนหรือที่เรียกว่า

ปราชญ์ชาวบ้านที่ต้องการพัฒนาชุมชนของตนเอง โดยมีลักษณะร่วมที่สำคัญคือ ต้องการจัดกิจกรรมที่อยู่พื้นฐานแนวทางของการพึ่งตนเองของชุมชน และเห็นว่าการออมทรัพย์เป็นเครื่องมือในการรวมคน รวมเงิน รวมความคิด ไปสู่การพัฒนาชุมชนให้ เข้มแข็ง ดังเช่นที่ปรากฏในฐานคิดสวัสดิการชุมชน กล่าวคือ สวัสดิการชุมชน คือ การสร้างหลักประกันเพื่อความมั่นคงของคนในชุมชน ซึ่งหมายรวมถึงทุกอย่างที่จะทำให้คนในชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ทั้งในรูปของสิ่งของ เงินทุน น้ำใจ การช่วยเหลือเกื้อกูล เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตตั้งแต่เกิด แก่ เจ็บ ตาย หัวใจของการจัดสวัสดิการชุมชน คือ การพึ่งตนเองและการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน “ให้อย่างมีคุณค่า รับอย่างมีศักดิ์ศรี” การจัดสวัสดิการตั้งอยู่บนฐานของการเคารพและอยู่ร่วมกันกับธรรมชาติ อย่างเห็นคุณค่าอยู่บนพื้นฐานของศาสนา ภูมิปัญญา วัฒนธรรมท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมในทุกระดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “องค์กรการเงินชุมชน” เป็นตัวเชื่อมโยงการจัดสวัสดิการ ทำให้เกิดกองทุนสวัสดิการอย่างหลากหลายบูรณาการกองทุนต่างๆ ภายในชุมชน มาจัดสวัสดิการร่วมกัน รวมทั้งการขยายผล “ออมวันละบาท” เพื่อสวัสดิการ ผลของการจัดสวัสดิการชุมชน คือ การเกิดความสัมพันธ์ที่ดีของคนในชุมชน การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ความรู้สึกมั่นคง ภาคภูมิใจ อยู่อย่างมีศักดิ์ศรี และมีความสุขทั้งทางกาย และทางจิตใจ (เอกสารประกอบการสัมมนาการจัดสวัสดิการชุมชนแก่ใจอย่างยั่งยืน 2547, หน้า ข)

ในช่วงตั้งแต่ปี 2530 เป็นต้นมา องค์กรการเงินชุมชนรูปแบบต่าง ๆ ของชุมชนได้ขยายตัวเร็วขึ้น เช่น ในชุมชนเมืองกรุงเทพมหานคร ได้เกิดกลุ่มออมทรัพย์ที่เริ่มจากการส่งเสริมขององค์กรนานาชาติ เพื่อร่วมกันพัฒนา 40 กลุ่ม โดยจัดตั้งขึ้นประมาณปี พ.ศ. 2530 ถึง พ.ศ. 2534 และองค์กรพัฒนาเอกชนอื่นอีกบางส่วน ส่วนในชนบทมีองค์กรพัฒนาเอกชนที่ส่งเสริมเรื่องกลุ่มออมทรัพย์ ควบคู่ไปกับกิจกรรมพัฒนาอื่น ๆ เช่น ธนาคารข้าว กลุ่มสมุนไพร กลุ่มอาชีพ เป็นต้น หรือมีองค์กรพัฒนาเอกชนที่ส่งเสริมเรื่องกลุ่มออมทรัพย์ควบคู่ไปกับกิจกรรมพัฒนาอื่น ๆ เช่น ธนาคารข้าว กลุ่มสมุนไพร กลุ่มอาชีพ เป็นต้น สำหรับจังหวัดกาฬสินธุ์นั้น ได้มีองค์กรการเงินชุมชนเกิดขึ้นเช่นกัน โดยมีรูปแบบแตกต่างกันไป เช่น ชมรมผู้ดูแลเด็กอำเภอกุฉินารายณ์ สหกรณ์เครดิตยูเนียนหนองห้าง จำกัด ชมรมผู้สูงอายุ กลุ่มโรงสีข้าวชุมชนหนองเปาน อำเภอ กมลาไสย และกลุ่มสตรีทอผ้าพื้นเมืองเหล่าใหญ่ เป็นต้น จากการพัฒนาองค์กรการเงินซึ่งมีกำเนิดที่แตกต่างกันตามความคิดริเริ่มของผู้นำชุมชนหรือมีหน่วยงานส่งเสริมการนำไปปรับใช้ให้สอดคล้องกับวิธีการทำมาหากิน ศาสนา วัฒนธรรม ของชุมชนนั้นทำให้องค์กรการเงินชุมชนที่กระจายเงินในพื้นที่ต่าง ๆ มีหลากหลายเป็นอันมาก องค์กรการเงินชุมชนที่เข้มแข็งส่วนใหญ่เป็นองค์กรที่ได้มีการคิดค้นหาวิธีการดำเนินงานให้สอดคล้องกับขบวนการของตนเอง ไม่ติดอยู่ในกรอบรูปแบบดั้งเดิม

จากประสบการณ์ของการก่อตั้งองค์การการเงินชุมชน พบว่า การพัฒนากลุ่มองค์กรการเงินชุมชนต่าง ๆ ต้องใช้เวลาพัฒนากิจกรรมต่อเนื่องมานานจึงจะประสบความสำเร็จในการรวมกลุ่มจนเป็นที่ยอมรับของประชาชนทั่วไป ในขณะที่เดียวกันก็มีบางองค์กรต้องล้มเลิกไปโดยไม่ทราบสาเหตุ จังหวัดกาฬสินธุ์ถือเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีการรวมกลุ่มจัดตั้งองค์การการเงินชุมชนต่าง ๆ จนประสบความสำเร็จในลำดับต้นของประเทศไทย เนื่องจากมีกลุ่มองค์กรการเงินที่เข้มแข็ง อายุการดำเนินงานกิจกรรมยาวนานหลายสิบปี แต่ยังไม่มีการศึกษาอย่างเป็นทางการว่าสมาชิกขององค์กรมีความพึงพอใจต่อสวัสดิการขององค์กรฯ มากน้อยเพียงใด ทั้งในเรื่องระเบียบการดำเนินงาน ขั้นตอนการขอใช้บริการ การอำนวยความสะดวกต่อสมาชิก และเรื่องอื่น ๆ ที่ปัจจุบันอาจต้องมีการปรับเปลี่ยนหลักเกณฑ์ให้เกิดความสะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น ตลอดจนสนองความต้องการของผู้รับบริการได้ทันต่อสภาวะการครองชีพอย่างแท้จริง

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความพึงพอใจในการจัดสวัสดิการชุมชนขององค์การการเงินจังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งจากเดิมมีหลายองค์การการเงินชุมชนและในปัจจุบันพบว่า ทั้ง 5 องค์การการเงินชุมชนที่ศึกษา เป็นองค์กรที่สามารถดำเนินงานได้บรรลุวัตถุประสงค์ในระดับหนึ่ง ที่สามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดแนวทางสำหรับชุมชนในท้องถิ่นที่กำลังรวมตัวกันจัดตั้งกลุ่มองค์กรการเงิน หรือผู้ที่มีโครงการจัดตั้งกลุ่มองค์กรการเงินในอนาคตให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการก่อตั้งองค์กรให้ประสบความสำเร็จ รวมทั้งผลการวิจัยและข้อเสนอแนะสามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาองค์กรการเงินชุมชนในจังหวัดกาฬสินธุ์ต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของสมาชิกขององค์การการเงินชุมชนในจังหวัดกาฬสินธุ์ที่มีต่อการจัดสวัสดิการขององค์การการเงินชุมชนที่ตนเป็นสมาชิกแต่ละองค์กร

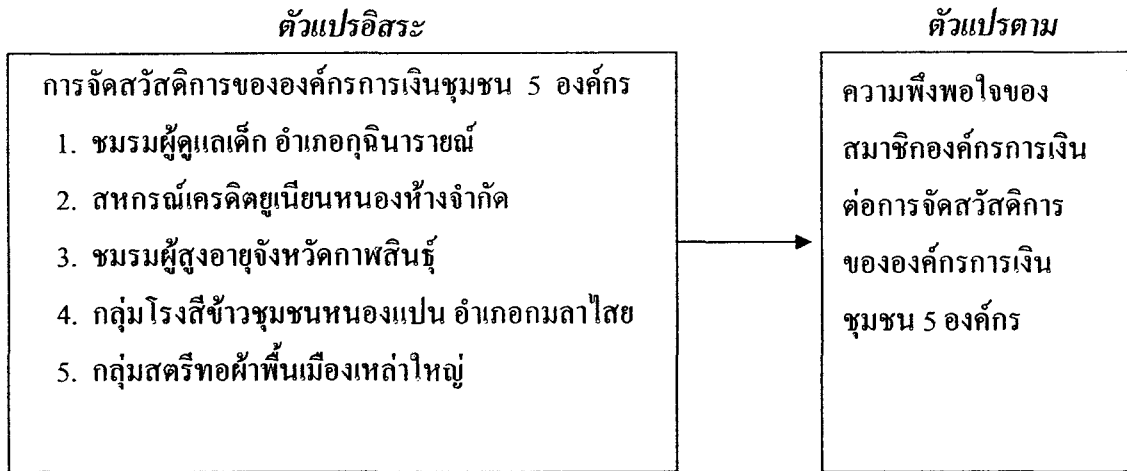
2.2 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการจัดสวัสดิการขององค์การการเงินชุมชน

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การจัดสวัสดิการของสมาชิกขององค์การการเงินชุมชน 5 องค์กร ได้แก่ ชมรมผู้ดูแลเด็กอำเภอภูผินารายณ์ สหกรณ์เครดิตยูเนียนหนองห้าง จำกัด ชมรมผู้สูงอายุ กลุ่มโรงสีข้าวชุมชนหนองแปน อำเภอกมลาไสย และกลุ่มสตรีทอผ้าพื้นเมืองเหล่าใหญ่

ตัวแปรตาม ได้แก่ ความพึงพอใจของสมาชิกที่มีต่อการได้รับการจัดสวัสดิการจากองค์การการเงินชุมชน

ซึ่งสามารถแสดงกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

4. ขอบเขตการวิจัย

4.1 การศึกษาเรื่องนี้ได้ทำการเก็บข้อมูลความพึงพอใจของประชากรที่เป็นสมาชิกกลุ่มที่มีต่อการจัดสวัสดิการชุมชนขององค์กรการเงินชุมชนในจังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 7,827 คน โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 380 คน (ตารางเศษชีและมอร์แกน) จากองค์กรการเงินชุมชน 5 องค์กร ได้แก่

- 4.1.1 ชมรมผู้ดูแลเด็กอำเภอกุฉินารายณ์
- 4.1.2 สหกรณ์เครดิตยูเนียนหนองห้างจำกัด
- 4.1.3 ชมรมผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์
- 4.1.4 กลุ่มโรงสีข้าวชุมชนหนองแปน อำเภอกมลาไสย
- 4.1.5 กลุ่มสตรีทอผ้าพื้นเมืองเหล่าใหญ่

4.2 ขอบเขตด้านเนื้อหาเป็นการศึกษาความพึงพอใจเกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการขององค์กรการเงินชุมชน 5 องค์กรในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านสวัสดิการผลกำไรประจำปี ด้านสวัสดิการการเงินของสมาชิกและครอบครัว ด้านการจัดหาพยาบาลยามเจ็บป่วย ด้านความเป็นอยู่การครองชีพของสมาชิกและครอบครัว ด้านการช่วยเหลืออุปถัมภ์และสวัสดิการผู้ด้อยโอกาสในชุมชน ด้านการอบรมศึกษา การเพิ่มพูนทักษะความรู้

5. ข้อตกลงเบื้องต้น

ในการศึกษาความพึงพอใจของสมาชิกองค์กรการเงินชุมชนที่มีต่อการจัดสวัสดิการขององค์กรการเงินชุมชนในจังหวัดกาฬสินธุ์ ได้ทำการศึกษาการจัดสวัสดิการขององค์กรที่ก่อตั้ง

จากประชาชนที่เป็นฐานล่างของชุมชน และมีการจัดสวัสดิการชุมชนจากแนวคิดของประชาชน ร่วมกันจัดสวัสดิการในองค์กรชุมชนโดยภาคประชาชน ไม่ใช่รัฐสวัสดิการ

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

6.1 องค์กรการเงินชุมชน หมายถึง หน่วยงานที่ประชาชนได้รวมตัวกันเพื่อแก้ปัญหา และการช่วยเหลือกันด้านการเงินและสวัสดิการ โดยเน้นการระดมทุนเพื่อการพึ่งพาตนเองเป็นหลัก ทั้งในชุมชนและเครือข่ายระหว่างชุมชนในจังหวัดกาฬสินธุ์ 5 องค์กรดังต่อไปนี้

- 6.1.1 ชมรมผู้ดูแลเด็กอำเภอภูผินารายณ์
- 6.1.2 สหกรณ์เครดิตยูเนียนหนองห้างจำกัค
- 6.1.3 ชมรมผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์
- 6.1.4 โรงเรียนข้าวชุมชนหนองแปนอำเภอกมลาไสย
- 6.1.5 กลุ่มสตรีทอผ้าพื้นเมืองเหล่าใหญ่

6.2 สมาชิกขององค์กรการเงิน หมายถึง ผู้ที่สมัครเข้าเป็นสมาชิกขององค์กรการเงินชุมชน 5 องค์กรข้างต้น อาจจะมีส่วนร่วมน้อยหรือมากตามกำลังความสามารถหรือบทบาทที่มีในองค์กร จำนวน 5 องค์กร

6.3 การจัดสวัสดิการชุมชนขององค์กรการเงินชุมชน หมายถึง การให้ความช่วยเหลือกันระหว่างองค์กรการเงินกับสมาชิกฯ ในด้านการเงิน การพึ่งพาตนเองด้านสุขภาพอนามัย การศึกษาการสื่อสารและโทรคมนาคม ทั้งในชุมชนและเครือข่ายระหว่างชุมชน

6.4 ความพึงพอใจ หมายถึง สภาวะความรู้สึกรู้สึกที่มีต่อสวัสดิการทั้งด้านบวกและด้านลบที่สมาชิกองค์กรการเงินชุมชนที่มีต่อการได้รับสวัสดิการ ผู้รับผลประโยชน์ด้านสวัสดิการยอมรับตามวิธีการ กระบวนการ และผลประโยชน์แบ่งปันตามสิทธิ์ โดยให้องค์กรสามารถดำเนินกิจกรรมตามรูปแบบของการจัดสวัสดิการที่มีข้อตกลงร่วมกันได้

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 เป็นแนวทางสำหรับชุมชนท้องถิ่นในการที่จะจัดสวัสดิการโดยองค์กรการเงินชุมชนในจังหวัดกาฬสินธุ์

7.2 นำข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการพัฒนาองค์กรการเงินชุมชนในจังหวัดกาฬสินธุ์

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจของสมาชิกที่มีต่อการจัดสวัสดิการขององค์กรการเงินชุมชน” ศึกษากรณีจังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง รูปแบบการรวมตัวขององค์กรการเงินชุมชน และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาครั้งนี้ ดังนี้

1. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
  - 1.1 ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์
  - 1.2 แนวคิดสวัสดิการสังคมและสวัสดิการชุมชน
  - 1.3 แนวคิดการพัฒนาคนโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน
  - 1.4 แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ
2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
3. รูปแบบขององค์กรการเงินชุมชนในประเทศไทย

1. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1.1 ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์

มาสโลว์ (อ้างใน จรวยพร กุลอำนาจชัย, 2538, น.7) มองว่า พฤติกรรมความต้องการของมนุษย์แบ่งออกได้เป็น 3 ลักษณะ คือ

1. มนุษย์มีความต้องการและต้องมีอยู่เสมออยู่ไม่มีที่สิ้นสุด แต่สิ่งที่มนุษย์ต้องการนั้นขึ้นอยู่กับว่าเขามีสิ่งนั้นอยู่แล้วหรือยัง เมื่อความต้องการใดได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการอย่างอื่นจะเข้ามาแทนที่ ความต้องการนี้ไม่มีที่สิ้นสุดและเริ่มตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย
2. ความต้องการที่ได้รับการตอบสนองแล้วจะไม่เป็นสิ่งจูงใจของพฤติกรรมอีกต่อไป ความต้องการที่ไม่ได้รับการตอบสนองเท่านั้นที่เป็นสิ่งจูงใจของพฤติกรรม
3. ความต้องการของมนุษย์เป็นขั้นตอนตามลำดับความสำคัญ (A hierarchy of need) หมายถึงเมื่อความต้องการในระดับต่ำได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการระดับสูงก็จะเรียกร้องให้การตอบสนองทันที ดังนี้

3.1 ความต้องการทางด้านร่างกาย (Physicological needs) เป็นความต้องการ

ขั้นพื้นฐานของมนุษย์ที่จำเป็นต่อการมีชีวิตอยู่ ถ้าไม่ได้รับการตอบสนองชีวิตก็ไม่สามารถดำรงอยู่ได้ ความต้องการเหล่านี้ได้แก่ อาหาร อากาศ เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค เป็นต้น การจัดสวัสดิการขององค์กรก็เป็นการจัดเพื่อตอบสนองความต้องการขั้นนี้มากที่สุด

3.2 ความต้องการความปลอดภัยหรือความมั่นคง (Safety needs) ความต้องการลำดับที่สอง ซึ่งคนเรามีความต้องการความปลอดภัยในชีวิต ร่างกาย มีรายได้ที่มั่นคง มีสวัสดิการ

3.3 ความต้องการทางสังคม (Social needs) เมื่อบุคคลได้รับการตอบสนองทางด้านร่างกายและมีความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยแล้ว ก็ต้องการเป็นส่วนหนึ่งของสมาชิกของกลุ่มครอบครัว องค์กรอาจตอบสนองความต้องการของพนักงาน โดยให้พนักงานแสดงความคิดเห็น เพื่อสร้างความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร

3.4 ความต้องการความยกย่อง (Esteem needs) เป็นความต้องการการได้รับความนับถือ ความมีชื่อเสียงเกียรติยศ เพื่อให้เกิดความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง บุคคลจึงพยายามทำสิ่งต่าง ๆ ให้ประสบความสำเร็จ

ความต้องการความสำเร็จในชีวิต (Self Actulization) เป็นความต้องการที่จะใช้ความสามารถสูงสุดที่ตนเองมีอยู่ทำในสิ่งที่สามารถจะทำได้

1.2 แนวคิดสวัสดิการสังคมและสวัสดิการชุมชน

1.2.1 แนวคิดสวัสดิการสังคม

คำว่า “สวัสดิการสังคม” (Social Welfare) มีผู้ให้นิยามไว้หลายคน โดยจำแนกได้ดังต่อไปนี้

ไพรด์แลนด์เดอร์ และเอพท์ (Friedlander and Apte, 1980, p.4 อ้างถึงใน วันทนีย์ วาสิกะสิน และคณะ, 2543, น. 1) อธิบายว่า สวัสดิการสังคมเป็นระเบียบ นโยบาย และบริการ ซึ่งจะทำให้การดำเนินการจัดบริการต่าง ๆ เป็นไปโดยสอดคล้องกับความต้องการของสังคม เป็นที่ยอมรับกันว่าสวัสดิการสังคมเป็นบริการพื้นฐานที่มีความสำคัญ ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงที่ รวดเร็วและถาวร เปลี่ยนแปลงจากสภาวะที่เคຍยากลำบากไปสู่สิ่งที่คาดหวังว่าจะดีกว่า รวมไปถึงถึงความอุดมสมบูรณ์ในที่สุด

บุญยงค์ เวชมณี และสายเมือง วิริยศิริ (2533, น. 12 – 13) กล่าวว่า งานสวัสดิการสังคม คือ การจัดระบบการบริหารสังคมและสถาบันเพื่อช่วยเหลือบุคคล กลุ่ม ให้ได้รับความพอใจในมาตรฐานการดำรงชีวิตและสุขภาพ การมีความสัมพันธ์ทางสังคมกับบุคคล และสังคมเปิดโอกาสให้เขาได้พัฒนาตนเองได้ภายใต้ความสามารถที่มีอยู่ ตลอดจนการสร้างเสริมสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของครอบครัวและชุมชน ยังรวมถึง

กิจกรรมที่รัฐและเอกชนทุกระดับจัดให้มีขึ้นทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ เพื่อประกันความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน ทั้งในยามปกติและในยามที่เขาประสบปัญหาของตนเอง ทั้งนี้ด้วยอาศัยวิธีการสังคมสงเคราะห์เป็นหลัก

มารีตา กูเพ็ช (2535, น. 6) กล่าวว่า นักวิชาการต่างประเทศและนักวิชาการไทย ได้นิยามไว้ตั้งแต่ พ.ศ. 2501 – 2535 ได้สะท้อนองค์ประกอบของสวัสดิการสังคมว่า เป็นงานที่มุ่งช่วยเหลือประชาชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี ทั้งในยามปกติและในยามที่เขาประสบปัญหา การให้ความช่วยเหลือมีหลายรูปแบบ ทั้งที่ให้เงิน สิ่งของ และการดูแล หรือการให้บริการ (Cash, Kind, Service) โดยมีองค์ประกอบของกิจกรรมทางด้านการศึกษา สาธารณสุข ที่อยู่อาศัย การประกันรายได้ การจ้างงาน และบริการสังคม

ธีระ ศรีธรรมรักษ์ (2538, น. 18 – 19) สรุปว่า งานสวัสดิการสังคม คือการจัดระบบการบริการสังคมและสถาบันเพื่อช่วยเหลือสังคม กลุ่ม ให้ได้รับความพอใจในมาตรฐานการดำรงชีวิตและสุขภาพ การมีความสัมพันธ์ทางสังคมกับบุคคล และสังคมเปิดโอกาสให้เขาได้พัฒนาตนเองได้ภายใต้ความสามารถที่มีอยู่ ตลอดจนสร้างเสริมสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ประสานสอดคล้องกับความต้องการของครอบครัวและชุมชน รวมถึงกิจกรรมที่รัฐและเอกชนทุกระดับจัดให้มีขึ้น ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ เพื่อประกันความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน ดังนั้นสวัสดิการสังคมจึงหมายความรวมถึง กฎหมาย โครงการ สิทธิประโยชน์ และบริการ ซึ่งเป็นหลักประกันและเร่งรื้อให้เกิดการจัดสรรระบบ เพื่อการตอบสนองความต้องการทางสังคมที่ได้รับ การยอมรับว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญของการมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชนและปฏิบัติหน้าที่ดีตามสังคมกำหนด สวัสดิการสังคมจึงมีขอบเขตครอบคลุมบริการต่าง ๆ มากมาย เช่น การรักษาความมั่นคง รายได้ การศึกษา การพัฒนา การฟื้นฟูสมรรถภาพ การพัฒนาเมือง ที่อยู่อาศัย สวัสดิการสังคมทำให้เกิดการจัดสรรบริการโดยตรงแก่บุคคล กลุ่ม และชุมชน เพื่อการคุ้มครองบุคคลทุกกลุ่มอายุ กลุ่มอาชีพ และกลุ่มรายได้ โดยผู้ที่สมควรได้รับสวัสดิการมิได้หมายถึงเฉพาะแต่คนยากจนเท่านั้น แต่หมายถึงคนที่ไม่ยากจน คนที่มีปัญหาความเดือดร้อน สวัสดิการสังคมจึงต้องเป็นสิ่งที่ทำให้กับทุกคนที่สมควรจะได้รับ

แผนพัฒนางานสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์แห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2545 – 2549) ได้นิยามว่า สวัสดิการสังคม หมายถึง ระบบการจัดบริการสังคม เพื่อให้ประชาชนสามารถดำรงชีวิตได้ในระดับมาตรฐาน โดยบริการดังกล่าวจะต้องตอบสนองความต้องการพื้นฐานของประชาชนให้ได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ทั่วถึงและเป็นธรรม ทั้งในด้านการศึกษา สุขภาพอนามัย ที่อยู่อาศัย การประกันรายได้ สวัสดิการแรงงาน นันทนาการ และบริการสังคมทั่วไป

โดยระบบการบริการสังคมต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และสิทธิที่ประชาชนต้องได้รับและเข้ามามีส่วนร่วมในระบบการจัดการทางสังคมในทุกระดับ

จากความหมายของสวัสดิการสังคมที่ได้กล่าวมานี้ พอสรุปได้ว่า สวัสดิการสังคม หมายถึง การจัดบริการสังคมที่มุ่งช่วยเหลือประชาชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้ในระดับมาตรฐาน รูปแบบการให้ความช่วยเหลือมีทั้งที่ให้อำนาจ สิ่งของ การดูแลหรือให้บริการโดยความช่วยเหลือหรือบริการอาจเกี่ยวข้องข้องกับการศึกษา สาธารณสุข ที่อยู่อาศัย การประกันรายได้ การจ้างงาน นันทนาการ และบริการสังคมอื่น ๆ

1.2.2 ขอบเขตของงานสวัสดิการสังคม

โดยทั่วไป สังคมไทยมีความสัมพันธ์กันที่เครือญาติและมีการรวมตัวเป็นกลุ่มและชุมชน ดังนั้นรูปแบบการให้ความช่วยเหลือทางสังคมผ่านระบบเครือญาติและชุมชนจึงมีมานานแล้ว เช่น เมื่อเกิดไฟไหม้ น้ำท่วม ฝนแล้ง ชาวนาไม่มีข้าวกิน จะมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในกลุ่มเครือญาติ เพื่อนสนิท คนในชุมชนเดียวกัน เป็นต้น นอกจากนั้นยังมีอีกหลายช่องทาง เช่น เด็กผู้ชายในครอบครัวยากจนที่ต้องการศึกษาต่อในเมือง มักอาศัยวัดเป็นที่พักอาศัย ฯลฯ เหล่านี้คือ สวัสดิการสังคมที่มีอยู่ในสังคมไทยมานาน เมื่อสังคมพัฒนาเข้าสู่ระบบทุนนิยม ความเชื่อถือเหล่านั้นก็ลดบทบาทลง ประชาชนหันไปให้ความสำคัญกับการจัดสวัสดิการโดยรัฐมากขึ้น ๆ

ที่ผ่านมา การจัดสวัสดิการโดยภาครัฐมีลักษณะเป็นการจัดสวัสดิการขั้นต่ำ แต่ในสังคมไทยก็เรียกว่า “สวัสดิการ” ไม่ได้เรียก “คปส.” จวบจนเมื่อไทยประสบภาวะวิกฤติเศรษฐกิจต้องตกอยู่ภายใต้การควบคุมของไอเอ็มเอฟ (IMF) และธนาคารโลก คำว่า “คปส.” จึงถูกนำมาพูดถึงกันมากขึ้นตามลำดับ เนื่องจากธนาคารโลก ไอแอลโอ (ILO) และไอเอ็มเอฟ ต้องการให้ไทยจัด คปส. อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อบรรเทาภาวะวิกฤติทางสังคม

หากพิจารณาสถานภาพของ คปส. ในประเทศไทย หรือที่แท้คือสวัสดิการโดยรวมของสังคมไทย โดยพิจารณาจากเป้าหมายและนโยบาย พบว่า รัฐบาลทุกยุคทุกสมัยล้วนมีนโยบายส่งเสริมให้ประชาชนมีสภาพความเป็นอยู่หรือคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เฉกเช่นเดียวกับองค์การพัฒนาเอกชนและภาคเอกชน โดยมีเป้าหมายเพื่อวัตถุประสงค์ผลได้ดังนี้

การแก้ไขความเดือดร้อนหรือบำบัดรักษา เช่น ประชาชนในชุมชนแออัด เด็กเร่ร่อนจรจัด คนพิการ คนอนาถา คนชราไร้ที่พึ่ง เป็นต้น สวัสดิการสังคมด้านนี้ส่วนใหญ่คือการสงเคราะห์ประชาชน เพื่อให้คนเหล่านี้มีชีวิตอยู่ในสังคมได้เยี่ยงมนุษย์ และสามารถที่จะแก้ไขฟื้นฟูให้มีศักยภาพที่จะทำประโยชน์ให้แก่ตนเองและสังคมได้ต่อไป

อาจกล่าวได้ว่า สวัสดิการสังคมส่วนนี้มีในสังคมไทยมานานและเป็นที่รับรู้กันทั่วไป แต่ในแง่ของสัมฤทธิ์ผลแล้ว ศักยภาพของรัฐในการช่วยเหลือประชาชนผู้ประสบปัญหา ยังทำได้จำกัด ประชาชนอีกมากมายยังไม่ได้รับการช่วยเหลือ แต่สังคมไทยก็ยังมีองค์กรพัฒนาเอกชนและภาคเอกชนต่าง ๆ เข้ามาช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาอีกทางหนึ่งด้วย

การป้องกันปัญหา เช่น ป้องกันไม่ให้เยาวชนประพฤตินเสื่อมเสีย โดยการศึกษาอาชีพ พัฒนาความรู้ หรือป้องกันไม่ให้ประชาชนเจ็บไข้ได้ป่วย โดยการสร้างและบริการสาธารณสุข มูลฐาน เพื่อป้องกันโรคระบาดและดูแลรักษาให้สุขภาพสมบูรณ์ เป็นต้น

สำหรับการพัฒนาความรู้ ปัจจุบันมีการขยายตัวอย่างมาก เพราะรัฐบาลมีเป้าหมายที่จะขยายเงินอุดหนุนการศึกษา เพื่อให้ทุกคนมีโอกาสได้เรียนฟรีจนจบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พร้อมทั้งมีการจัดกองทุนเพื่อการศึกษาให้ผู้ด้อยโอกาสสามารถกู้ยืมเป็นทุนเล่าเรียนได้ และสำหรับผู้ที่ต้องเรียนในโรงเรียนเอกชน ก็มีโครงการอุปถัมภ์การศึกษา คือให้นักเรียนที่ได้รับอุปถัมภ์สามารถเบิกเงินสนับสนุนการศึกษาจากรัฐได้ ส่วนการศึกษานอกโรงเรียน (กศน.) ก็ขยายโครงการออกไปทั้งในชนบทและโรงงาน เปิดโอกาสให้ผู้ที่ต้องการพัฒนาความรู้สามารถศึกษาเพิ่มเติมได้ รวมทั้งมีการจัดเรียนระบบทางไกลผ่านดาวเทียมและโทรทัศน์ ซึ่งนับเป็นมิติใหม่ของการศึกษานอกโรงเรียน อันจะพัฒนาไปสู่ระบบการศึกษาตลอดชีวิต

แต่ด้านการพัฒนาอาชีพและฝีมือ ยังต้องขยายตัวอีกมาก และต้องพัฒนาให้ทันกับความต้องการของหน่วยผลิต ดังจะเห็นได้ว่า แรงงานในภาคการผลิตส่วนใหญ่เป็นแรงงานไร้ฝีมือ ขณะที่หน่วยการผลิตต่าง ๆ ในปัจจุบันต้องการแรงงานฝีมือ เพราะสถานการณ์การแข่งขันทางเศรษฐกิจและการค้ายุคนี้ต้องการสินค้าที่มีคุณภาพสูง ใช้เทคโนโลยีสูง ทว่า หน่วยงานที่ทำงานเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะและฝีมือยังมีน้อย และเท่าที่มีอยู่ก็ดำเนินงานในขอบเขตที่แคบ ไม่ตรงกับความต้องการของหน่วยผลิต

การพัฒนาศักยภาพ ความคิด และจิตใจ โดยเน้นหนักไปที่ “ตัวคนและชุมชน” คือการพัฒนาให้คนมีศักยภาพที่จะคิด พัฒนา มีจริยธรรมรับผิดชอบต่อส่วนรวม เคารพต่อสิทธิและพิทักษ์สิทธิมนุษยชน เป็นการพัฒนาให้คนมีอารยธรรม

ในช่วงไม่กี่ปีมานี้ องค์กรพัฒนาเอกชนหลายแห่งได้หันมาสนใจการพัฒนาทางวัฒนธรรม อนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น พัฒนาศักยภาพของชุมชน และกดดันให้หน่วยงานของรัฐต้องหันมาสนใจงานด้านนี้ให้มากขึ้น ผู้พัฒนาองค์ความรู้และความคิดที่โดดเด่นเกี่ยวกับศักยภาพของชุมชนในทศวรรษนี้เห็นจะได้แก่ นายแพทย์ประเวศ วะสี ซึ่งเป็นผู้ที่ได้เผยแพร่แนวคิดและทฤษฎีศักยภาพของชุมชนอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่เรื่อง ความสุขถ้วนหน้า (พ.ศ. 2530) สังคมสมานภาพและวิชา (พ.ศ. 2536) จนถึง การพัฒนาต้องเอาวัฒนธรรมเป็นตัวตั้ง (พ.ศ. 2547)

กล่าวโดยรวมแล้ว สวัสดิการสังคมโดยรวมขั้นต่ำ หรือ คปส. คือ การจัดสวัสดิการสังคมที่ครอบคลุมถึง

(1) การสงเคราะห์สังคม ถูกให้นิยามโดยคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนางานสังคมสงเคราะห์ว่า หมายถึง ศาสตร์และศิลป์ในการป้องกัน แก้ไข ฟื้นฟู และพัฒนา บุคคล กลุ่ม ชุมชน ทั้งที่ประสบและไม่ประสบปัญหาความเดือดร้อน ให้สามารถช่วยเหลือตนเองและสังคมได้ หน่วยงานของรัฐที่มีบทบาทด้านนี้มาอย่างค่อนเนื่องและยาวนานและเป็นที่ยอมรับของประชาชน คือ กรมประชาสงเคราะห์ ถ้าเป็นภาคเอกชนก็คือ มูลนิธิต่าง ๆ และงานสงเคราะห์ชุมชนขององค์กรพัฒนาเอกชน

(2) การประกันสังคม เริ่มประกาศใช้ตาม พ.ร.บ. ประกันสังคม พ.ศ. 2533 ครอบคลุมถึงการประกัน 7 ประเภท ได้แก่ ประสบอันตรายหรือเจ็บป่วย คลอดบุตร ทูพพลภาพ ดาย สงเคราะห์บุตร ชราภาพ และว่างงาน โดยครอบคลุมลูกจ้างในสถานประกอบการที่มีลูกจ้างตั้งแต่ 1 คนขึ้นไป

นอกจากกองทุนประกันสังคมแล้ว ยังมีกองทุนเงินทดแทน ที่จัดตั้งขึ้นตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 103 ลงวันที่ 16 มีนาคม พ.ศ. 2515 ซึ่งจัดตั้งขึ้นมาเพื่อเป็นหลักประกันให้แก่ลูกจ้างที่ประสบอันตรายหรือเจ็บไข้ได้ป่วยอันเนื่องมาจากการทำงาน และตั้งแต่ปี พ.ศ. 2533 เป็นต้นมา กองทุนเงินทดแทนถูกกำหนดให้สังกัดสำนักงานประกันสังคม และบังคับใช้กับสถานประกอบการที่มีลูกจ้างตั้งแต่ 10 คนขึ้นไป ทั้งราชอาณาจักร ยกเว้นรัฐวิสาหกิจ กิจการโรงเรียนราษฎร์ กิจการเพาะปลูกหรือประมง แต่ปัจจุบันนี้ได้ครอบคลุมสถานประกอบการที่มีลูกจ้าง 1 คนแล้ว

แม้การมีกองทุนเงินทดแทนจะเป็นหลักประกันให้แก่ลูกจ้างที่ประสบอันตรายและเจ็บไข้ได้ป่วยจากการทำงาน แต่หลักประกันที่ดีกว่านั้นก็คือ การสร้างมาตรการป้องกันปัญหา เพราะการป้องกันน่าจะมีต้นทุนน้อยกว่า และมีผลให้ลูกจ้างได้รับความปลอดภัยมากกว่า มีหลักประกันทางสุขภาพสูงกว่าการจัดทำโครงการในลักษณะนี้ต้องอาศัยความร่วมมือจากทั้งภาครัฐ นายจ้าง และลูกจ้าง

(3) การบริการสังคม ประกอบด้วย การศึกษา การสาธารณสุข การเคหะ การมีงานทำ และการบริการข่าวสารข้อมูล เพื่อสวัสดิภาพของประชาชน โครงการบางส่วนคาบเกี่ยวกับ การสงเคราะห์ประชาชน เช่น การบริการให้ความช่วยเหลือแก่เด็ก คนชรา และคนพิการ เป็นต้น

ด้านการศึกษา ส่วนใหญ่เป็นโครงการของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งกำลังเร่งรัดพัฒนาการศึกษาทุกระดับ ทั้งการศึกษาในโรงเรียนและการศึกษานอกโรงเรียน เพื่อพัฒนาความรู้พื้นฐานให้แก่ประชาชนทุกระดับมากขึ้น ส่วนด้านการสาธารณสุข ส่วนใหญ่เป็นโครงการของกระทรวง

สาธารณสุข ซึ่งด้านหลักคือ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางด้านสาธารณสุข เช่น โครงการสร้างโรงพยาบาลสาธารณสุขขนาด 10-150 เตียง ให้ครอบคลุมทุกอำเภอ ส่วนระดับที่ต่ำกว่าอำเภอจะมีสถานีอนามัย และในสถานีอนามัยจะมีเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับต่ำกว่าปริญญาตรีคอยให้บริการเกี่ยวกับการป้องกันและส่งเสริมคุณภาพ หรือ โครงการ 30 บาท รักษาทุกโรค เป็นต้น

การบริการสังคมด้านอื่น ๆ คือ การเคหะสงเคราะห์ มีหน่วยงานที่ดูแลในเรื่องนี้ 2 หน่วยงาน คือ การเคหะแห่งชาติ มีภารกิจด้านการจัดสร้างที่อยู่อาศัยราคาถูกขายให้แก่ผู้มีรายได้น้อย ขณะนี้กำลังทำโครงการบ้านเอื้ออาทรอีกหน่วยงานหนึ่งคือ ธนาคารอาคารสงเคราะห์ ให้บริการสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัยในอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำกว่าธนาคารพาณิชย์ทั่วไป แม้ทั้งสองหน่วยงานจะดำเนินงานในด้านนี้อย่างเต็มที่ แต่สังคมไทยก็ยังมีผู้ด้อยโอกาสอีกจำนวนมากที่ไม่สามารถเข้าถึงบริการเหล่านี้ เนื่องจากสองหน่วยงานนี้ต้องคำนึงถึงต้นทุนและกำไร จึงไม่สามารถให้บริการแก่ผู้ด้อยโอกาสที่มีความจำเป็นเรื่องที่อยู่อาศัยแต่มีรายได้น้อยพอ

ส่วนการจัดหางาน หน่วยงานที่ให้บริการคือ กรมจัดหางาน กระทรวงแรงงาน หน่วยงานนี้พยายามทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการพบปะระหว่างคนหางานกับผู้ที่ต้องการจ้างแรงงาน โดยการจัดงานวันนัดพบแรงงานในหลาย ๆ แห่ง ปีละหลาย ๆ ครั้ง รวมทั้งการให้บริการข่าวสารข้อมูลตลาดแรงงานกับผู้ที่ต้องการหางาน ทั้งงานในประเทศและต่างประเทศ แต่ปัญหาคือการขาดแคลนข้อมูลทั้งด้านอุปสงค์และอุปทาน ทำให้สำนักงานจัดหางานของเอกชนยังคงมีบทบาทเป็นด้านหลักในเรื่องนี้ ทั้ง ๆ ที่มีข่าวอยู่บ่อย ๆ ว่า สำนักงานจัดหางานของเอกชนบางแห่งมีการล่อลวงและเอาเปรียบแรงงาน เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว กรมจัดหางานต้องเร่งสร้างฐานข้อมูลตลาดแรงงานโดยเร่งด่วน

ทั้งนี้ นอกจากหน่วยงานภาครัฐแล้ว ภาคเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน รวมทั้งภาคชุมชน ก็ถือเป็นอีกจักรกลหนึ่งที่มีส่วนอย่างสำคัญในการบริการสวัสดิการขั้นต่ำหรือ คปส. ในสังคมไทย (อภิญา เวชชัช และศิริพร ยอดกมลศาสตร์ 2547, น.47-53)

แผนพัฒนางานสวัสดิการสังคมฯ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2545 – 2549) กล่าวถึงงานสวัสดิการสังคมเกี่ยวข้องกับการพัฒนาสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนในสังคมให้มีความเป็นอยู่ที่ดี 7 ด้านดังนี้

1. การมีสุขภาพอนามัยที่ดี หมายความว่า ประชาชนพึงได้รับการป้องกันโรคภัยไข้เจ็บ การรักษาพยาบาล การส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคมอย่างทั่วถึง เท่าเทียมกัน เสมอภาค เป็นธรรม และสอดคล้องกับความต้องการและสถานการณ์ปัญหาของบุคคล กลุ่มบุคคล และประชาชน

2. การมีการศึกษาที่ดี หมายความว่าถึง ประชาชนพึงได้รับบริการที่ส่งเสริมและพัฒนาตนเองให้มีความรู้ ทักษะ ตลอดจนปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อนำไปสู่การดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพต่อไป

3. การมีที่อยู่อาศัย หมายความว่า การที่ประชาชนมีที่อยู่อาศัยควรแก้สภาพ ช่วยเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดี ในทำนองเดียวกันประชาชนทุกคนควรจะได้มีที่อยู่อาศัยตามแต่กำลังความสามารถของบุคคลที่จะได้มา

4. การมีงานทำ การมีรายได้ และการมีสวัสดิการแรงงาน หมายความว่าถึง ประชาชนมีงานที่ทำให้มีรายได้อย่างน้อยเพียงพอแก่การดำรงชีวิต

5. การมีความมั่นคงทางรายได้ หมายความว่าถึง ประชาชนทุกคนที่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพได้รับการคุ้มครองในเรื่องความมั่นคงในการดำเนินชีวิตของตนและครอบครัวในรูปของการประกันสังคม

6. นันทนาการ หมายความว่าถึง ประชาชนมีกิจกรรมนันทนาการเพื่อการบันเทิงและการพักผ่อนใจอย่างมีคุณภาพ

7. การบริการสังคมทั่วไป หมายความว่าถึง การให้บริการแก่ประชาชนโดยเฉพาะผู้ยากจน ผู้ด้อยโอกาส และกลุ่มเปราะบางพิเศษ เพื่อช่วยเสริมสร้างและการมีคุณภาพชีวิตที่ดี

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า งานสวัสดิการสังคมเกี่ยวข้องกับการพัฒนาสภาพความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชนในสังคม โดยมีขอบเขตของงานสวัสดิการสังคม คือ ด้านการมีสุขภาพอนามัย การมีการศึกษา การมีที่อยู่อาศัย การมีงานทำและมีรายได้ ความมั่นคงทางรายได้ นันทนาการ และการบริการสังคมทั่วไป

1.2.3 แนวคิดสวัสดิการชุมชน

คำว่า “สวัสดิการชุมชน” มีผู้ให้ความหมายเกี่ยวกับสวัสดิการชุมชนไว้ ดังนี้
เสรี พงศ์พิศ (2536, น. 409-555) ได้รวบรวมประสบการณ์การทำงานพัฒนาจากนักพัฒนาหลายท่านไว้ในหนังสือ “ภูมิปัญญาชาวบ้านการพัฒนาชนบท” โดยสรุปแนวคิดสวัสดิการชุมชนที่ปรากฏอยู่ในกิจกรรมงานพัฒนา ซึ่งมีลักษณะกิจกรรมดังกล่าวตามลำดับดังนี้

1. ลักษณะของการระดมทุนเพื่อใช้ในการสร้างอาชีพและพัฒนาอาชีพของสมาชิกภายในชุมชน โดยใช้ระบบการระดมทุนร่วมกัน

2. ลักษณะของการพัฒนา อาศัยศักยภาพของชุมชน โดยการรวมตัวของชาวบ้านในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจเพื่อลดการเอาเปรียบจากคนภายนอก

3. ลักษณะของการนำแนวคิดการจัดตั้งองค์กรเพื่อให้ความช่วยเหลือหรือเป็นทุนในการสร้างกิจการเพื่อการแก้ไขปัญหาของชุมชนอย่างครบวงจร จุดประสงค์ของการจัดตั้งกลุ่มรวมกันจึงเกิดขึ้น เพื่อช่วยเหลือผู้อื่นที่ประสบความเดือดร้อนในขั้นแรก ต่อมาเมื่อมีผลกำไรออกเงยขึ้นจึงสามารถนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาของชุมชน ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาหมู่บ้าน งานสวัสดิการในด้านต่าง ๆ ของชุมชน การรักษาพยาบาล การช่วยเหลือผู้ประสบภัยหรือเสียชีวิต ฯลฯ

1.2.4 ลักษณะของสวัสดิการชุมชน

สวัสดิการชุมชนมีลักษณะ โดยทั่วไปดังนี้

1. สวัสดิการชุมชนเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อเกิดความร่วมมือของคนในชุมชนในกระบวนการแก้ไขปัญหา นับตั้งแต่ตระหนักถึงปัญหา การวิเคราะห์ปัญหาร่วมกัน ตลอดจนการหาแนวทางหรือแก้ไข การตัดสินใจ ตลอดจนการดำเนินงานและประเมินผลร่วมกัน

2. สวัสดิการชุมชนเกิดจากความสามารถในการดำเนินงานแก้ไขปัญหาหรือสนองต่อความต้องการภายในชุมชนในด้านการศึกษา สุขภาพอนามัย ที่อยู่อาศัย การทำงาน และมีรายได้และความมั่นคงของคนในชุมชน โดยทั้งนี้อาจมีการระดมทรัพยากรจากภายในและภายนอกมาใช้ในการดำเนินการตอบสนองต่อความต้องการและปัญหาซึ่งมีเป้าหมายนำไปสู่การพึ่งตนเองในชุมชนได้ดีที่สุด

3. สวัสดิการชุมชนเกิดจากกิจกรรมพัฒนาที่มีได้พัฒนาความมั่นคงด้านรายได้เป็นอย่างดี แต่เพื่อพัฒนาด้านจิตใจในด้านคุณค่าการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

4. กิจกรรมสวัสดิการชุมชนจะดำเนินการต่อไปได้ก็ต่อเมื่อกิจกรรมนั้นสอดคล้องกับการดำเนินชีวิตประจำวันของคนในชุมชน เป็นกิจกรรมที่มีได้แยกคนออกจากวิถีชีวิตของครอบครัวและชุมชน ภายใต้อิทธิพลทางสังคม วัฒนธรรม และสภาพแวดล้อม

5. วิวัฒนาการของสวัสดิการสังคมไทยในยุคดั้งเดิมนั้นมีรากฐานมาจากศาสนาและวัฒนธรรมพื้นบ้าน ศาสนาพุทธได้หล่อหลอมให้คนไทยมีความเมตตา กรุณา เอื้ออาทร พร้อมให้ความช่วยเหลือต่อผู้ตกทุกข์ได้ยาก ในขณะที่วัฒนธรรมพื้นบ้านหรือวัฒนธรรมของชุมชนที่แฝงอยู่ในวิถีการดำเนินชีวิตของชาวบ้าน สะท้อนให้เห็นถึงการแบ่งหน้าที่ในการดูแลสวัสดิภาพและความสุขของสมาชิกในชุมชนระหว่างครอบครัว เครือญาติ และชุมชน ที่เป็นอย่างโยงโยยและสัมพันธ์ต่อกัน เช่น วัฒนธรรมของการช่วยเหลือเกื้อกูลกันอยู่ในรูปของกิจกรรมที่ทำร่วมกันระหว่างสมาชิกที่ได้พบเสมอในการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น การทำบุญ การลงแขกเกี่ยวข้าว การรักษาสาธารณะสมบัติร่วมกัน ระบบการจัดเหมือนฝาย การรักษาถนนสาธารณะ การรักษาป่าชุมชน สิ่งเหล่านี้อาจรวมเรียกว่า เป็นระบบการช่วยเหลือเกื้อกูลกันและกันระหว่างช่วยบ้านผ่านทางครอบครัวและ

ชุมชน ในลักษณะของ “วัฒนธรรมพื้นบ้าน” ถือให้ว่าทำให้สวัสดิการชุมชนเป็นสวัสดิการที่มี
จิตวิญญาณ (วันทนีย์ วาสิกะสิน และคณะ, 2543, น. 14)

นอกจากนี้ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (2544, น.3-17) ได้อธิบายลักษณะรูปแบบ
การจัดสวัสดิการโดยชุมชน ประกอบด้วย

1. การจัดสวัสดิการจากฐานองค์กรการเงินชุมชน
2. การจัดสวัสดิการชุมชนโดยฐานการผลิต/ธุรกิจชุมชน
3. การจัดสวัสดิการโดยฐานทรัพยากรธรรมชาติ/สิ่งแวดล้อม
4. การจัดสวัสดิการจากฐานอุดมการณ์/ศาสนา
5. การจัดสวัสดิการโดยฐานชุมชนเมือง
6. การจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ
7. การจัดสวัสดิการผู้ยากลำบาก

จากลักษณะรูปแบบการจัดสวัสดิการชุมชนที่เกิดขึ้น โดยฐานต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น
สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ได้สรุปหลักการสำคัญในการจัดสวัสดิการชุมชน (สถาบันพัฒนา
องค์กรชุมชน 2544, น.3-17) ได้ดังนี้

1. ทำจากสิ่งที่เป็นจริง สอดคล้องกับวิถีของแต่ละพื้นที่
2. เริ่มจากเล็กไปใหญ่ ทำแบบค่อยเป็นค่อยไป
3. เงินเป็นเพียงเครื่องมือไม่ใช่เป้าหมาย ใช้เงินสร้างเงื่อนไขทำให้คนอยากทำงาน
อยากทำความดี สิ่งที่สำคัญคือ การให้ความคิด ทำให้คนคิดพึ่งตนเอง ทำความดี
4. ระบบสวัสดิการที่ดีต้องช่วยเหลือแบบไม่ก่อให้เกิดการแบ่งแยกในชุมชน
5. เป็นองค์กรร่วมที่ทุกอย่างเชื่อมโยงเข้าหากัน กิจกรรมทุกอย่างสามารถก่อให้เกิด
สวัสดิการได้ทุกเรื่อง ตั้งแต่เกิดจนตายกับคนทุกเพศทุกวัย
6. ต้องเป็นทั้งผู้ให้และผู้รับ คนในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการเป็นทั้งผู้ให้
และผู้รับเสมอ จึงมีความสัมพันธ์ที่เท่าเทียมกันและมีศักดิ์ศรี
7. ต้องทำด้วยความรักและอดทน

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า สวัสดิการชุมชนเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งที่ชุมชนจัดขึ้นเพื่อ
สร้างหลักประกันความมั่นคงให้คนในชุมชนที่มีความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถพึ่ง
ตนเองได้ ผู้ที่ได้ประโยชน์จากสวัสดิการชุมชนได้แก่ สมาชิกในชุมชน

1.3 แนวคิดการพัฒนาคนโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 – 2544) ได้มีการปรับแนวคิด ทิศทาง และกระบวนการใหม่ของการพัฒนาประเทศ ซึ่งเปิดโอกาสให้นำแนวคิดการใช้ชุมชนเป็นฐานมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาเป็นแก่นกลางของสังคม กล่าวคือ

การเน้นคนเป็นศูนย์กลางหรือจุดมุ่งหมายหลักของการพัฒนา และได้กำหนดแนวทางการพัฒนาเพื่อให้เกิดการยกระดับความคิดการพัฒนา คือ การเปิดโอกาสให้ทุก ๆ ฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ ทั้งร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมติดตามประเมินผล การพัฒนาเพื่อให้การพัฒนาประเทศเป็นกระบวนการพรรณานี้มีการผนึกกำลังอย่างสมานฉันท์ การพัฒนาที่สร้างความเข้าใจและเอื้ออาทรต่อกันเป็นการพัฒนาประชาชนโดยประชาชน และเพื่อประโยชน์ของประชาชนแท้จริง นอกจากนี้ยังได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาของแผนพัฒนาฯ ในส่วนที่เกี่ยวกับคนและชุมชน ประการหนึ่งคือ การพัฒนาศักยภาพคน รวมทั้งผู้ด้อยโอกาสให้ได้รับการพัฒนาให้มีสุขภาพและจิตใจดี พร้อมทั้งมีสติปัญญา กระบวนการเรียนรู้ และทักษะที่สามารถรับผิดชอบตนเอง และเข้าร่วมในกระบวนการพัฒนาประเทศได้ และอีกประการหนึ่งคือ การพัฒนาสภาพแวดล้อมทางสังคม ประกอบด้วยแนวทางการพัฒนาสภาพแวดล้อมของคน เช่น ครอบครัว ชุมชน ศิลปะ และวัฒนธรรม การสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวและชุมชน ระบบความมั่นคงทางสังคมให้ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาคน ครอบครัว และชุมชน (ทัศนีย์ ลักขณาภิชนชัช, 2545, น. 192)

ประเวศ วะสี (2540, น. 33) ได้ให้ความหมายของชุมชนว่า “ความเป็นชุมชน หมายถึง การที่คนจำนวนหนึ่ง เท่าใดก็ได้ มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีการติดต่อสื่อสารหรือรวมกลุ่มกัน มีความเอื้ออาทรต่อกัน มีการเรียนรู้ร่วมกันในการกระทำ มีการจัดการเพื่อให้เกิดความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ร่วมกัน

(1) กลุ่มย่อยที่มีลักษณะหลายประการเหมือนกับลักษณะสังคม แต่มีลักษณะเล็กกว่า และมีความสนใจร่วมที่จะประสานกันในวงแคบกว่า ชุมชน หมายถึง พื้นที่ ระดับความคุ้นเคย และการติดต่อระหว่างบุคคล ตลอดจนพื้นฐานความยึดเหนี่ยวเฉพาะบางอย่างที่ทำให้ชุมชนต่างไปจากกลุ่มเพื่อนบ้าน ชุมชนมีลักษณะทางเศรษฐกิจเป็นแบบเลี้ยงตนเองที่จำกัดมากกว่าสังคม แต่ภายในวงจำกัดเหล่านั้นนั้นย่อมมีการสังสรรค์ใกล้ชิดกว่า และความเห็นอกเห็นใจลึกซึ้งกว่า อาจมีถึงเฉพาะบางประการที่ผูกพันเอกภาพ เช่น เชื้อชาติ ดั้งกำเนิดเดิมของชาติหรือศาสนา

(2) ความรู้สึกและทัศนคติทั้งมวลที่ผูกพันปัจเจกบุคคลให้รวมเข้าเป็นกลุ่ม ศิลธรรม ประชาคม ศิลธรรมชุมชน การมีส่วนร่วมในคุณค่าสูงสุดของบุคคลจำนวนหนึ่ง เพื่อให้เกิดความรู้สึกในการปรับทิศทางและการพยายามต่อสู้ร่วมกัน

(3) อาณาเขตที่ตั้งฐานบ้านเรือนโดยที่สมาชิกทุกคนรู้จักใกล้ชิดกัน ประเภท “บ้านใกล้เรือนเคียง” มีความใกล้ชิด พึ่งพิงกันได้ อาจมีกิจกรรมร่วมกัน และเมื่อเป็นสมาชิกของชุมชนก็ จะมีความคิดที่จะอุทิศตน ทำคนให้เป็นประโยชน์ต่อชุมชนที่ตนเป็นสมาชิกอยู่

แนวคิดนี้ถือเป็นรูปแบบหรือวิธีหนึ่งของการป้องกันปัญหาต่าง ๆ ของบุคคลในชุมชน ให้มีการเข้าสู่สถาบันที่ให้บริการน้อยลง และเป็นวิธีการที่หน่วยงานของรัฐและเอกชนจะทำหน้าที่หลักในการให้คำแนะนำ กระตุ้น และร่วมสนับสนุนบางประการ จุดเด่นของแนวคิดนี้อยู่ที่การมีรากฐานมาจากประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม โดยสร้างให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการคิดวิเคราะห์ปัญหาของชุมชนเอง ร่วมกำหนดแนวทางและแผนการดำเนินงานและแก้ไขปัญหา ร่วมลงมือปฏิบัติ และร่วมในการพิจารณาประเมินผลในกิจกรรมนั้น ๆ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และตระหนักในกระบวนการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของชุมชนเอง ซึ่งเป็นการสนับสนุนให้ประชาชนเกิดความเข้มแข็ง สามารถจัดการต่าง ๆ ในชุมชนด้วยตนเอง แนวคิดการใช้ชุมชนเป็นพื้นฐานในการปฏิบัติงานจึงมีจุดมุ่งหมาย ดังนี้

1. เพื่อสร้างจิตสำนึกและพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชน
2. เพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหา และพัฒนาบริการต่าง ๆ โดยชุมชน
3. เพื่อระดมความร่วมมือในลักษณะการประสานความร่วมมือระหว่างองค์กร

ภายนอกชุมชนและบุคลากรภายในชุมชน

นอกจากนี้ ทศนีย์ ลักษณะเกษิณชัช (2545, น. 189) ได้กล่าวไว้ว่า “งานสวัสดิการสังคม” ในปัจจุบันจึงเป็นการดำเนินกิจกรรมหรือการให้บริการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้สามารถดำรงอยู่อย่างปกติสุข มีคุณค่า และสามารถพึ่งตนเองได้ โดยเห็นความสำคัญของการปรับเปลี่ยนการดำเนินงานจากการแก้ไขปัญหาโดยการตั้งรับมาเป็นปฏิบัติการเชิงรุก เพื่อให้ครอบคลุมได้ทั้งการแก้ไข ป้องกัน พื้นฟู และพัฒนาอย่างได้ผล โดยมุ่งหวังผลระยะยาว รวมทั้งมีการระดมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการปฏิบัติงานโดยใช้กระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน

จากแนวคิดการใช้ชุมชนเป็นฐานดังกล่าว พอสรุปได้ว่า แนวคิดดังกล่าวมุ่งเน้นการพัฒนา “คน” เป็นศูนย์กลางในการพัฒนา ทั้งในด้านกระบวนการและวิธีการ โดยใช้ชุมชนเป็นเครื่องมือในการวางรากฐาน ชีวชุมชนเป็นหลัก และเน้นการมีส่วนร่วม ดังนั้น การนำแนวคิดการใช้ชุมชนเป็นพื้นฐานในการจัดสวัสดิการชุมชนจึงหมายถึง การจัดบริการทางสังคมที่มุ่งใช้ลักษณะของชุมชนและทรัพยากรในชุมชนเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหา การดำเนินการเพื่อชุมชนและโดยชุมชน

4. กระบวนการสร้างการผลิตเพื่อป้อนระบบตลาดเพื่อชุมชน เป็นการอาศัยความได้เปรียบจากความหลากหลายของทรัพยากร

5. ดอกผลและกระบวนการสร้างสวัสดิการชุมชน เป็นการนำดอกผลจากกลุ่มออมทรัพย์จากธุรกิจ – อุตสาหกรรม มาจัดสรรเป็นสวัสดิการให้แก่สมาชิกชุมชนที่เน้นครบวงจรชีวิต คือ เกิด แก่ เจ็บ ตาย และขยายไปสู่ด้านอื่น ๆ อีก เช่น ทุนการศึกษา สงเคราะห์ผู้พิการ ฯลฯ

กล่าวโดยสรุป แม้การทำธุรกิจชุมชนจะมีเป้าหมายอยู่ที่การทำกำไรเช่นเดียวกับการทำธุรกิจโดยทั่วไป แต่กำไรก็มีใช้เป้าหมายเพียงประการเดียว เพราะนอกเหนือจากกำไรแล้ว ธุรกิจชุมชนยังมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาคนและชุมชนควบคู่กัน อันจะเป็นแนวทางหนึ่งในการพึ่งตนเองและอยู่ร่วมกันของชุมชน

1.4 แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ

1.4.1 ความหมายของความพึงพอใจ

นักวิชาการได้ให้ความหมายเกี่ยวกับความพึงพอใจ (Satisfaction) ไว้ดังต่อไปนี้

วูม (Vroom, 1964 อ้างถึงใน พิทักษ์ ทรัพย์ทิพย์, 2538, น. 22) กล่าวว่าทัศนคติและความพึงพอใจในสิ่งหนึ่งสามารถ interchangeable ได้ เพราะสิ่งทั้งสองคำนี้หมายถึง ผลที่ได้จากการที่บุคคลเข้าไปมีส่วนร่วมในสิ่งนั้น ทัศนคติด้านบวกจะแสดงให้เห็นสภาพความพึงพอใจในสิ่งนั้น และทัศนคติด้านลบจะแสดงให้เห็นสภาพความไม่พึงพอใจ

วอลสเตน (Wallestein, 1971, pp. 25 - 26) กล่าวว่า ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นเมื่อได้รับผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย หรือความรู้สึกขั้นสุดท้าย (End - state in feeling) ที่ได้รับผลตามวัตถุประสงค์

วอลแมน (Wolman, 1973, p. 384) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึก (Feeling) มีความสุขเมื่อคนเราได้รับความสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย (Goals) ความต้องการ (Wants) หรือแรงจูงใจ (Motivation)

วิมลสิทธิ หรยางกูร (2526, น. 86) กล่าวว่า ความพึงพอใจเป็นการให้ค่าความรู้สึกของคนเราที่สัมพันธ์กับโลกทัศน์ที่เกี่ยวกับความหมายของสภาพแวดล้อม ค่าความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสภาพแวดล้อมจะแตกต่างกัน เช่น ความรู้สึกดี-เลว พอใจ-ไม่พอใจ สนใจ-ไม่สนใจ เป็นต้น

ชริณี เคชจินดา (2530, น. 5) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกหรือทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกพอใจ จะเกิดขึ้นเมื่อความต้องการของบุคคลได้รับการตอบสนองหรือบรรลุจุดมุ่งหมายในระดับหนึ่ง ความรู้สึกดังกล่าวจะลดลงหรือไม่เกิดขึ้นหากความต้องการหรือจุดมุ่งหมายนั้นไม่ได้รับการตอบสนอง

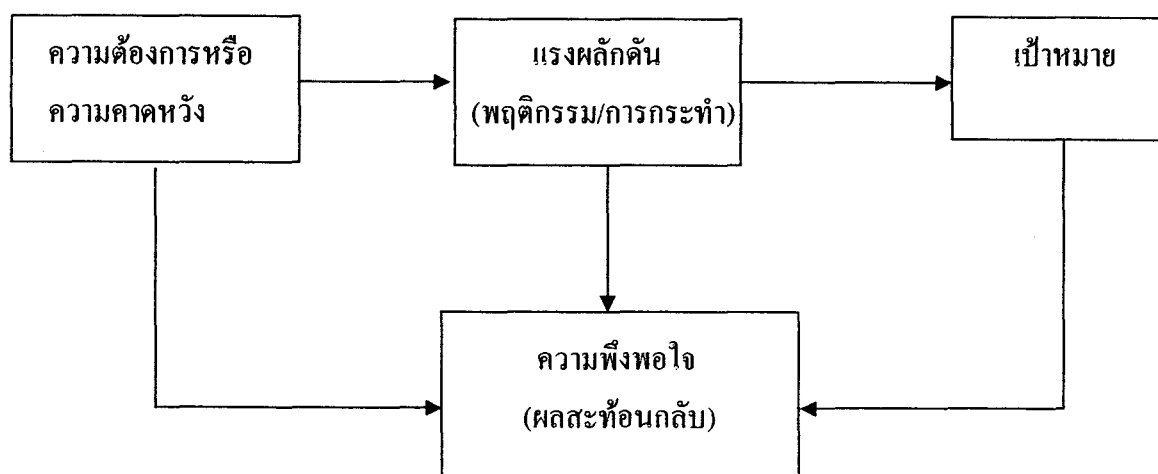
การบรรลุความสมหวังหรือความพอใจของปัจเจกบุคคลเกิดจากสิ่งนั้นต้องสร้างโอกาสให้แก่คนเหล่านั้น ความพอใจหรือความพอใจในที่นี้ หมายถึง Welfare หรือการได้บรรลุโอกาสอย่างแท้จริง (Actual opportunities) หรือการมีศักยภาพหรือความสามารถ (Capabilities) ดังนั้นการสร้างโอกาสแก่ทุกกลุ่มคนและชนชั้นเป็นสิ่งจำเป็นและควรให้ทุกคนมีโอกาส (Actual opportunities) เท่าเทียมกันหรือใกล้เคียงกันมากที่สุด สังคมจึงควรจัดสรรทรัพยากรหรือความมั่งคั่งของสังคมให้แก่กลุ่มคนที่มีความจำเป็นต้องใช้ เพื่อให้พวกเขาได้เข้าถึงโอกาสและได้แสดงความสามารถในสังคม อันจะนำไปสู่ความสมหวังในที่สุด

1.4.2 องค์ประกอบของความพึงพอใจ

Mullins (อ้างใน กุลนดา โชติมุกตะ, 2538, น. 34) กล่าวถึง ความพึงพอใจว่า เป็นผลมาจากองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ คือ

1. ความต้องการหรือความคาดหวังของบุคคล
2. แรงผลักดันที่นำไปสู่พฤติกรรมและการกระทำ
3. เป้าหมายที่ต้องการบรรลุในเรื่องนั้น ๆ

เมื่อบรรลุเป้าหมายแล้วจะเกิดความพึงพอใจ ดังภาพ

ภาพที่ 2.1 แสดงการเกิดความพึงพอใจของบุคคล

จากแผนภูมิข้างต้น จะเห็นได้ว่า ความพึงพอใจเกิดจากความต้องการหรือความคาดหวังของบุคคลได้รับการตอบสนองด้วยแรงผลักดัน หรือการกระทำที่บรรลุเป้าหมายของบุคคลนั้น กล่าวได้ว่า ความพึงพอใจคือผลสะท้อนกลับจากผลของการกระทำที่สนองความต้องการ

จากแนวคิดที่ได้กล่าวมา อาจสรุปได้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง การให้ค่าความรู้สึกหรือทัศนคติด้านบวกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ความพึงพอใจจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อความต้องการบุคคลได้รับการตอบสนองหรือบรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้

นอกจากแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจที่ได้กล่าวมาแล้ว ผู้ศึกษาได้นำแนวคิดการให้บริการสาธารณะมาใช้ในการอธิบายถึงปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในสวัสดิการของสมาชิกกลุ่มธุรกิจชุมชนในครั้งนี้

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาการจัดการสวัสดิการชุมชนและปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในสวัสดิการที่ได้รับของกลุ่มธุรกิจชุมชน มีผลงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ไมเคิล และคูแรนท์ (อ้างถึงใน จรรยาพร กุลอำนวยชัย, 2538, น. 47) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการของประชาชนที่ต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการให้บริการกับความพึงพอใจที่มีต่อบริการที่ได้รับ มีตัวแปรอิสระที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ เชื้อชาติ รายได้ อายุ ส่วนตัวแปรตาม ได้แก่ ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อบริการที่ได้รับและความต้องการของประชาชนที่เข้าไปมีส่วนร่วมในการให้บริการ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้าน ภูมิหลังของประชาชน เป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญที่กำหนดความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อบริการที่ได้รับและความต้องการของประชาชนที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการให้บริการ

ฉลาด บุรณะพล (2536, น. 495 – 523) ศึกษาเรื่อง “โคกเข้: จุดเริ่มต้นสหกรณ์ที่แท้จริง” พบว่า สมาคมกลุ่มออมทรัพย์ ตำบลโคกเข้ อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี เกิดจากการรณรงค์และกระตุ้นจากผู้นำ คือกำนันและคณะกรรมการหมู่บ้าน สภาตำบล โดยระดมทุนมาเป็นหุ้นสามัญและหุ้นพิเศษที่ระดมเฉพาะกิจกรรม โดยมีวัตถุประสงค์ในเบื้องต้นเพื่อช่วยเหลือคนยากจน ผู้เดือดร้อนเฉพาะหน้า และเพื่อเป็นทุนให้กู้ยืมในการประกอบอาชีพ ซึ่งมีกฎระเบียบและมีการถือสัจจะ

มนัสวัลย์ พิมบริบูรณ์ (2538, น. 44 – 53) ศึกษาเรื่อง การจัดสวัสดิการชุมชนและปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในสวัสดิการของสมาชิก ศึกษาเฉพาะกรณีกลุ่มธุรกิจชุมชนในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล

การรวมกลุ่มธุรกิจชุมชน ส่วนใหญ่ตั้งขึ้นเฉพาะเป็นประโยชน์จากการรวมกลุ่ม และปัญหาทางเศรษฐกิจ ประกอบธุรกิจประเภทอาหารแปรรูป หัตถกรรม ร้านค้าชุมชน สิ่งทอ และเครื่องนุ่งห่ม ส่วนใหญ่มียอดขายน้อยกว่า 250,000 บาทต่อปี และเป็นกลุ่มมีการออมทรัพย์ กำไรที่ได้จากการประกอบธุรกิจชุมชนนำมาจัดเป็นสวัสดิการให้แก่ชุมชนได้ด้วย เช่น การให้ความช่วยเหลือด้านสาธารณสุขประโยชน์แก่เด็ก คนพิการ และผู้สูงอายุ โดยกลุ่มตัวอย่างมีจำนวนเฉลี่ยการจัดสวัสดิการ 6 ประเภท และมีความพึงพอใจในสวัสดิการระดับมาก ส่วนความสัมพันธ์กับจำนวนสวัสดิการที่ได้รับกับข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า รายได้จำนวนสมาชิกในครอบครัวและสถานภาพของสมาชิกในกลุ่มของกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์กับจำนวนสวัสดิการที่ได้รับอย่างมีนัยทางสถิติ (PL 0.05) ในเรื่องความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในสวัสดิการ ความคิดเห็นในการจัดสวัสดิการนั้น พบว่า มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง โดยปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในจัดสวัสดิการที่ได้รับมี 5 ประการ คือ การตอบสนองความต้องการของสมาชิก ความเสมอภาคในการรับสวัสดิการ ความก้าวหน้าในการจัดสวัสดิการ การมีส่วนร่วมของสมาชิก และการบริหารงานที่โปร่งใส มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (PL 0.05)

มานะชัย ชมชื่น (2538, น. 11 – 27) ศึกษาเรื่องความพึงพอใจของพนักงานธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน) ต่อการจัดสวัสดิการที่ได้รับ ศึกษาเฉพาะกรณีเขตส่วนภูมิภาค เขต 10 จังหวัดนครสวรรค์ จากการศึกษาพบว่า พนักงานส่วนใหญ่อยู่ในตำแหน่งระดับปฏิบัติการ รองลงมาเป็นระดับตำแหน่งบริหาร โดยส่วนใหญ่มีอายุงาน 5 ปี ไม่ถึง 10 ปี รายได้อยู่ระหว่าง 5,000 – 10,000 บาทต่อเดือน ทั้งนี้สวัสดิการที่ทางธนาคารจัดให้พนักงาน มีด้วยกัน 4 ประเภท คือ สวัสดิการในรูปแบบเงินช่วยเหลือ สวัสดิการเงินกู้ สวัสดิการเกี่ยวกับวันลา สวัสดิการในการให้ทุนการศึกษาหรือฝึกอบรม ซึ่งความพึงพอใจต่อสวัสดิการที่ได้รับนั้นพนักงานส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อสวัสดิการทั้ง 4 ประเภท อยู่ในระดับปานกลาง สวัสดิการที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด คือ สวัสดิการในการให้ทุนการศึกษาหรือฝึกอบรม แต่ถ้าพิจารณาแยกออกเป็นแต่ละเรื่องพบว่า สวัสดิการที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุดคือ สวัสดิการการลาคลอดบุตรที่มีคะแนนค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ เงินค่าเครื่องแต่งกาย

ถ้ำเลิศ ทศวงศา (2539, น. บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง “ความพึงพอใจและความต้องการสวัสดิการของครูสภา : กรณีศึกษาสมาชิกครูสภาในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา อำเภอบางพลี

จังหวัดสมุทรปราการ” ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกคุรุสภาสังกัดกรมสามัญศึกษา อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ มีความพึงพอใจต่อการจัดสวัสดิการของคุรุสภาทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ สวัสดิการเพื่อการดำรงชีวิตพื้นฐาน สวัสดิการเพื่อการดำรงชีวิตมาตรฐาน สวัสดิการวิชาการ และสวัสดิการสงเคราะห์ อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนความต้องการสวัสดิการคุรุสภา พบว่าสมาชิกคุรุสภา มีความต้องการในการจัดสวัสดิการของคุรุสภาทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับค่อนข้างมาก สวัสดิการเพื่อการดำรงชีวิตพื้นฐาน หมายถึง บริการที่คุรุสภาช่วยเหลือสมาชิกในสิ่งจำเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตของมนุษย์ เช่น การที่คุรุสภาร่วมกับธนาคารพาณิชย์สร้างบ้านให้สมาชิกได้เช่าซื้อในราคาถูก การจัดให้มีสถานพยาบาลสมาชิกคุรุสภา ช่วยเหลือสมาชิกเพื่อให้มีสิ่งของเครื่องใช้ในการดำรงชีวิตเพื่อความสะดวกสบายเท่าเทียมบุคคลอื่นในสังคม ได้แก่ การที่คุรุสภาร่วมกับสถาบันการเงินและบริษัทผู้ผลิตสินค้าจำหน่ายสินค้าในราคาถูกให้แก่สมาชิก และให้ผ่อนชำระในจำนวนเงินไม่มาก เช่น รถจักรยานยนต์ รถกระบะ เครื่องใช้ไฟฟ้า สวัสดิการวิชาการ หมายถึง บริการที่คุรุสภาจัดขึ้นโดยจุดมุ่งหมายที่จะให้สมาชิกมีความรู้ความสามารถ เพื่อผลดีในการปฏิบัติหน้าที่และดำรงชีวิต ได้แก่ การอบรมให้ความรู้ต่าง ๆ สวัสดิการสงเคราะห์ หมายถึง การบริการที่คุรุสภาจัดขึ้นเพื่อให้สมาชิกรู้สึกมั่นคงในการดำรงชีวิต ได้แก่ การจัดการฌาปนกิจสงเคราะห์ เป็นต้น

กล่าวโดยสรุปแล้ว จากนัยสำคัญของเครือข่ายในทางสังคม หรือเครือข่ายในการพัฒนา ก็คือการสร้างสัมพันธภาพทางสังคมในการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อยกระดับแนวคิดและกิจกรรมที่ทำร่วมกันให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อสังคมที่เป็นสมาชิกอยู่

3. รูปแบบขององค์กรการเงินชุมชนในประเทศไทย

3.1 ภาพรวมขององค์กรการเงินชุมชนในประเทศไทย

เนื่องด้วยประชาชนได้รวมตัวกันจัดการการเงินของตนเองในหลากหลายลักษณะ เช่น กลุ่ม/สหกรณ์เครดิตยูเนี่ยน กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ ธนาคารหมู่บ้าน วิสาหกิจชุมชน 4 กลุ่มออมทรัพย์อิสลาม และกลุ่มอื่น ๆ ตามความเหมาะสมของวัฒนธรรมในชุมชนนั้น ๆ ซึ่งเป็นของประชาชน โดยประชาชนคิดเอง บริหารจัดการเอง จัดผลประโยชน์ด้วยตนเอง อยู่ในหลักพึ่งตนเอง โดยพึ่งพาภายนอกให้น้อยลง หากต่างกลุ่มต่างทำโดยไม่มีการจัดกระบวนการเชื่อมโยงเครือข่าย เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เมื่อกลุ่มมีสมาชิกมากขึ้น มีการเงินของตนเองมากขึ้น จำนวนกลุ่มมากขึ้น แต่ยังไม่มียุทธศาสตร์ร่วมกันที่แน่นอน ก็ไม่เกิดพลังความเข้มแข็งของชุมชน

ดังนั้น เพื่อให้เกิดพลังของประชาชน ที่จะร่วมกันพัฒนาในทุกมิติของสังคม เพื่อ
นำไปสู่การมีคุณภาพชีวิต ที่ดีมีสุข โดยใช้องค์กรการเงินและสวัสดิการภาคประชาชนเป็น
เครื่องมือ (ร่างธรรมนูญองค์กรการเงินและสวัสดิการภาคประชาชน, 2546, น.1)

1) องค์กรการเงินในลักษณะสหกรณ์ออมทรัพย์ เป็นแนวคิดการจัดองค์กร
การเงินแบบตะวันตก บนพื้นฐานความคิดที่ว่า กลุ่มคนหรือชุมชนสามารถรวมกลุ่มเป็นเจ้าของ
องค์กรการเงินหรือกิจกรรมร่วมกันได้ โดยการระดมหุ้นจากสมาชิกเพื่อเป็นเจ้าของกิจการและ
องค์กรร่วมกัน แนวคิดนี้ได้เข้ามาสู่ประเทศไทยหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งต่อมาเพื่อทำให้การ
รวมกลุ่มมี สถานภาพเป็นนิติบุคคล รัฐโดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จึงได้เข้าไปมีบทบาท
ส่งเสริมโดยตรงมีการกำหนดระบบกฎเกณฑ์และโครงสร้างต่าง ๆ โดยรัฐ ทำให้การทำงานมี
ลักษณะเป็น ทางการและดูแลโดยระบบราชการมากขึ้น ประชาชนอาจเข้าใจยาก การสหกรณ์
ออมทรัพย์ในประเทศไทย จึงไม่เป็นที่นิยมสำหรับประชาชนฐานล่างของสังคมมากนัก แต่
สามารถดำเนินการไปได้สำหรับประชาชนชั้นกลาง เช่น สหกรณ์ออมทรัพย์ครู สหกรณ์ออม
ทรัพย์พนักงานบริษัทการบินไทย สหกรณ์ออมทรัพย์หน่วยงานเฉพาะกิจหรือองค์กรต่าง ๆ ใน
พื้นที่ เป็นต้น (ไพบูลย์ วัฒนธรรมศิริ, 2545, น. 5-10)

2) องค์กรการเงินรูปแบบเครดิตยูเนียน นับเป็นสหกรณ์ออมทรัพย์รูปแบบหนึ่ง
พัฒนาจากรูปแบบสหกรณ์ที่เปิดให้ผู้มีรายได้น้อยสามารถเข้าร่วมได้อย่างคล่องตัวมากขึ้น ซึ่งใน
การดำเนินงานนั้นได้แปรระบบที่เป็นทางการของรูปแบบสหกรณ์ให้เอื้อต่อชาวชุมชนฐานล่างมาก
ขึ้น โดยการพัฒนากลไกการส่งเสริมที่เป็นชุมชนสหกรณ์ ซึ่งเป็นองค์กรนอกภาครัฐ แต่ยังคงดำเนิน
เรื่องระบบการจัดการที่มีลักษณะเป็นทางการในรูปของสหกรณ์แต่ปรับให้ง่ายขึ้น การทำงาน
องค์กรการเงินในรูปแบบเครดิตยูเนียนนั้น เป็นเป้าหมายเพื่อให้ชุมชนมีกองทุนเป็นของตัวเอง
และสามารถนำไปสู่การจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิกได้ เน้นให้แต่ละกลุ่มจัดการกองทุนตนเองให้ได้
(สุนทรื ภูศรีฐาน, 2541, น. 5-15)

3) กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เป็นกลุ่มออมทรัพย์ที่เกิดจากการส่งเสริมของ
กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย เริ่มตั้งแต่ พ.ศ. 2517 ทั้งนี้เพื่อให้เกิดทุนของชุมชน
เพื่อใช้ในการผลิต โดยใช้รูปแบบการจัดการที่ง่ายขึ้นและไม่เป็นทางการมากนัก โดยกลไกของ
กรมการพัฒนาชุมชน ซึ่งก็สามารถทำให้เกิดการออมได้อย่างกว้างขวางทั่วประเทศ แต่เนื่องจาก
กลไกส่งเสริมเป็นหน่วยงานรัฐที่เป็นทางการ กลุ่มออมทรัพย์ที่เกิดขึ้นโดยทั่วไปจึงโตขึ้นตาม
รูปแบบในช่วงแรก ๆ เพราะเป็นการส่งเสริมและกำหนดมาจากภายนอก แต่ก็สามารถทำให้เกิด
วัฒนธรรมของชุมชนในเรื่องของการออมได้เป็นอย่างดี (กรมการพัฒนาชุมชน, 2544, น. 1-5)

4) กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เพื่อการพัฒนาคุณธรรมครบวงจรชีวิต ตามแนวทางพระสุบิน ปณิโศ เริ่มจากที่พระสุบิน ปณิโศ ไปศึกษาเรียนรู้เรื่องกลุ่มออมทรัพย์ จากครูชบ ยอดแก้ว แล้วกลับมาปรับเป็น “กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์” ใช้กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เป็นเครื่องมือในการเผยแพร่ธรรมะ อาศัยหลักเศรษฐศาสตร์เชิงพุทธเป็นแนวทางกระตุ้นให้คนตระหนักในปัญหาที่เกิดขึ้นในบ้านเมือง ยกตัวอย่างนิทาน “เสื่อกับวัว” ซึ่งถ้าชาวบ้านไม่รวมกลุ่มกันก็จะถูกจับกินจากกระแสนุณภายนอก การที่คนได้นำเงินมาออมร่วมกันแล้วแต่ละคนได้นำมาใช้ประโยชน์ ถือว่า “ได้ทำบุญร่วมกัน” ใช้วัดเป็นฐานการทำงานกลุ่ม สร้างเงื่อนไขการบริหารจัดการให้คนรักษาสัจจะ เปิดรับสมาชิกเป็นรุ่น มีรายละเอียดแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน ใช้กติกาการควบคุมทางสังคม เช่น กรณีที่ถูกแล้วไม่ชำระคืนให้ผู้ค้าจ่ายแทน หรือถ้าผู้ค้าไม่อยู่ให้ผู้ชื้อกู้เงินในวันนั้นยอมเฉลี่ยเงินเป็นค่าเงินกู้ให้สมาชิกคนนั้น แล้วให้แต่ละคนไปทวงจากผู้ชื้อที่ยังไม่ชำระคืนนั้น การประกาศเสียงตามสาย การคว่ำบาตรไม่ร่วมงาน ไม่ช่วยงาน ฯลฯ ปัจจุบันกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ได้ขยายตัวอย่างกว้างขวาง ในพื้นที่จังหวัดตราด 157 กลุ่ม สมาชิกรวม 45,550 คน เงินออมรวม 135.38 ล้านบาท เงินทุนหมุนเวียนสวัสดิการ 28.99 ล้านบาท ในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี ซึ่งพระมนัส ชันดิธัมโม ได้นำแนวทางไปปรับใช้มีกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ 114 กลุ่ม สมาชิกรวม 33,221 ราย เงินออม 104.25 ล้านบาท กองทุนสวัสดิการ 10.64 ล้านบาท นอกจากนี้พื้นที่จังหวัดตราดและจังหวัดจันทบุรีแล้ว แนวคิดกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เพื่อพัฒนาคุณธรรมครบวงจรชีวิตตามแนวทางพระสุบิน ปณิโศ ได้แพร่กระจายไปสู่พื้นที่ต่างๆ ทุกภาค โดยพระสงฆ์ซึ่งเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการดูแลสวัสดิการของชุมชนในอดีตได้มาเรียนรู้แล้วนำไปปฏิบัติในพื้นที่ (ชัชฌิยา กรรณสูต, 2544, น. 39-64)

3.2 องค์การการเงินชุมชนในจังหวัดกาฬสินธุ์

การจัดตั้งองค์การการเงินชุมชนในจังหวัดกาฬสินธุ์ อาจแบ่งได้เป็น 5 องค์การได้แก่

1. ชมรมผู้ดูแลเด็กอำเภอกุฉินารายณ์

ชมรมผู้ดูแลเด็กอำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2539 เนื่องจากแต่ก่อนผู้ดูแลเด็กแต่ละศูนย์ฯ ต่างคนต่างอยู่ ซึ่งในอำเภอกุฉินารายณ์มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอยู่ 30 ศูนย์ฯ ในวันประชุมประจำเดือนธันวาคม พัฒนาการอำเภอกุฉินารายณ์ คือคุณนำใจ อุทธิภักดิ์ ได้เสนอในที่ประชุมว่าผู้ดูแลเด็กในอำเภอกุฉินารายณ์จะมีทางช่วยเหลือกันอย่างไร เพราะผู้ดูแลเด็กส่วนมากจะไปกู้เงินจากนายทุนในอัตราดอกเบี้ยที่สูง ทำให้ได้รับความเดือดร้อน เป็นภาระต่อครอบครัวด้วย จึงได้เสนอโครงการระดมทุนในรูปแบบของการเก็บเงินสัจจะรายเดือนโดยที่สมาชิกที่เข้าร่วมโครงการต้องดูแลเด็กในอำเภอกุฉินารายณ์เท่านั้น จะระดมทุนจากสมาชิกโดย

การถือหุ้น ๆ ละ 100 บาท แต่ถือหุ้นได้ไม่เกิน 10 หุ้น เริ่มแรกมีสมาชิก 35 คน แต่ต่อมาผู้ดูแลเด็กเห็นว่าในกลุ่มมีความเข้มแข็งขึ้นเรื่อย ๆ จึงได้พากันสมัครเป็นสมาชิกของชมรมฯ เก็บเงินออมทรัพย์ของสมาชิกได้ 3 เดือน จึงได้นำเงินออมทรัพย์มาปล่อยให้สมาชิกกู้ สัญญาละ 3,000 บาทต่อคน โดยคิดอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 3 บาทต่อเดือน สมาชิกจะนำเงินมาชำระทุกวันที่ 5 ของเดือน โดยมีคณะกรรมการบริหารงาน ทั้งหมด 15 คน ซึ่งคณะกรรมการมาจากสมาชิกชมรมทั้งสิ้น ทั้งสมาชิกและคณะกรรมการได้ร่วมกันวางระเบียบข้อบังคับของชมรมขึ้นเพื่อให้คณะกรรมการและสมาชิกได้ถือปฏิบัติตามระเบียบที่ได้ร่วมกันสร้างขึ้นอย่างเคร่งครัด ปัจจุบันมีเงินหมุนเวียนในชมรมกว่า 6 แสนบาท และได้เพิ่มวงเงินกู้เป็นสัญญาละ 10,000 บาท ลดอัตราดอกเบี้ย เป็นร้อยละ 2 บาทต่อเดือน มีสมาชิกทั้งหมด 78 คน จากผู้ดูแลเด็ก 89 คน

สวัสดิการของชมรมผู้ดูแลเด็ก

ชมรมผู้ดูแลเด็กเล็กมีการจัดสวัสดิการแก่สมาชิก โดยการจัดกิจกรรมในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

1. กิจกรรมกีฬาและนันทนาการเด็ก มีการจัดเป็นประจำทุกปีโดยการหมุนเวียนไปตามศูนย์ฯ แต่ละตำบลจะเป็นเจ้าภาพในการจัด ศูนย์เด็กทุกศูนย์จะต้องนำกิจกรรมเข้าแข่งขันเพื่อพัฒนาเด็กกว่ามีความพร้อมในแต่ละด้านมากขึ้นเพียงใด ต่อมาเมื่อปี 2545 ได้มีการถ่ายโอนศูนย์พัฒนาเด็กกลางสู่องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น จึงมีการเปลี่ยนแปลงจากทุกศูนย์ส่งกิจกรรมเข้าร่วม มาเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอภูจินารายณ์ มีองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอยู่ทั้งสิ้น 11 ตำบล 1 เทศบาล แต่ละศูนย์อยู่ในตำบลนั้น จัดแบ่งกันเองว่าจะให้ศูนย์ไหนส่งกิจกรรมอะไรเข้าร่วมการแข่งขันกีฬาและนันทนาการเด็ก

2. กิจกรรมอำเภอเคลื่อนที่ มีการจัดพัฒนาเด็กเคลื่อนที่ เมื่ออำเภอมีการจัดกิจกรรมอำเภอเคลื่อนที่ไปให้บริการกับหมู่บ้าน โดยที่หมู่บ้านไหนที่มีอำเภอเคลื่อนที่ไปมีศูนย์เด็กอยู่ด้วยก็ให้จัดกิจกรรมเด็กเคลื่อนที่ในหมู่บ้านนั้น ดำเนินการโดยคณะกรรมการชมรม และผู้ดูแลเด็กในแต่ละโซนรับผิดชอบ

3. กิจกรรมประชุมสัญจร โดยให้ผู้ดูแลเด็กได้เข้าร่วมประชุมทุกเดือนด้วยการไปประชุมตามศูนย์ต่าง ๆ เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ แนวคิด หมุนเวียนกันไปเรื่อย ๆ และถ้าไปร่วมประชุมที่ใดต้องเตรียมสื่อการเรียนการสอนที่ผู้ดูแลเด็กผลิตขึ้นเองมอบให้กับศูนย์ที่เป็นเจ้าภาพในการจัดประชุมทุกครั้ง ปัจจุบันเห็นว่าเป็นการไม่สะดวกในการไปตามศูนย์ต่าง ๆ จึงได้เปลี่ยนมาประชุมที่ศูนย์ประสานงานชมรมผู้ดูแลเด็ก สถานีวิทยุชุมชนคนภูจินารายณ์ (เพื่อการเรียนรู้) เลขที่ 125/1 หมู่ที่ 5 บ้านทุ่งครองไผ่ ตำบลกุดข้าว อำเภอภูจินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

4. กิจกรรมฮักแพงแบ่งปัน ได้แก่ มีกิจกรรมคือการเชื่อมปว้ย เชื่อมคลอด งานแต่ง งานศพ โดยชมรมจะจัดสรรจากกำไรสุทธิ งานละ 200 บาท

5. กิจกรรมการออมทรัพย์ของชมรม เป็นการสนับสนุนให้ผู้ดูแลเด็กสมัครเป็นสมาชิกของชมรมผู้ดูแลเด็กอำเภอภูจินารายณ์ เพื่อระดมทุนร่วมกัน คือหุ้นละ 100 บาท ทุกเดือน เพื่อนำผลกำไรมาเฉลี่ยคืนให้กับสมาชิกทุกคน

6. กิจกรรมทัศนศึกษา มีการจัดเป็นประจำทุกปี ๆ ละ 1 ครั้ง เพื่อพาสมาชิกไปศึกษาดูงานตามสถานที่ต่าง ๆ

7. กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน เป็นกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อนในระดับจังหวัด โดยการช่วยเหลือที่ลาออกหรือตายเท่านั้น ยกเว้นถูกไล่ออก คนละ 100 บาท ต่อสมาชิกที่ลาออก หรือตาย 1 คน ปัจจุบันมีสมาชิกทั้งจังหวัดจำนวน 194 คน มีการจัดสรรคือ 80% ให้สมาชิกที่ลาออกหรือตาย 10% ใช้ในการบริหารจัดการ 10% สะสมเป็นทุนสำรอง ถ้ามีสมาชิกลาออกหรือตายเป็นจำนวนมากก็จะเก็บเดือนละ 200 บาท เท่านั้น

8. กิจกรรมฌาปนกิจสงเคราะห์ เป็นกิจกรรมที่จัดให้ในกรณีที่สมาชิกเสียชีวิต โดยเก็บค่าธรรมเนียมจากสมาชิกคนละ 20 บาท ต่อคนที่เป็สมาชิกเสียชีวิต

9. กิจกรรมผลิตสื่อ เป็นกิจกรรมที่ให้ชุมชนมีส่วนร่วมโดยการจัดอบรมผู้ปกครอง คณะกรรมการพัฒนาเด็ก และผู้ที่มีภูมิปัญญาชาวบ้านร่วมกันผลิตสื่อสำหรับเด็ก และเมื่อปี พ.ศ. 2544 ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากองค์กร SIF ให้การสนับสนุนในการผลิตสื่อการเรียนการสอนสำหรับเด็กโดยชมรมมีส่วนร่วม 10 ประการ ได้แก่

- การคืนสวัสดิการแก่ชุมชน จากการจัดสรรผลกำไรสุทธิ ในจำนวน 40%
- ผู้สูงอายุจะเข้าดูแลในการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อถ่ายทอดสู่ลูกหลานต่อไป
- เด็กที่ขาดโอกาสทางการศึกษาเด็กพิการ เด็กคิดเชื้อ เด็กขาดสารอาหาร พ่อแม่หย่าร้าง ฯลฯ จัดสวัสดิการให้เด็กได้รับโอกาสในการเข้าร่วมสังคม

- จัดอาหารเสริมให้เด็ก ได้คัมครบถ้วน
- เยาวชนให้นำเอานวัตกรรมใหม่ ๆ เข้ามาเสริมในเรื่องการใช้สื่อที่ทันสมัย
- เปิดโอกาสให้ได้เรียนรู้ด้วยตัวเองมากขึ้น
- กลุ่มอาชีพต่าง ๆ จัดให้มีการเผยแพร่ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มให้บุคคลทั่วไปได้ทราบมากขึ้น

ฐานคิดในการจัดตั้งชมรมผู้ดูแลเด็กอำเภอภูจินารายณ์

สืบเนื่องจากผู้ดูแลเด็กได้รับค่าตอบแทนที่น้อยมาก เมื่อเทียบกับสถานะเศรษฐกิจในปัจจุบัน ผู้ดูแลเด็กจึงได้เกิดการรวมตัวกันขึ้น เพื่อระดมทุนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ช่วยเหลือผู้ดูแล

เด็กที่มีปัญหาที่ไปกู้เงินนอกระบบในอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 10 บาทต่อเดือน จึงได้รวมกลุ่มกันสร้างกิจกรรมร่วมกันโดยระดมทุนจากสมาชิกหุ้นละ 100 บาทต่อเดือนต่อหุ้น มาจัดสรรให้สมาชิกได้กู้ยืมเงินที่มีสมาชิกด้วยกันบริหาร ถ้ามีปัญหาการเงินมาชำระคือไม่ทันตามกำหนดก็สามารถคุยกับคณะกรรมการเพื่อผ่อนชำระคือได้

การตรวจสอบ

ชมรมผู้ดูแลเด็กอำเภอกุฉินารายณ์ มีคณะกรรมการดำเนินการทั้งหมด 15 คน โดยสมาชิกเป็นผู้ทำการคัดเลือกกันเองจากสมาชิกโดย ให้แต่ละศูนย์มีอัตราผู้ดูแลเด็ก 3 คนขึ้นไป เพื่อไม่ให้เกิดการเดือดร้อนในหน้าที่ได้รับมอบหมาย และจัดตั้งคณะกรรมการก็เพื่อการตรวจสอบการทำงานของชมรม เช่น การเงิน เอกสารการประชุม การติดต่อประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ เป็นต้น เพื่อป้องกันและหาทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน จะมีการตรวจสอบกันเป็นประจำทุกเดือน โดยให้คณะกรรมการทั้ง 15 คน เป็นผู้ตรวจสอบกันเอง (สุพรรณทิพย์ ประทุมทา และคณะ, 2544, น. 5-27)

2. สหกรณ์เครดิตยูเนียนหนองห้าง จำกัด

เป็นองค์การการเงินชุมชนที่สะดวกในการใช้บริการฝากและถอน สะสมหุ้นของสมาชิก มีความมั่นคงปลอดภัยในผลตอบแทนที่เป็นธรรม โดยเปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนเป็นเจ้าของสหกรณ์เครดิตยูเนียนห้าง จำกัด ยังให้บริการสมาชิกกู้ยืมเพื่อการอันจำเป็นหรือมีประโยชน์ ช่วยจัดความเดือดร้อน ให้มีทุนสำรองในการประกอบ มีเงินกู้เพื่อเหตุฉุกเฉิน เงินกู้สามัญ เงินกู้พิเศษ เงินกู้โครงสร้างต่าง ๆ สะดวกกู้ สะดวกส่งอัตราดอกเบี้ย นอกจากนี้สหกรณ์ยังเป็นแหล่งแห่งการจัดเสริมมิตรชุมชน ได้แก่ สวัสดิการเงินกู้ (สก.1) สวัสดิการเงินสะสม (สก.2) สวัสดิการกองทุนสมทบ (สก.5) สวัสดิการช่วยสมาชิกและทายาท (กสท.) สวัสดิการคำรักษาพยาบาล (กสบ.) สวัสดิการช่วยเหลือผู้ประสบภัย (กสย.) สหกรณ์เป็นการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่เป็นแบบอย่างรวมกลุ่มเพื่อชุมชนที่เข้มแข็ง เป็นสถาบันการศึกษาแห่งชีวิตเพื่อสอนคนให้สามารถบริการและจัดการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของคน และเป็นสหกรณ์ประเภทออมทรัพย์ จัดตั้งขึ้นด้วยความสมัครใจของประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนเดียวกันรวมชื่อกันจัดทะเบียนเป็นสหกรณ์ตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 โดยมีสมาชิกเป็นเจ้าของ บริหารงานโดยสมาชิกและเพื่อนสมาชิก

วัตถุประสงค์ของการจัดตั้ง เพื่อช่วยเหลือตนเองและร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ภายใต้อุดมการณ์ หลักการ และวิธีการสหกรณ์ รวมทั้งเอื้ออาทรต่อกันโดยใช้หลักคุณธรรม 5

ประการ ประกอบด้วย ความซื่อสัตย์ ความเสียสละ ความรับผิดชอบ ความเห็นใจกัน ความเข้าใจ โดยมีกิจกรรมที่ได้ดำเนิน มีกิจกรรมหลายอย่าง แต่กิจกรรมหลักของสหกรณ์เครดิตยูเนียนฯ คือ การสะสมเงินค่าหุ้นการรับฝากเงิน การให้สมาชิกกู้ยืมเงิน การจัดสวัสดิการเพื่อสมาชิก ได้แก่

1. เป็นสถาบันการเงินที่สะดวกในการใช้บริการฝาก – ถอน สะสมหุ้น มั่นคงปลอดภัย ให้ผลตอบแทนที่เป็นธรรม ทุกคนเป็นเจ้าของ เป็นธนาคารของมหาชน โดยแท้จริง
2. บริการให้สมาชิกกู้ยืมเงินเพื่อการอันจำเป็นหรือมีประโยชน์ ช่วยขจัดความเดือดร้อนให้ทุนสำรองในการประกอบอาชีพ มีเงินกู้เพื่อเหตุฉุกเฉิน เงินกู้สามัญ เงินกู้พิเศษ และเงินกู้โครงการต่าง ๆ สะดวกกู้สะดวกส่งอัตราดอกเบี้ยที่ยุติธรรม
3. เป็นแหล่งให้สวัสดิการสังคม ได้แก่
  - 3.1 สวัสดิการเงินกู้ (สก.1)
  - 3.2 สวัสดิการเงินสะสม (สก.2)
  - 3.3 สวัสดิการกองทุนสมทบ (สก.5)
  - 3.4 สวัสดิการช่วยสมาชิกและทายาท (กสท.)
  - 3.5 สวัสดิการช่วยคำรักษาพยาบาล (กสบ.)
  - 3.6 สวัสดิการช่วยรักษาผู้ประสพภัย กสพ.)
4. เป็นสถาบันการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่แบบอย่างรวมกลุ่มเพื่อชุมชนเข้มแข็ง เป็นสถาบันการศึกษาแห่งชีวิต เพื่อสอนคนให้สามารถบริหารและจัดการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของคน

ประเภทเงินกู้

ปัจจุบันสหกรณ์ฯ ให้บริการด้านเงินกู้แก่สมาชิกมี 3 ประเภทคือ

1. ประเภทเงินกู้ฉุกเฉิน กู้ได้ไม่เกินครั้งละ 3,000 บาท (มีสมาชิกค้ำประกัน 1 คน โดยนำผู้ค้ำประกันมาในวันที่ทำสัญญาเงินกู้)
2. ประเภทเงินกู้สามัญ กู้ได้ 3 เท่าของเงินหุ้น แต่ไม่เกิน 60,000 บาท (หากไม่มีบาทถ้วน) มีสมาชิกค้ำประกัน 2 คน หรือหลักทรัพย์มาค้ำประกันก็ได้
3. ประเภทเงินกู้พิเศษ กู้ได้ 10 เท่าของเงินหุ้น แต่ไม่เกิน 500,000 บาท (ห้าแสนบาทถ้วน)

ผู้ที่ขอเงินประเภทนี้ต้องมีคุณสมบัติดังนี้

- 3.1 เป็นสมาชิกมาแล้วไม่น้อยกว่า 3 ปี
- 3.2 มีเงินหุ้นตั้งแต่ 10,000 บาท ขึ้นไป
- 3.3 มีประวัติสะสมหุ้น / การชำระคืนดี

3.4 ต้องนำหลักทรัพย์มาค้ำประกันเท่านั้น

ด้านการดำเนินการ

สหกรณ์เครดิตยูเนียนดำเนินการโดยสมาชิก กล่าวคือ จะเลือกตั้งตัวแทนจากที่ประชุมใหญ่ให้เข้ามาบริหารงานในสหกรณ์ ตัวแทนนั้นเรียกว่า “คณะกรรมการดำเนินงาน” มีจำนวน 15 คน และมีผู้ตรวจสอบกิจการอีก 5 คน คณะกรรมการดำเนินงานจะทำหน้าที่บริหารงานกิจการสหกรณ์ โดยมีการประชุมอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง เพื่อกำหนดนโยบายแล้วมอบหมายให้สหกรณ์เครดิตยูเนียนหนองห้าง จำกัด ฝ่ายจัดการไปปฏิบัติงานต่อไป

พัฒนาการของการก่อตั้งสหกรณ์เครดิตยูเนียนหนองห้างจำกัด

พ.ศ. 2520 – เริ่มจับกลุ่มสมาชิก 9 – 10 คน ตั้งเป็นกลุ่มเครดิตยูเนียนมิตรสัมพันธ์หนองห้าง วัดแม่พระราชินีแห่งสันติภาพ (วัดคาทอลิกหนองห้าง) เป็นสถานที่ดำเนินการรับเงินฝากสะสมหุ้นวันแรก 448.75 บาท เงินฝากออมทรัพย์ 61 บาท

พ.ศ. 2525 สมัครเป็นสมาชิกสมทบของชุมนุมสหกรณ์เครดิตยูเนียนแห่งประเทศไทย จำกัด เข้าร่วมสวัสดิการเงินกู้ (สก.1) สวัสดิการเงินสะสม (สก.2) และสวัสดิการกองทุนสมทบ (สก.5)

พ.ศ. 2527 จัดทะเบียนเป็นนิติบุคคลภายใต้ชื่อสหกรณ์เครดิตยูเนียน จำกัด เป็นสหกรณ์ประเภทออมทรัพย์ในชุมชน มีฐานะเป็นสถาบันการเงินเทียบเท่ากับธนาคารทั่วไป

พ.ศ. 2529 ย้ายสำนักงานออกจากวัดคาทอลิกหนองห้างมาเช่าสำนักงานที่บ้านหนองห้าง หมู่ที่ 1 เริ่มมีอาสาสมัครมาทำงานเต็มเวลา ต่อมาได้จัดจ้างผู้จัดการและพนักงาน

พ.ศ. 2532 ซื้อที่ดินและสร้างสำนักงานตนเองปี 2541 งบประมาณสนับสนุนจากกองทุน SIF จัดสร้างศูนย์หัตถกรรมอีก 1 หลัง

พ.ศ. 2546 พัฒนางานโดยก่อสร้างอาคารอเนกประสงค์ ประมาณ 1,000,000 บาท (สุนทรี ภูศรีฐาน, 2541, น. 16-25)

3. ชมรมผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์

ชมรมผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์ได้มีการก่อตั้งและพัฒนาขึ้นในลักษณะของกองทุนผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์ เมื่อปี 2545 มีการพัฒนากระบวนการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้กับผู้สูงอายุด้วยกันทั้ง 19 จังหวัดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นำมาสู่การพัฒนาการจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุแบบผู้สูงอายุทำเอง โดยในปี พ.ศ. 2547 มีสมาชิกจำนวน 2,500 คน

การจัดสรรกองทุนเพื่อเป็นสวัสดิการของสมาชิก มีรายละเอียดดังนี้

- จัดสรรเงินทุนให้บริการยามอบรม สัมมนา พบปะ ประชุม ร้อยละ 15 ของกองทุน

- จัดสรรเงินทุนหมุนเวียนไม่ให้หมดกับกลุ่มอำเภอ ร้อยละ 85
- นำดอกผลของแต่ละปีมาจัดสรรสวัสดิการ
- จัดสรรเงินทุนเพื่อการศึกษาดูงาน พบปะกันของกลุ่ม/สมาชิก ร้อยละ 15
- จัดสรรเงินสำหรับการช่วยเหลือผู้สูงอายุ ให้โอกาสด้านพยาบาล ความเป็นอยู่ ครอบครัวยุ ร้อยละ 30
- จัดสรรเงินปันผลกองทุนของแต่ละอำเภอ ร้อยละ 50
- จัดสรรเงินช่วยเหลือสมาชิก ร้อยละ 20

(สัมพันธ์ เศษะอริต และคณะ, 2546, น. 25-27)

4. กลุ่มโรงสีข้าวชุมชนหนองแปน อำเภอกมลาไสย

ได้มีการก่อตั้งกลุ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2519 โดยมีสมาชิกเริ่มต้น 76 คน มีการพัฒนามาเป็นระยะยาวนานจนปัจจุบัน ปี พ.ศ. 2547 มีการขยายเครือข่ายสมาชิกมากขึ้น 675 คน โดยมีวัตถุประสงค์ของการดำเนินธุรกิจเพื่อหาปัจจัยการผลิตมาบริหารสมาชิก เพื่อให้การบริการป้อนน้ำมัน เพื่อเก็บรวบรวมผลผลิตจากสมาชิก เพื่อแปรรูปผลิตภัณฑ์ข้าวเปลือก ซึ่งกลุ่มมีวิวัฒนาการดังนี้

ปี พ.ศ. 2528 ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรมีนโยบายระดมหุ้นโดยผ่านกลุ่มเกษตรกรเพื่อขยายการบริการปัจจัยการผลิตกับสมาชิกลูกค้า ธนาคารการเกษตรและสหกรณ์ (ชกส.) ส่งผลให้กลุ่มเกษตรกรมีสมาชิกเพิ่มขึ้นเป็น 600 คน สามารถระดมหุ้นได้ 30,000 บาท และมีองค์กรระหว่างประเทศไทย เนเธอร์แลนด์ ที่สนับสนุนการทำงานของกลุ่มโดยเชื่อมกับเครือข่าย 11 กลุ่ม จาก 3 อำเภอ ภายใต้ชื่อ “ศูนย์บริการเพื่อการเกษตร” โดยมีหน้าที่จัดหาปัจจัยการผลิต และการจัดการฝึกอบรมให้คณะกรรมการ พนักงาน และกลุ่มสมาชิก

ปี พ.ศ. 2530 โครงการไทย เนเธอร์แลนด์สิ้นสุดโครงการจึงถอนตัวออกจากแกนนำในการทำงานจาก 11 กลุ่ม มีแนวคิดที่จะดำเนินงานต่อจึงร่วมกันตั้งองค์กรนิติบุคคลขึ้นเพื่อให้สมาชิกบริการสมาชิกได้อย่างต่อเนื่อง ภายใต้ชื่อ “บริษัทเกษตรกรลำปาว” มีสมาชิก 11 กลุ่ม จาก 3 อำเภอ สมาชิกทั้งหมด 8,000 คน

ปี พ.ศ. 2537 ได้รับการสนับสนุนจากกรมส่งเสริมการเกษตรในโครงการสร้างลานตาก ทั้งขนาด 12×24 เมตร และตราซั้งขนาด 40 ตัน และให้เงินกู้ยืมเพื่อเป็นทุนหมุนเวียน โดยปลอดดอกเบี้ย ในระยะที่กำหนด จำนวน 500,000 บาท เพื่อใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียนในการรับซื้อข้าวเปลือกจากสมาชิก

ปี พ.ศ. 2538 บริษัทเกษตรทำนาหนองแปน หยุคค่านินกิจกรรมเนื่องจากยังคงอยู่ในสภาพการขาดทุน และธนาคารการเกษตรและสหกรณ์ซึ่งเป็นองค์สนับสนุนและเป็นหุ้นส่วนได้ถอดตัวออกไปเป็นกรรมการ จึงได้เฉลี่ยทุนคืนให้กับสมาชิกและหุ้นส่วนกลุ่มจัดซื้อที่ดิน กิจกรรมด้านการซื้อข้าวเปลือกและเมล็ดพันธุ์ข้าวเข้าขายให้แก่สมาชิก การรับซื้อข้าวช่วงนี้ไม่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากคณะกรรมการขาดประสบการณ์ในการบริหารจัดการและทำกิจกรรมที่ทำให้ข้าวที่ได้รับซื้อในช่วงนี้ไม่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากมีความชื้นสูง การเก็บรักษาไม่ดี แต่ก็ทำให้กลุ่มได้ประสบการณ์และมีกำไรประมาณ 10,000 บาท

ปี พ.ศ. 2538 ได้จัดสร้างบิมน้ำมันเพื่อให้บริการแก่สมาชิกและเกษตรกรที่ไปที่นาใช้บริการในกลุ่มขนาดสองหัวจ่าย โดยกู้ยืมเงินจากโครงการสินเชื่อชนบท (สพข.) ธนาคารออมสิน จำนวน 500,000 บาท ในช่วงนี้จึงเพิ่มกิจกรรมการจำหน่ายน้ำมัน บริการตราซัง การบริการปัจจัยการผลิตและการเก็บรวบรวมข้าวเปลือกจากสมาชิก

ปี พ.ศ. 2539 ได้จัดโครงการขยายงานของการรับเงินสนับสนุนจากการส่งเสริมการเกษตร จำนวน 2,500,000 บาท เพื่อจัดทำโรงสี ขนาด 40 เกวียน/วัน แต่ไม่ผ่านการพิจารณาเนื่องจากประเทศไทยอยู่ในช่วงวิกฤตการณ์ทางการเงิน

ปี พ.ศ. 2542 คณะกรรมการกลุ่มและผู้นำชุมชนเครือข่ายที่ได้ประชุมกันเพื่อพัฒนาโครงการของกลุ่มเสนอกองทุนชุมชนเพื่อสังคม (SIF) โดยชื่อว่า “โครงการสร้างโรงสีข้าว” จัดทำการนำเสนอขอรับงบประมาณ จำนวน 9,372,387 บาท และได้อนุมัติ จำนวน 9,145,480 บาท ในการสร้างโรงสีกำลังการผลิต 60 เกวียน/วัน

สวัสดิการชุมชนของกลุ่มโรงสีข้าวหนองแปน

การจัดสวัสดิการจากกำไรสุทธิ ที่แยกมาเป็นค่าจัดสวัสดิการแล้วเป็นผลเฉลี่ยคืนให้กับสมาชิกแล้ว จำนวนร้อยละ 10 ของกำไรสุทธิประจำปี โดยแยกเป็น

- เป็นทุนสำรองของสวัสดิการ ร้อยละ 10
- เป็นการจัดให้พนักงาน สมาชิก ไปศึกษาดูงาน ร้อยละ 20
- เป็นการดูแลสมาชิกและครอบครัว ร้อยละ 10
- เป็นการส่งเสริมผู้ด้อยโอกาส ร้อยละ 20
- เป็นกองทุนช่วยสมาชิกและครอบครัวในยามฉุกเฉิน ร้อยละ 40

(เพ็ญศรี นิลโสม, 2545, น. 16-44)

5. กลุ่มสตรีทอผ้าพื้นเมืองเหล่าใหญ่ ตำบลเหล่าใหญ่ อำเภอภูพานรายณ์

ชุมชนบ้านเหล่าใหญ่ อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นที่ตั้งถิ่นฐานของคน
ผู้ไทกลุ่มหนึ่ง ซึ่งผู้เขียนได้ศึกษาเอกสารข้อมูลหมู่บ้านและถามผู้เฒ่าผู้แก่เล่าต่อกันมา ว่าผู้ไทกลุ่ม
บ้านเหล่าใหญ่นั้นอพยพมาจากตอนใต้ของจีน เนื่องจากถูกจีนฮ้อรุกราน จึงอพยพเรื่อยมาตามลำ
แม่น้ำโขง และมาขอพักอยู่กับเจ้าเมืองเวียงจันทร์ ประเทศลาว เจ้าเมืองเวียงจันทร์ให้พักอยู่ที่เมือง
วัง กลุ่มผู้ไทเหล่านี้จึงอพยพเรื่อยมาและมาตั้งถิ่นฐานอยู่ที่จังหวัดนครพนม มุกดาหาร กาฬสินธุ์
สกลนคร อุดรธานี หนองคาย โดยอพยพแยกย้ายไปตามเครือข่ายหรือการเมืองที่สนิทเพื่อหา
แหล่งที่อุดมสมบูรณ์และปลอดภัย แล้วมาสร้างอยู่ที่บ้านเหล่าโคโซ ต่อมาเกิดภัยชาวบ้านอยู่ไม่
เป็นสุข เกิดไฟไหม้ลูกหลานเข้ามาที่หมู่บ้าน เผาผลาญบ้านเรือนที่สร้างด้วยฟากหรือหญ้าคาอย่าง
รวดเร็ว ผู้คนหนีเอาตัวรอดแทบไม่ทัน ราษฎรต่างกระจัดกระจายไปอยู่เป็นกลุ่มเล็กกลุ่มน้อยตาม
สายเครือญาติ แต่ไม่ไกลกันนักบริเวณหุบเขาภูพาน ต่อมาเข้าสู่ฤดูฝน ฝนตกหนัก น้ำป่าไหล
หลาก น้ำท่วมบ้านอย่างรวดเร็วทำให้พืชพันธุ์ สัตว์เลี้ยงจมน้ำหายไปกับสายน้ำ และยังมีคนจมน้ำ
หลายคน จึงได้อพยพเรื่อยมา และมาตั้งบ้านอยู่ใกล้บริเวณที่ราบใกล้เชิงเขา มี 9 หมู่บ้าน คือ
บ้านนาวิ บ้านกุดบอด บ้านหนองแสง บ้านโพนสว่าง อยู่ในเขตอำเภอเขาวง บ้านดงเหนือ
บ้านเหล่าใหญ่ บ้านมะนาว บ้านคำกั้ง และบ้านหนองห้าง ซึ่งอยู่ในเขตอำเภอกุฉินารายณ์
จังหวัดกาฬสินธุ์ ต่อมาในปี พ.ศ. 2540 ได้มีการก่อตั้งกลุ่มสตรีทอผ้าพื้นเมืองเหล่าใหญ่ขึ้นมาจนถึง
ปัจจุบัน และปัจจุบันได้มีการฟื้นฟูการย้อมผ้าจากคราม (ผ้าย้อมหม้อมนิลหรือผ้าย้อมเบอะ) ซึ่งเป็น
การทำผ้าฝ้ายในสมัยก่อน เพื่อเป็นการลดต้นทุนการผลิตเครือข่ายผ้าจึงได้ส่งเสริมให้ชุมชนปลูก
ฝ้ายปลูกครามและยังเป็นการนำเอาภูมิปัญญาดั้งเดิมมาสร้างรายได้ให้ชุมชน มีการพัฒนาเรื่องการ
แปรรูปผลิตภัณฑ์จากสิ่งทอให้มีอย่างหลากหลาย มีการสร้างและขยายเครือข่ายออกไปหลาย
หมู่บ้าน และมีการประสานงบประมาณสร้างศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่ถาวรเพื่อรองรับผลิตภัณฑ์
จากสมาชิก

การพัฒนากลุ่มและเครือข่ายในอนาคต

แนวทางการพัฒนาเครือข่ายผ้าพื้นเมืองผู้ไทเหล่าใหญ่ได้มีการกำหนดทิศทางการ
พัฒนาสำคัญ 5 ประการดังนี้

1. การพัฒนาแปรรูปผลิตภัณฑ์จากสิ่งทอให้มีความหลากหลาย
2. หาศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์ผ้าอย่างถาวร
3. ขยายเครือข่ายให้กว้างออกไป
4. ฟื้นฟูวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมให้คงอยู่ตลอดไป
5. และการจัดสวัสดิการแก่สมาชิกในชุมชน

ปัญหาและอุปสรรคและบทเรียนที่ได้รับ

1. ผลกระทบที่ทำให้จากผ้าลายจกมีราคาแพง เพราะใช้วัตถุดิบที่นำมาจากภายนอกชุมชน เช่น ด้ายประดิษฐ์สีต่าง ๆ จึงทำให้ต้นทุนการผลิตสูง
2. การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากสิ่งทอยังไม่หลากหลาย
3. ไม่มีตลาดรองรับผลิตภัณฑ์ที่แน่นอน (ผ้าทอ ผ้าเก็บจก)
4. ขาดช่างเย็บที่ชำนาญ เพราะเสื้อผ้าแปรรูปที่ออกจากเครื่องย่ำผ้าพื้นเมืองเหล่านี้ใหญ่นั้น จะเป็นเสื้อผ้าผู้ใหญ่ประยุกต์ ทำให้ผลิตไม่ทันกับความต้องการของลูกค้า

การเปลี่ยนแปลงหรือผลกระทบต่อชุมชน

เมื่อชุมชนเหล่านี้ใหญ่มีการก่อตั้งกลุ่มแม่บ้านทอผ้าขึ้นมาถึงปัจจุบัน ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือผลกระทบต่อชุมชนที่สำคัญพอสรุปได้ดังนี้

1. สภาพสังคมภายในชุมชนมีความผูกพันกันมากขึ้น โดยเฉพาะกิจกรรมการทอผ้าของกลุ่ม หรือกิจกรรมการออมทรัพย์รายเดือนของกลุ่มและเครื่องย่ำ 2 ครั้ง/ปี หรือการกู้เงินยืม ดอกเบี้ยต่ำ การจัดสวัสดิการแก่สมาชิกในรูปแบบต่าง ๆ ได้ทำให้คนในชุมชนมีความสัมพันธ์กันผูกพันอย่างเหนียวแน่นมากยิ่งขึ้น
2. ชุมชนมีแหล่งศึกษาเรียนรู้วัฒนธรรมภูมิปัญญาดั้งเดิมของคนผู้ไทโดยเฉพาะผ้าลายเก็บจก ซึ่งผู้เขียนได้ฟังจากยายไตร แสงเพชร เล่าให้ฟังว่าผ้าลายเก็บจกเป็นลายผ้าบรรพบุรุษได้ถ่ายทอดแก่ลูกหลานชั่วอายุ และลายที่มีลักษณะโดดเด่นสามารถนำไปทำผ้าเบี่ยง ผ้าเคนผม ผ้าตกแต่ง เสื้อผู้ใหญ่ประยุกต์ ทำข้อม ผ้าปูโต๊ะ ผ้ามัน สืบไว้ให้เยาวชนคนรุ่นหลังได้ศึกษารวมทั้งผู้สนใจ ซึ่งผู้เขียนได้ทราบจากท่านประธานเครื่องย่ำเกี่ยวกับการได้เชิญให้ไปเป็นวิทยากรท้องถิ่นสอนเรื่องการทอผ้าเก็บจกให้กับกลุ่มชุมชนใกล้เคียง หรือให้กับนักเรียน นักศึกษาที่เข้ามาศึกษาข้อมูลเพื่อกรณีศึกษาหรืองานวิจัยอยู่เป็นเนื่อง ๆ และกลุ่มอื่น ๆ ที่เข้ามาศึกษาการดำเนินงานของกลุ่มอยู่อย่างสม่ำเสมอ
3. สภาพการทำมาหากินของคนในชุมชนนี้ดีขึ้นตามลำดับ ลดการว่างงานและมีรายได้เสริมขึ้นมา และเป็นการส่งผลให้คนในชุมชนได้ร่วมมือกันสืบสานงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านให้คงอยู่ชั่วลูกชั่วหลาน เพราะทุกครัวเรือนจะมีทุนอยู่แล้วคือ ภูมิปัญญาชาวบ้านการทอผ้าที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ แล้วย่นำมาขายให้กับกลุ่มเป็นการสร้างรายได้ให้กับชุมชน จากสภาพสังคมชนบทจึงสามารถรวมตัวกันอย่างเหนียวแน่น มีการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กันและกัน มีการแบ่งปันกันทั้งทางด้านความรู้และสิ่งของ มีน้ำใจช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การดำเนินงานของกลุ่มเครื่องย่ำผ้าพื้นเมืองเหล่านี้ใหญ่จึงประสบความสำเร็จ

นอกจากความรักความสามัคคี และความเอื้ออาทรที่มีแก่กันแล้ว การที่ผู้นำเข้มแข็งเป็นที่เชื่อถือของหมู่บ้าน มีวิสัยทัศน์กว้างไกล ใฝ่หาความรู้มาเพิ่มเติมอยู่เสมอ และรู้จักนำ

ผลิตภัณฑ์ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่แล้วให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชน ก็เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ชุมชนเหล่านี้ใหญ่เข้มแข็ง

การบริหารจัดการ

การบริหารจัดการของเครือข่ายผ้าพื้นเมืองผู้ไทเหล่านี้ใหญ่จะมีการเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารเครือข่าย ซึ่งคณะกรรมการจะมาเป็นตัวแทนองค์กร ๆ ละ 2 ปัจจุบันเครือข่ายจะมีทั้งหมด 10 องค์กร คณะกรรมการทั้งหมด 22 คน และที่ปรึกษา 4 คน คณะกรรมการมีการแบ่งเป็นฝ่ายต่าง ๆ คือ ประธานกรรมการ รองฝ่ายบริหาร และฝ่ายกิจการการเงินบัญชี รองเลขาธิการสวัสดิการสังคม ฝ่ายตรวจสอบ ฝ่ายประเมิน และฝ่ายรับข้อมูลข่าวสาร และกิจกรรมอาชีพ ฯลฯ คณะกรรมการจะต้องเป็นผู้เสียสละ มีความซื่อสัตย์และจะไม่มีคำตอบแทนแต่อย่างใด สมาชิกจะมีการออมทรัพย์เป็นรายเดือนและมีการออมเครือข่ายปีละ 2 ครั้ง กิจกรรมที่ทำร่วมกันคือ การทอดผ้าลายเก็บจก

การก่อตั้งเครือข่าย

การรวมตัวกลุ่มสตรีทอผ้าตำบลเหล่าใหญ่ นั้น ผู้เขียนได้สัมภาษณ์ประธานเครือข่าย คือ คุณยายทอง แสบงบาล เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 2547 ซึ่งท่านได้เป็นนักพัฒนาสตรีดีเด่นระดับจังหวัดกาฬสินธุ์ ทำให้ทราบปัจจัยที่ทำให้เกิดการรวมกลุ่มของกลุ่มสตรีทอผ้าดังกล่าวหลายประการ ที่สำคัญ ๆ ได้แก่

1. ความต้องการรายได้เสริม ชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมทำนาปลูกมันสำปะหลัง ปลูกอ้อย ซึ่งทุกอย่างที่กล่าวมานั้น ต้นทุนการผลิตสูงมาก ขายผลผลิตไม่ได้ราคาเกิดปัญหารายได้ไม่พอรายจ่าย มีหนี้สิน

ซึ่งในปี พ.ศ. 2540 เป็นช่วงภาวะวิกฤตเศรษฐกิจ คนว่างงานจำนวนมาก ถูกหลานไปทำงานที่เมืองต่างกลับสู่ภูมิลำเนา จึงเริ่มมีการพัฒนาความรู้จากภูมิปัญญาผ้าลายจก คนผู้ไทสมัยก่อนมาเป็นผ้าเบี่ยง ผ้าเคนผม และแถบตกแต่งผ้าพื้นเมืองหลากหลายตามต้องการ และหมอนลายขิด ผ้าพื้นสีต่าง ๆ เริ่มมีการรวมตัวกันหาทางแก้ไขปัญหาคอนว่างงาน โดยการประกอบอาชีพเสริม

2. ผู้นำชุมชนเข้มแข็ง เป็นที่เชื่อถือของคนในชุมชน มีวิสัยทัศน์กว้างไกล เป็นผู้มีส่วนผลักดันให้เกิดการก่อตั้งกลุ่มเพื่อให้สตรีในหมู่บ้านซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นแม่บ้าน ให้มีงานทำในช่วงเวลาว่างให้เกิดประโยชน์ สร้างรายได้เสริมแก่ครอบครัว

3. หน่วยงานราชการให้การช่วยเหลือสนับสนุน กล่าวคือ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน และองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น มีบทบาทสำคัญในการให้คำแนะนำทั้งในด้านความรู้และแหล่งเงินในการจัดตั้งกลุ่ม และการดำเนินการต่าง ๆ

การจัดสวัสดิการให้กับสมาชิกกลุ่ม มีดังนี้

- การปันผลคืนให้สมาชิก ร้อยละ 20
- การช่วยเหลือการฝึกอบรม ศึกษาดูงาน ไม่เกินร้อยละ 10
- การช่วยเหลือครอบครัวสมาชิกและสมาชิกในยามเจ็บป่วย เสียชีวิต ร้อยละ 10
- ช่วยเหลือค่าตอบแทนคณะกรรมการ ร้อยละ 15
- ช่วยงานสาธารณะชุมชน ร้อยละ 10
- ทุนสำรองเงินออมกลุ่ม ร้อยละ 10
- เป็นค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ดของกลุ่มและใช้กิจกรรมจำเป็นฉุกเฉิน ร้อยละ 15

(เพ็ญศรี นิลโสม, 2545, น. 1-7)

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาความพึงพอใจของสมาชิกองค์กรการเงินชุมชนที่มีต่อการจัดสวัสดิการขององค์กรการเงินชุมชนในจังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรในการวิจัย คือ ประชากรที่อาศัยอยู่ในจังหวัดกาฬสินธุ์ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป และเป็นสมาชิกองค์กรการเงินชุมชนจังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 5 องค์กร รวมทั้งหมด 7,827 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

1.2.1 ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยอิงจากตารางสำเร็จรูปของเครซซีและมอร์แกน (สมเดช สิทธิพงษ์พิทยา, 2545, น. 242) ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง 380 คน

1.2.2 วิธีการสุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบโควตา โดยหาสัดส่วนระหว่างสมาชิกองค์กรการเงินชุมชนจังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 5 องค์กร ซึ่งจำแนกได้ดังนี้

- 1) ชมรมผู้ดูแลเด็กอำเภอกุฉินารายณ์ มีสมาชิกจำนวน 2,480 ราย (ก)
- 2) สหกรณ์เครดิตยูเนียนหนองห้าง จำกัด มีสมาชิกจำนวน 1,692 ราย (ข)
- 3) ชมรมผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์ มีสมาชิกจำนวน 2,500 ราย (ค)
- 4) กลุ่มโรงสีข้าวชุมชนหนองแปน อำเภอกมลาไสย มีสมาชิกจำนวน 480 ราย (ง)
- 5) กลุ่มสตรีทอผ้าพื้นเมืองเหล่าใหญ่ มีสมาชิกจำนวน 675 ราย (จ)

ดังนั้น ก : ข : ค : ง : จ = 2,480 : 1,692 : 2,500 : 480 : 675 = 31.60 : 21.60 : 32.11 : 8.62 : 6.13

1.2.3 คำนวณหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละองค์กรตามสัดส่วนที่ได้ในข้อ 1.2.2

ได้สมาชิกที่เป็นกลุ่มตัวอย่างดังนี้

1) ชมรมผู้ดูแลเด็กอำเภอกุฉินารายณ์	120 คน
2) สหกรณ์เครดิตยูเนียนหนองห้างจำกัด	82 คน
3) ชมรมผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์	122 คน
4) กลุ่มโรงสีข้าวชุมชนหนองแปนอำเภอกมลาไสย	33 คน
5) กลุ่มสตรีทอผ้าพื้นเมืองเหล่าใหญ่	23 คน

1.2.4 เลือกตัวอย่างแบบโควตาตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ได้ในข้อ 1.2.3

ตารางที่ 3.1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ลำดับ ที่	องค์กรการเงินชุมชน	จำนวน ประชากร	จำนวนกลุ่ม ตัวอย่าง	คิดเป็น ร้อยละ
1	กองทุนชมรมผู้ดูแลเด็กอำเภอภูผินารายณ์	2,480	120	31.60
2	สหกรณ์เครดิตยูเนียนหนองห้างจำกัด	1,692	82	21.60
3	กองทุนสวัสดิการชมรมผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์	2,500	122	32.11
4	กลุ่มโรงสีข้าวชุมชนหนองแปนอำเภอกมลาไสย	675	33	8.62
5	กลุ่มสตรีทอผ้าพื้นเมืองเหล่าใหญ่	480	23	6.13
	รวม	7,827	380	100

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นเครื่องมือ ซึ่งได้ดำเนินการดังนี้

2.1 สํารวจแนวคิด ทฤษฎี วรรณกรรม และเอกสารที่เกี่ยวข้อง ทั้งข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิจากหนังสือ วารสาร ผลงานวิจัย และสิ่งพิมพ์อื่น ๆ เพื่อนำข้อมูลที่เกี่ยวข้องมาประมวลสร้างแบบสอบถามที่มีเนื้อหาครอบคลุมประเด็นที่ศึกษามาทั้งหมด

2.2 โครงสร้างของแบบสอบถาม ประกอบด้วย คำถามแบบตัวเลือก และคำถามแบบปลายเปิด โดยแต่ละองค์กรการเงินชุมชนจะใช้แบบสอบถามชุดเดียวกันทั้งหมด ข้อมูลแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของสมาชิกองค์กรการเงินชุมชน ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพในครอบครัว การประกอบอาชีพ รายได้ ระยะเวลา การเป็นสมาชิกองค์กรฯ และตำแหน่งในองค์กร

ส่วนที่ 2 ความพึงพอใจของสมาชิกในองค์กรการเงินชุมชนที่มีต่อการจัดสวัสดิการขององค์กรการเงินชุมชน

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะหรือความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการขององค์กรการเงินชุมชนที่จัดให้สมาชิกและชุมชน

2.3 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา รวมทั้งข้อเสนอแนะหรือการแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมในคำถามปลายเปิดของผู้ตอบ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงแบบสอบถามที่จะใช้สำหรับเก็บข้อมูลจริงต่อไป

2.4 ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

2.5 การหาประสิทธิภาพแบบสอบถาม

2.5.1 การตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Content Validity) แบบสอบถามที่สร้างจากแนวคิด (Conceptual Framework) ในการวิจัยได้ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงของเนื้อหา คือ อาจารย์ ดร.เกษม เขตตะวัน อาจารย์สุระชัย ชูภกา และครูชบ ยอดแก้ว ก่อนที่จะนำไปใช้เก็บข้อมูลกับสมาชิกกลุ่มองค์กรการเงินชุมชนในจังหวัดกาฬสินธุ์

2.5.2 การตรวจสอบความเป็นปรนัยของแบบสอบถาม ได้นำแบบสอบถามที่ตรวจสอบความตรงของเนื้อหาแล้วไปทำการเก็บข้อมูลกับสมาชิกองค์กรการเงินในจังหวัดกาฬสินธุ์ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ทั้ง 5 องค์กร ๆ ละ 10 ชุด รวม 50 ชุด เพื่อทดสอบความเป็นปรนัยของข้อคำถาม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างครั้งนี้ใช้เวลาเก็บข้อมูลในช่วงระยะเวลาเดือนพฤษภาคมถึงเดือนธันวาคม 2547 ซึ่งในการเก็บรวบรวมข้อมูลของสมาชิกของแต่ละองค์กรมีความแตกต่างกัน ดังนี้

- ชมรมผู้ดูแลเด็กอำเภอกุฉินารายณ์ เก็บข้อมูลโดยการแจกแบบสอบถามสมาชิกชมรม ณ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 30 ศูนย์ ในพื้นที่อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์
- สหกรณ์เครดิตยูเนียนหนองห้างจำกัด เก็บข้อมูลในวันที่กลุ่มตัวอย่างที่เป็นสมาชิกเข้าร่วมประชุมใหญ่ประจำปี 2547 ณ หอประชุมสหกรณ์เครดิตยูเนียนหนองห้างจำกัด ในเดือนธันวาคม 2547
- ชมรมผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์ เก็บข้อมูล ณ ที่ทำการของชมรมผู้สูงอายุในแต่ละอำเภอ รวม 14 อำเภอ และ 4 กิ่งอำเภอ
- กลุ่มโรงสีข้าวชุมชนหนองแปน อำเภอกมลาไสย เก็บข้อมูลในวันที่กลุ่มตัวอย่างที่เป็นสมาชิกชมรมมาร่วมประชุมใหญ่ประจำปี 2547 ในเดือนพฤศจิกายน 2547 ณ ที่ทำการของกลุ่ม
- กลุ่มสตรีทอผ้าพื้นเมืองเหล่าใหญ่ เก็บข้อมูลในวันที่กลุ่มตัวอย่างที่เป็นสมาชิกร่วมประชุมกลุ่มประจำเดือนธันวาคม 2547 ที่ทำการกลุ่ม

ซึ่งในการเก็บข้อมูลนั้นผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

การเตรียมตัวก่อนออกเก็บข้อมูล แบ่งผู้ช่วยนักวิจัยทั้ง 10 คน ออกเป็น 5 กลุ่ม กลุ่มละ 2 คน เพื่อรับผิดชอบเก็บรวบรวมข้อมูลในแต่ละองค์กร องค์กรละ 2 คน โดยให้ผู้ช่วยนักวิจัยศึกษารายละเอียดของแบบสอบถาม แล้วทำความเข้าใจในรายละเอียดของเนื้อหาในแบบสอบถาม หลังจากนั้นผู้วิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยได้ลงมือปฏิบัติการเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยการลงพื้นที่เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นสมาชิกขององค์กรต่าง ๆ ทั้ง 5 แห่ง โดยให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม พร้อมทั้งสัมภาษณ์เพิ่มเติมจากสมาชิกองค์กรการเงินทั้ง 5 องค์กรบางราย เพื่อให้ได้ข้อมูลครบตามที่กำหนด จากนั้นจึงนำข้อมูลไปประมวลผลและวิเคราะห์ต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้สถิติเชิงพรรณนาและสถิติเชิงวิเคราะห์ ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ SPSS/PC (Statistical Package for the Social Sciences/Personal Computer Plus) ดังนี้

4.1 ค่าร้อยละ (Percent) ใช้อธิบายข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามทั้ง 5 องค์กร

4.2 ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ใช้วิเคราะห์ระดับความพึงพอใจขององค์กรการเงินชุมชนแต่ละองค์กร โดยแปรความหมายค่าเฉลี่ย โดยใช้เกณฑ์ดังต่อไปนี้ (ศิริชัย พงษ์วิชัย 2543, น.113)

ค่าเฉลี่ย	4.24-5.00 หมายถึง	มีระดับความพึงพอใจมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	3.43-4.23 หมายถึง	มีระดับความพึงพอใจมาก
ค่าเฉลี่ย	2.62-3.42 หมายถึง	มีระดับความพึงพอใจปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	1.81-2.61 หมายถึง	มีระดับความพึงพอใจน้อย
ค่าเฉลี่ย	1.00-1.80 หมายถึง	มีระดับความพึงพอใจน้อยที่สุด

4.3 วิเคราะห์เนื้อหาส่วนข้อคำถามปลายเปิด โดยจัดกลุ่มเนื้อหาตามที่ผู้ตอบแบบสอบถามได้เสนอแนะมาทั้งหมด

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

เป็นการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ตารางประกอบการบรรยายในแต่ละเรื่อง คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของสมาชิกองค์กรการเงิน

ตารางที่ 4.1 ร้อยละของข้อมูลทั่วไปของสมาชิกองค์กรการเงินชุมชนทั้ง 5 องค์กร

ตอนที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจต่อการจัดสวัสดิการของสมาชิกองค์กรการเงินแต่ละองค์กร

ตารางที่ 4.2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจของสมาชิกชมรมผู้ดูแลเด็กอำเภอกุฉินารายณ์ ที่มีต่อการจัดสวัสดิการของชมรมฯ

ตารางที่ 4.3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจของสมาชิกสหกรณ์เครดิตยูเนียนหนองห้างจำกัด ที่มีต่อการจัดสวัสดิการของสหกรณ์ฯ

ตารางที่ 4.4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจของสมาชิกชมรมผู้สูงอายุที่มีต่อการจัดสวัสดิการของชมรมฯ

ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจของสมาชิกกลุ่มโรงสีข้าวชุมชนหนองแปน อำเภอกมลาไสย ที่มีต่อการจัดสวัสดิการของกลุ่มฯ

ตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจของสมาชิกกลุ่มสตรีทอผ้าพื้นเมืองเหล่าใหญ่ที่มีต่อการจัดสวัสดิการของกลุ่มฯ

ตารางที่ 4.7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานรวมของความพึงพอใจของสมาชิกแต่ละองค์กรการเงินชุมชนที่มีต่อการจัดสวัสดิการขององค์กร

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

ตารางที่ 4.8 ข้อเสนอแนะในการจัดสวัสดิการขององค์กรการเงินชุมชนทั้ง 5 องค์กร

ผู้วิจัยได้นำสัญลักษณ์ดังต่อไปนี้มาใช้เพื่อให้สะดวก คือ

$\bar{X}$ แทนค่าเฉลี่ย

S.D. แทนส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ซึ่งมีรายละเอียดการนำเสนอดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของสมาชิกองค์กรการเงิน

ข้อมูลทั่วไปของสมาชิกองค์กรการเงิน ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส อาชีพ รายได้เฉลี่ยของสมาชิก ระดับการศึกษาสูงสุด ระยะเวลาที่เข้ามามีส่วนร่วม และบทบาทการมีส่วนร่วมได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 ร้อยละของข้อมูลทั่วไปของสมาชิกองค์กรการเงินชุมชนทั้ง 5 องค์กร

ข้อมูลทั่วไป (N=380)	องค์กรการเงิน					รวม
	ดูแลเด็ก	เครดิต	ผู้สูงอายุ	โรงสีข้าว	ทอผ้า	
1. เพศ						
ชาย						
จำนวน	34	30	41	19	37	161
ร้อยละ	(8.9)	(7.9)	(10.8)	(5.0)	(9.8)	(42.4)
หญิง						
จำนวน	61	35	54	7	62	219
ร้อยละ	(16.1)	(9.2)	(14.2)	(1.8)	(16.3)	(57.6)
2. อายุ						
< 30 ปี						
จำนวน	18	1	1	1	9	30
ร้อยละ	(4.8)	(0.3)	(0.3)	(0.3)	(2.2)	(7.9)
31-40 ปี						
จำนวน	62	22	1	1	6	92
ร้อยละ	(16.4)	(5.8)	(0.3)	(0.3)	(1.5)	(24.3)
41-50 ปี						
จำนวน	13	27	7	2	7	56
ร้อยละ	(3.5)	(7.2)	(1.9)	(0.4)	(1.9)	(14.9)
51-60 ปี						
จำนวน	1	1	59	1	1	63
ร้อยละ	(0.3)	(0.3)	(15.2)	(0.3)	(0.3)	(16.4)

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป (N=380)	องค์กรการเงิน					รวม
	ดูแลเด็ก	เครดิต	ผู้สูงอายุ	โรงสีข้าว	ทอผ้า	
61-70 ปี						
จำนวน	-	-	104	-	-	104
ร้อยละ	-	-	(27.6)	-	-	(27.6)
> 70 ปี						
จำนวน	-	-	35	-	-	35
ร้อยละ	-	-	(9.5)	-	-	(9.5)
3. สถานภาพสมรส						
โสด						
จำนวน	5	7	1	8	-	21
ร้อยละ	(1.3)	(1.8)	(0.3)	(2.1)	-	(5.5)
สมรส						
จำนวน	65	55	60	25	40	245
ร้อยละ	(17.1)	(14.5)	(15.8)	(6.6)	(10.5)	(64.5)
หม้าย/หย่าร้าง						
จำนวน	25	6	40	15	18	104
ร้อยละ	(6.6)	(1.6)	(10.5)	(3.9)	(4.8)	(27.4)
แยกกันอยู่หรืออื่นๆ						
จำนวน	5	2	1	1	1	10
ร้อยละ	(1.2)	(0.5)	(0.3)	(0.3)	(0.3)	(2.6)
4. อาชีพ						
รับราชการ/ วิสาหกิจ						
จำนวน	8	11	3	1	2	25
ร้อยละ	(2.1)	(3.0)	(0.7)	(0.3)	(0.5)	(6.6)

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป (N=380)	องค์กรการเงิน					รวม
	คูแเลเด็ก	เครดิต	ผู้สูงอายุ	โรงสีข้าว	ทอผ้า	
ทำนา ทำไร่ ทำสวน						
จำนวน	48	32	75	25	64	244
ร้อยละ	(12.6)	(8.4)	(19.7)	(606)	(16.9)	(64.2)
ค้าขาย ธุรกิจ						
จำนวน	12	6	2	4	-	24
ร้อยละ	(3.1)	(1.6)	(0.5)	(1.1)	-	(6.3)
รับจ้าง						
จำนวน	11	13	10	7	3	44
ร้อยละ	(2.9)	(3.4)	(2.8)	(1.8)	(0.7)	(11.6)
กรรมกร						
จำนวน	1	1	2	4	1	9
ร้อยละ	(0.3)	(0.3)	(0.5)	(1.0)	(0.3)	(2.4)
แม่บ้าน						
จำนวน	3	3	3	1	3	13
ร้อยละ	(0.7)	(0.7)	(0.7)	(0.3)	(0.7)	(3.4)
ไม่ระบุอาชีพ						
จำนวน	14	-	5	2	-	21
ร้อยละ	(3.7)	-	(1.3)	(0.5)	-	(5.5)
5. รายได้เฉลี่ยของสมาชิก						
< 2,000 บาท						
จำนวน	50	7	55	20	56	188
ร้อยละ	(13.2)	(1.8)	(14.5)	(5.3)	(14.7)	(49.5)
2,001-4,000 บาท						
จำนวน	25	20	27	8	16	96
ร้อยละ	(6.6)	(5.3)	(7.1)	(2.1)	(4.2)	(25.3)

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป (N=380)	องค์กรการเงิน					รวม
	คูแกลเด็ก	เครดิต	ผู้สูงอายุ	โรงสีข้าว	ทอผ้า	
4,001-6,000 บาท						
จำนวน	18	9	10	4	2	43
ร้อยละ	(4.7)	(2.4)	(2.6)	(1.0)	(0.5)	(11.3)
6,001-8,000 บาท						
จำนวน	6	3	3	2	3	17
ร้อยละ	(1.6)	(0.8)	(0.8)	(0.5)	(0.8)	(4.5)
> 8,000 บาทขึ้นไป						
จำนวน	1	22	-	2	-	25
ร้อยละ	(0.2)	(5.9)	-	(3.1)	-	(9.2)
ไม่ระบุรายได้						
จำนวน	-	-	1	-	-	1
ร้อยละ	-	-	(0.3)	-	-	(0.3)
6. ระดับการศึกษาสูงสุด						
ไม่ได้เรียนหนังสือ						
จำนวน	3	2	4	3	4	14
ร้อยละ	(0.8)	-	(1.0)	(0.8)	(1.0)	(3.6)
ประถมศึกษา						
จำนวน	51	23	89	45	50	258
ร้อยละ	(13.4)	(6.1)	(23.4)	(11.8)	(13.2)	(67.9)
มัธยมศึกษาตอนต้น(ม.3)						
จำนวน	6	6	2	7	-	21
ร้อยละ	(1.6)	(1.6)	(0.5)	(1.8)	-	(5.5)
ม.6, ปวช., อาชีวศึกษา						
จำนวน	13	6	1	2	1	23
ร้อยละ	(3.4)	(1.6)	(2.0)	(0.7)	(0.2)	(6.1)

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป (N=380)	องค์การการเงิน					รวม
	ดูแลเด็ก	เครดิต	ผู้สูงอายุ	โรงสีข้าว	ทอผ้า	
ปวส., ปวท., อนุปริญญา						
จำนวน	9	10	-	3	-	22
ร้อยละ	(2.4)	(2.6)	-	(0.8)	-	(5.8)
ปริญญาตรี						
จำนวน	13	19	-	4	2	38
ร้อยละ	(3.4)	(5.0)	-	(1.0)	(0.6)	(10.0)
ไม่ระบุนการศึกษา						
จำนวน	1	1	-	1	1	4
ร้อยละ	(0.3)	(0.3)	-	(0.3)	(0.3)	(1.2)
7. ระยะเวลาที่เข้ามามีส่วนร่วม						
< 1 เดือน						
จำนวน	1	-	-	-	-	1
ร้อยละ	(0.3)	-	-	-	-	(0.3)
1-3 เดือน						
จำนวน	9	3	17	3	1	33
ร้อยละ	(2.4)	(0.8)	(4.5)	(0.8)	(0.2)	(8.7)
3 เดือน-1 ปี						
จำนวน	15	6	20	4	9	54
ร้อยละ	(2.4)	(0.9)	(3.2)	(0.6)	(1.6)	(8.7)
2 ปี-5 ปี						
จำนวน	38	8	45	4	66	161
ร้อยละ	(10.0)	(2.1)	(11.9)	(1.0)	(17.3)	(42.4)
มากกว่า 5 ปีขึ้นไป						
จำนวน	33	48	13	17	20	131
ร้อยละ	(8.7)	(12.6)	(3.4)	(4.5)	(5.3)	(34.5)

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป (N=380)	องค์กรการเงิน					รวม
	คูแฉเด็ก	เครดิต	ผู้สูงอายุ	โรงสีข้าว	ทอผ้า	
8. บทบาทการมีส่วนร่วม						
เป็นสมาชิก						
จำนวน	68	50	92	12	1	223
ร้อยละ	(17.9)	(13.2)	(24.2)	(3.2)	(0.2)	(58.7)
เป็นสมาชิกในนามองค์กร						
จำนวน	8	10	12	10	8	48
ร้อยละ	(2.1)	(2.6)	(3.2)	(2.6)	(2.1)	(12.6)
เป็นคณะกรรมการ						
จำนวน	15	7	24	10	6	62
ร้อยละ	(3.9)	(1.8)	(6.3)	(2.6)	(1.6)	(16.3)
เป็นเจ้าของที่, อาสาสมัคร						
จำนวน	10	-	2	-	-	12
ร้อยละ	(2.6)	-	(0.6)	-	-	(3.2)
เป็นที่ปรึกษา						
จำนวน	-	-	6	-	-	6
ร้อยละ	-	-	(1.6)	-	-	(1.6)

จากตารางที่ 4.1 เมื่อจำแนกองค์การการเงินชุมชนแต่ละองค์กร พบว่า

1. เพศ

- สมาชิกชมรมผู้ดูแลเด็ก เป็นเพศหญิงมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 16.1
- สมาชิกสหกรณ์เครดิตยูเนียนหนองห้าง เป็นเพศหญิงมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 9.2
- สมาชิกชมรมผู้สูงอายุ เป็นเพศหญิงมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 14.2
- สมาชิกกลุ่มโรงสีข้าวชุมชนหนองแปน เป็นเพศชายมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 5.0
- สมาชิกกลุ่มสตรีทอผ้าพื้นเมืองเหล่าใหญ่ เป็นเพศหญิงมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 16.3

2. อายุ

- สมาชิกชมรมผู้ดูแลเด็ก มีอายุระหว่าง 31-40 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 16.4
- สมาชิกสหกรณ์เครดิตยูเนียนหนองห้าง มีอายุระหว่าง 41-50 ปีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 7.2
- สมาชิกชมรมผู้สูงอายุ มีอายุระหว่าง 61-70 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 27.6
- สมาชิกกลุ่มโรงสีข้าวชุมชนหนองแปน มีอายุระหว่าง 41-50 ปีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 0.4
- สมาชิกกลุ่มสตรีทอผ้าพื้นเมืองเหล่าใหญ่ มีอายุระหว่าง 21-30 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 2.2

3. สถานภาพสมรส

- สมาชิกชมรมผู้ดูแลเด็ก มีสถานภาพสมรสมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 17.1
- สมาชิกสหกรณ์เครดิตยูเนียนหนองห้าง มีสถานภาพสมรสมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 14.5
- สมาชิกชมรมผู้สูงอายุ มีสถานภาพสมรสมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 15.8
- สมาชิกกลุ่มโรงสีข้าวชุมชนหนองแปน มีสถานภาพสมรสมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 6.6
- สมาชิกกลุ่มสตรีทอผ้าพื้นเมืองเหล่าใหญ่ มีสถานภาพสมรสมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 10.5

4. อาชีพ

- สมาชิกชมรมผู้ดูแลเด็ก มีอาชีพทำนา ทำไร่ ทำสวน มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 12.6
- สมาชิกสหกรณ์เครดิตยูเนียนหนองห้าง มีอาชีพทำนา ทำไร่ ทำสวน มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 8.4
- สมาชิกชมรมผู้สูงอายุ มีอาชีพทำนา ทำไร่ ทำสวน มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 19.7
- สมาชิกกลุ่มโรงสีข้าวชุมชนหนองแปน มีอาชีพทำนา ทำไร่ ทำสวน มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 6.6

- สมาชิกกลุ่มสตรีทอผ้าพื้นเมืองเหล่าใหญ่ มีอาชีพทำนาทำไร่ ทำสวน มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 16.9

5. รายได้เฉลี่ยของสมาชิก

- สมาชิกชมรมผู้ดูแลเด็ก มีรายได้เฉลี่ยน้อยกว่า 2,000 บาท มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 13.2
- สมาชิกสหกรณ์เครดิตยูเนียนหนองห้าง มีรายได้เฉลี่ยมากกว่า 10,000 บาท มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 5.9
- สมาชิกชมรมผู้สูงอายุ มีรายได้เฉลี่ยน้อยกว่า 2,000 บาท มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 14.5
- สมาชิกกลุ่มโรงสีข้าวชุมชนหนองแปน มีรายได้เฉลี่ยน้อยกว่า 2,000 บาท มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 5.3
- สมาชิกกลุ่มสตรีทอผ้าพื้นเมืองเหล่าใหญ่ มีรายได้เฉลี่ยน้อยกว่า 2,000 บาท มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 14.7

6. ระดับการศึกษาสูงสุด

- สมาชิกชมรมผู้ดูแลเด็ก จบระดับประถมศึกษามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 13.4
- สมาชิกสหกรณ์เครดิตยูเนียนหนองห้าง จบระดับประถมศึกษามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 6.1
- สมาชิกชมรมผู้สูงอายุ จบระดับประถมศึกษามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 23.4
- สมาชิกกลุ่มโรงสีข้าวชุมชนหนองแปน จบระดับประถมศึกษามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 11.8
- สมาชิกกลุ่มสตรีทอผ้าพื้นเมืองเหล่าใหญ่ จบระดับประถมศึกษามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 13.2

7. ระยะเวลาที่เข้ามามีส่วนร่วม

- สมาชิกชมรมผู้ดูแลเด็ก เข้ามามีส่วนร่วม 2-5 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 10.0
- สมาชิกสหกรณ์เครดิตยูเนียนหนองห้าง เข้ามามีส่วนร่วม มากกว่า 5 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 12.6
- สมาชิกชมรมผู้สูงอายุ เข้ามามีส่วนร่วม 2-5 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 11.9
- สมาชิกกลุ่มโรงสีข้าวชุมชนหนองแปน เข้ามามีส่วนร่วม มากกว่า 5 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 4.5

- สมาชิกกลุ่มสตรีทอผ้าพื้นเมืองเหล่าใหญ่ เข้ามามีส่วนร่วม 2-5 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 17.3

8. บทบาทการมีส่วนร่วม

- สมาชิกชมรมผู้ดูแลเด็ก มีบทบาทเป็นสมาชิกมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 17.9
- สมาชิกสหกรณ์เครดิตยูเนียนหนองห้าง มีบทบาทเป็นสมาชิกมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 13.2
- สมาชิกชมรมผู้สูงอายุ มีบทบาทเป็นสมาชิกมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 24.2
- สมาชิกกลุ่มโรงสีข้าวชุมชนหนองแปน มีบทบาทเป็นสมาชิกมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 3.2
- สมาชิกกลุ่มสตรีทอผ้าพื้นเมืองเหล่าใหญ่ มีบทบาทเป็นสมาชิกในนามองค์กรมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 2.1

ตอนที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจต่อการจัดสวัสดิการ
ของสมาชิกองค์กรการเงินแต่ละองค์กร

ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจต่อการจัดสวัสดิการของสมาชิกองค์กรการเงินแต่ละองค์กร ได้แก่ ชมรมผู้ดูแลเด็กอำเภอกุฉินารายณ์ สหกรณ์เครดิตยูเนียนหนองห้างจำกัด ชมรมผู้สูงอายุ กลุ่มโรงสีข้าวชุมชนหนองแปน อำเภอกมลาไสย และกลุ่มสตรีทอผ้าพื้นเมืองเหล่าใหญ่ ได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังตารางที่ 4.2-4.7

ตารางที่ 4.2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจของสมาชิกชมรมผู้ดูแลเด็กอำเภอกุฉินารายณ์ ที่มีต่อการจัดสวัสดิการของชมรมฯ

การจัดสวัสดิการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. การปันผลกำไรสุทธิประจำปีแก่หุ้นสมาชิก	3.03	1.43	ปานกลาง
2. การเฉลี่ยเงินคืนสมาชิก	2.89	1.44	ปานกลาง
3. การปันผลกำไรให้คณะกรรมการบริหาร	2.75	1.43	ปานกลาง
4. การปันผลกำไรเป็นสวัสดิการของสมาชิก	2.74	1.42	ปานกลาง
5. การช่วยเหลือด้านงานมงคลสมรสของสมาชิก	2.75	1.39	ปานกลาง
6. การช่วยเหลือค่าคลอดบุตรของสมาชิก	2.83	1.37	ปานกลาง
7. การช่วยเหลือค่าเล่าเรียนศึกษาของสมาชิก	2.76	1.52	ปานกลาง
8. การช่วยเหลือค่ารักษาพยาบาลของสมาชิก	2.95	1.33	ปานกลาง
9. การช่วยเหลือสมาชิกยามเจ็บป่วย	2.81	1.43	ปานกลาง
10. การช่วยเหลือด้านฌาปนกิจศพของสมาชิก	2.96	1.41	ปานกลาง
11. การช่วยเหลือสมาชิกผู้ประสบภัย	2.63	1.53	ปานกลาง
12. การช่วยเหลือค่าครองชีพของสมาชิกผู้ด้อยโอกาส	2.78	1.51	ปานกลาง
13. การให้บริการเงินกู้ยืมแก่สมาชิก	3.07	1.35	ปานกลาง
14. การให้บริการออมทรัพย์แก่สมาชิก	3.06	1.40	ปานกลาง
15. การให้บริการข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์	2.97	1.42	ปานกลาง
16. การให้บริการด้านการตลาดแก่สมาชิก	2.82	1.34	ปานกลาง

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

การจัดสวัสดิการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
17. การให้บริการฝึกอบรมด้านอาชีพแก่สมาชิก	2.83	1.36	ปานกลาง
18. การสนับสนุนงบประมาณด้านกีฬาและนันทนาการแก่สมาชิก	3.21	1.30	ปานกลาง
19. การจัดบริการทัศนศึกษานอกสถานที่	3.12	1.39	ปานกลาง
20. การจัดเวทีภูมิปัญญาท้องถิ่น	3.15	1.41	ปานกลาง
รวม (N = 120)	2.86	1.36	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.2 ภาพรวมพบว่า สมาชิกของชมรมผู้ดูแลเด็กอำเภอกุฉินารายณ์มีระดับความพึงพอใจปานกลางต่อการจัดสวัสดิการของชมรม ($\bar{X} = 2.86$) ส่วนในรายช้อย่อยสมาชิกมีระดับความพึงพอใจปานกลางทุกข้อ โดยระดับความพึงพอใจในช้อย่อยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือการสนับสนุนงบประมาณด้านกีฬาและนันทนาการ ($\bar{X} = 3.21$) ลำดับที่ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ การช่วยเหลือสมาชิกผู้ประสบภัย ($\bar{X} = 2.63$)

ตารางที่ 4.3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจของสมาชิก
สหกรณ์เครดิตยูเนียนหนองห้างจำกัด ที่มีต่อการจัดสวัสดิการของสหกรณ์ฯ

การจัดสวัสดิการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความ พึงพอใจ
1. การปันผลกำไรสุทธิประจำปีแก่หุ้นสมาชิก	3.52	1.17	มาก
2. การเฉลี่ยเงินคืนสมาชิก	3.33	1.22	ปานกลาง
3. การปันผลกำไรให้คณะกรรมการบริหาร	3.22	1.26	ปานกลาง
4. การปันผลกำไรเป็นสวัสดิการของสมาชิก	3.34	1.22	ปานกลาง
5. การช่วยเหลือด้านงานมงคลสมรสของสมาชิก	3.18	1.12	ปานกลาง
6. การช่วยเหลือค่าคลอดบุตรของสมาชิก	3.11	1.04	ปานกลาง
7. การช่วยเหลือค่าเล่าเรียนศึกษาของสมาชิก	3.10	1.03	ปานกลาง
8. การช่วยเหลือค่ารักษาพยาบาลของสมาชิก	3.70	0.94	มาก
9. การช่วยเหลือสมาชิกยามเจ็บป่วย	3.64	1.06	มาก
10. การช่วยเหลือด้านฌาปนกิจศพของสมาชิก	3.79	0.96	มาก
11. การช่วยเหลือสมาชิกผู้ประสบภัย	3.24	1.32	ปานกลาง
12. การช่วยเหลือค่าครองชีพของสมาชิกผู้ด้อยโอกาส	2.64	0.95	ปานกลาง
13. การให้บริการเงินกู้ยืมแก่สมาชิก	3.36	1.09	ปานกลาง
14. การให้บริการออมทรัพย์แก่สมาชิก	3.23	1.22	ปานกลาง
15. การให้บริการข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์	3.00	1.10	ปานกลาง
16. การให้บริการด้านการตลาดแก่สมาชิก	2.91	0.99	ปานกลาง
17. การให้บริการฝึกอบรมด้านอาชีพแก่สมาชิก	2.91	1.12	ปานกลาง

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

การจัดสวัสดิการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
18. การสนับสนุนงบประมาณด้านกีฬาและนันทนาการแก่สมาชิก	2.85	1.10	ปานกลาง
19. การจัดบริการทัศนศึกษานอกสถานที่	2.95	0.84	ปานกลาง
20. การจัดเวทีภูมิปัญญาท้องถิ่น	2.88	0.97	ปานกลาง
รวม (N = 82)	3.35	1.16	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.3 ภาพรวมพบว่า สมาชิกของสหกรณ์เครดิตยูเนียนหนองห้าง จำกัด มีระดับความพึงพอใจปานกลางต่อการจัดสวัสดิการ ($\bar{X}=3.35$) โดยมีระดับความพึงพอใจต่อการจัดสวัสดิการในรายชื่อย่อยแต่ละประเด็นแตกต่างกันทั้งระดับมากและระดับปานกลาง ซึ่งการจัดสวัสดิการที่สมาชิกมีระดับความพึงพอใจค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ การช่วยเหลือด้านอาชีพของสมาชิก ($\bar{X} = 3.79$) และลำดับที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ การช่วยเหลือค่าครองชีพของสมาชิกผู้ด้อยโอกาส ($\bar{X} = 2.64$)

ตารางที่ 4.4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจของสมาชิกชมรม
ผู้สูงอายุที่มีต่อการจัดสวัสดิการของชมรมฯ

การจัดสวัสดิการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความ พึงพอใจ
1. การปันผลกำไรสุทธิประจำปีแก่หุ้นสมาชิก	3.49	1.50	มาก
2. การเฉลี่ยเงินคืนสมาชิก	3.16	1.56	ปานกลาง
3. การปันผลกำไรให้คณะกรรมการบริหาร	3.21	1.44	ปานกลาง
4. การปันผลกำไรเป็นสวัสดิการของสมาชิก	3.10	1.63	ปานกลาง
5. การช่วยเหลือด้านงานมงคลสมรสของสมาชิก	3.31	1.41	ปานกลาง
6. การช่วยเหลือค่าคลอดบุตรของสมาชิก	3.31	1.42	ปานกลาง
7. การช่วยเหลือค่าเล่าเรียนศึกษาของสมาชิก	3.25	1.63	ปานกลาง
8. การช่วยเหลือค่ารักษาพยาบาลของสมาชิก	3.48	1.38	มาก
9. การช่วยเหลือสมาชิกยามเจ็บป่วย	3.37	1.53	ปานกลาง
10. การช่วยเหลือด้านฌาปนกิจศพของสมาชิก	3.42	1.50	ปานกลาง
11. การช่วยเหลือสมาชิกผู้ประสบภัย	3.24	1.67	ปานกลาง
12. การช่วยเหลือค่าครองชีพของสมาชิกผู้ด้อยโอกาส	3.20	1.63	ปานกลาง
13. การให้บริการเงินกู้ยืมแก่สมาชิก	3.15	1.41	ปานกลาง
14. การให้บริการออมทรัพย์แก่สมาชิก	3.18	1.47	ปานกลาง
15. การให้บริการข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์	3.22	1.39	ปานกลาง
16. การให้บริการด้านการตลาดแก่สมาชิก	3.22	1.49	ปานกลาง
17. การให้บริการฝึกอบรมด้านอาชีพแก่สมาชิก	3.35	1.44	ปานกลาง
18. การสนับสนุนงบประมาณด้านกีฬาและนันทนาการ แก่สมาชิก	3.20	1.49	ปานกลาง
19. การจัดบริการทัศนศึกษานอกสถานที่	3.07	1.53	ปานกลาง
20. การจัดเวทีภูมิปัญญาท้องถิ่น	3.55	1.41	มาก
รวม (N = 122)	3.24	1.44	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.4 ภาพรวมพบว่า สมาชิกของชมรมผู้สูงอายุมีระดับความพึงพอใจปานกลางต่อการจัดสวัสดิการ ($\bar{X}=3.24$) ส่วนในรายชื่อย่อยซึ่งการจัดสวัสดิการที่สมาชิกมีระดับความพึงพอใจค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ การจัดเวทีภูมิปัญญาท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.55$) และลำดับที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ การจัดบริการทัศนศึกษานอกสถานที่ ($\bar{X} = 3.07$)

ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจของสมาชิกกลุ่มโรงสีข้าวชุมชนหนองแปน อำเภอกมลาไสย ที่มีต่อการจัดสวัสดิการของกลุ่มฯ

การจัดสวัสดิการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. การปันผลกำไรสุทธิประจำปีแก่หุ้นสมาชิก	3.39	1.25	ปานกลาง
2. การเฉลี่ยเงินคืนสมาชิก	3.55	1.15	มาก
3. การปันผลกำไรให้คณะกรรมการบริหาร	3.21	1.19	ปานกลาง
4. การปันผลกำไรเป็นสวัสดิการของสมาชิก	3.00	1.17	ปานกลาง
5. การช่วยเหลือด้านงานมงคลสมรสของสมาชิก	2.70	1.10	ปานกลาง
6. การช่วยเหลือค่าคลอดบุตรของสมาชิก	2.58	1.37	ปานกลาง
7. การช่วยเหลือค่าเล่าเรียนศึกษาของสมาชิก	3.06	1.22	ปานกลาง
8. การช่วยเหลือค่ารักษาพยาบาลของสมาชิก	2.79	1.24	ปานกลาง
9. การช่วยเหลือสมาชิกยามเจ็บป่วย	2.73	1.46	ปานกลาง
10. การช่วยเหลือด้านฌาปนกิจศพของสมาชิก	2.94	1.48	ปานกลาง
11. การช่วยเหลือสมาชิกผู้ประสบภัย	2.79	1.43	ปานกลาง
12. การช่วยเหลือค่าครองชีพของสมาชิกผู้ด้อยโอกาส	3.12	1.19	ปานกลาง
13. การให้บริการเงินกู้ยืมแก่สมาชิก	3.45	1.18	มาก
14. การให้บริการออมทรัพย์แก่สมาชิก	3.03	1.29	ปานกลาง
15. การให้บริการข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์	3.34	1.10	ปานกลาง
16. การให้บริการด้านการตลาดแก่สมาชิก	3.39	1.12	ปานกลาง
17. การให้บริการฝึกอบรมด้านอาชีพแก่สมาชิก	3.36	1.06	ปานกลาง
18. การสนับสนุนงบประมาณด้านกีฬาและนันทนาการแก่สมาชิก	3.36	1.06	ปานกลาง
19. การจัดบริการทัศนศึกษานอกสถานที่	3.15	1.18	ปานกลาง
20. การจัดเวทีภูมิปัญญาท้องถิ่น	3.48	1.12	มาก
รวม (N = 33)	3.29	1.08	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.5 ภาพรวมพบว่า สมาชิกของกลุ่มโรงสีข้าวชุมชนหนองแปน มีระดับความพึงพอใจปานกลาง ($\bar{X} = 3.29$) โดยมีระดับความพึงพอใจทั้งระดับมากและระดับปานกลาง ในรายชื่อย่อยของการจัดสวัสดิการ ซึ่งการจัดสวัสดิการที่สมาชิกมีระดับความพึงพอใจค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ การเฉลี่ยเงินคืนสมาชิก ($\bar{X} = 3.55$) และลำดับที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ การช่วยเหลือค่าคลอดบุตรของสมาชิก ($\bar{X} = 2.58$)

ตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจของสมาชิกกลุ่มสตรี
ทอผ้าพื้นเมืองเหล่าใหญ่ที่มีต่อการจัดสวัสดิการของกลุ่มฯ

การจัดสวัสดิการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความ พึงพอใจ
1. การปันผลกำไรสุทธิประจำปีแก่หุ้นสมาชิก	4.70	0.47	มากที่สุด
2. การเฉลี่ยเงินคืนสมาชิก	4.70	0.47	มากที่สุด
3. การปันผลกำไรให้คณะกรรมการบริหาร	4.48	0.51	มากที่สุด
4. การปันผลกำไรเป็นสวัสดิการของสมาชิก	4.43	0.59	มากที่สุด
5. การช่วยเหลือด้านงานมงคลสมรสของสมาชิก	4.09	0.51	มาก
6. การช่วยเหลือค่าคลอดบุตรของสมาชิก	3.48	0.59	มาก
7. การช่วยเหลือค่าเล่าเรียนศึกษาของสมาชิก	4.13	0.63	มาก
8. การช่วยเหลือค่ารักษาพยาบาลของสมาชิก	3.96	0.56	มาก
9. การช่วยเหลือสมาชิกยามเจ็บป่วย	4.30	0.56	มากที่สุด
10. การช่วยเหลือด้านฌาปนกิจศพของสมาชิก	4.17	0.65	มาก
11. การช่วยเหลือสมาชิกผู้ประสบภัย	4.17	0.65	มาก
12. การช่วยเหลือค่าครองชีพของสมาชิกผู้ด้อยโอกาส	4.26	0.45	มากที่สุด
13. การให้บริการเงินกู้ยืมแก่สมาชิก	4.57	0.51	มากที่สุด
14. การให้บริการออมทรัพย์แก่สมาชิก	4.83	0.39	มากที่สุด
15. การให้บริการข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์	4.13	0.34	มาก
16. การให้บริการด้านการตลาดแก่สมาชิก	4.00	0.52	มาก
17. การให้บริการฝึกอบรมด้านอาชีพแก่สมาชิก	4.78	0.60	มากที่สุด
18. การสนับสนุนงบประมาณด้านกีฬาและนันทนาการ แก่สมาชิก	3.52	0.59	มาก
19. การจัดบริการทัศนศึกษานอกสถานที่	3.23	0.61	มาก
20. การจัดเวทีภูมิปัญญาท้องถิ่น	4.74	0.45	มากที่สุด
รวม (N = 23)	4.58	0.37	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.6 ภาพรวมพบว่า สมาชิกของกลุ่มสตรีทอผ้าพื้นเมืองเหล่าใหญ่มีระดับความพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{X} = 4.58$) โดยมีระดับความพึงพอใจในรายช้อย่อยของการจัดสวัสดิการทั้งระดับมากที่สุดและระดับมาก ซึ่งการจัดสวัสดิการที่สมาชิกมีระดับความพึงพอใจค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ การให้บริการออมทรัพย์แก่สมาชิก ($\bar{X} = 4.83$) และลำดับที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ การจัดบริการทัศนศึกษานอกสถานที่ ($\bar{X} = 3.23$)

ตารางที่ 4.7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานรวมของความพึงพอใจของสมาชิก
แต่ละองค์กรการเงินชุมชนที่มีต่อการจัดสวัสดิการขององค์กร

องค์กรการเงินชุมชน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความ พึงพอใจ
1. ชมรมผู้ดูแลเด็ก อำเภอกุฉินารายณ์	2.86	1.36	ปานกลาง
2. สหกรณ์เครดิตยูเนียนหนองห้างจำกัด	3.35	1.16	ปานกลาง
3. ชมรมผู้สูงอายุ	3.24	1.44	ปานกลาง
4. กลุ่มโรงสีข้าวชุมชนหนองแปน อำเภอกมลาไสย	3.29	1.08	ปานกลาง
5. กลุ่มสตรีทอผ้าพื้นเมืองเหล่าใหญ่	4.58	0.37	มากที่สุด
รวม (N = 380)	3.23	1.34	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.7 ภาพรวมพบว่า ระดับความพึงพอใจของสมาชิกองค์กรการเงินชุมชน
ทั้ง 5 แห่งที่มีต่อการจัดสวัสดิการทุกด้าน สมาชิกมีความพึงพอใจระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.23$)
โดยกลุ่มสตรีทอผ้าพื้นเมืองเหล่าใหญ่ มีระดับความพึงพอใจภาพรวมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.58$)
ส่วนชมรมผู้ดูแลเด็ก อำเภอ กุฉินารายณ์มีระดับความพึงพอใจต่อการจัดสวัสดิการในภาพรวม
ระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 2.86$)

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะของสมาชิกองค์กรการเงินชุมชน ได้เสนอแนะในหลายประเด็น ดังผลการวิเคราะห์ข้อมูลตารางที่ 4.8

ตารางที่ 4.8 จำนวนของสมาชิกที่ให้ข้อเสนอแนะในการจัดสวัสดิการขององค์กรการเงินชุมชน ทั้ง 5 องค์กร

ข้อเสนอแนะ	องค์กรการเงิน					รวม
	ดูแลเด็ก	เครดิต	ผู้สูงอายุ	โรงสีข้าว	ทอดผ้า	
1. ต้องการให้จัดสวัสดิการกับเด็กด้อยโอกาสมากยิ่งขึ้น	1	-	2	-	-	3
2. ต้องการให้กรรมการตั้งใจทำงานให้เต็มที่	1	-	-	-	-	1
3. ต้องการให้มีการจัดอบรม	2	-	-	-	-	2
4. ต้องการให้จัดทัศนศึกษา ดูงานบ่อยๆ	1	-	1	-	-	2
5. ต้องการให้มีการประสานงานกับสมาชิกกองทุน	1	-	-	-	-	1
6. ต้องการให้เปิดกว้างในการรับสมาชิก	1	-	-	-	-	1
7. ควรมีการจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิกตลอดระยะเวลาที่เข้าเป็นสมาชิก	1	-	-	-	-	1
8. ต้องการให้เพิ่มวงเงินกู้	1	1	4	-	7	13
9. ต้องการจัดตลาดนัดให้กลุ่มแม่บ้าน	-	-	-	-	10	10
10. ควรสนับสนุน ในด้านการลงทุน	-	-	-	-	11	11

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

ข้อเสนอแนะ	องค์กรการเงิน					
	ดูแลเด็ก	เครดิต	ผู้สูงอายุ	โรงสีข้าว	ทอผ้า	รวม
11. ต้องการให้ส่งเสริม การปลูกฝ้าย	-	-	-	-	1	1
12. ต้องการให้ฝึกอบรม ย้อมสีธรรมชาติ	-	-	-	-	1	1
13. ต้องการให้กลุ่มสตรีทอผ้า จัดเงินออมวันละ 1 บาท ต่อเกษตรต่อไป	-	-	-	-	1	1
14. ต้องการให้จัดสวัสดิการ ต่อสมาชิกต่อไป	-	-	-	1	-	1
15. ต้องการให้จัดสวัสดิการ ให้ผู้สูงอายุทุกคน	-	-	23	-	-	23
16. ต้องการให้ผู้สูงอายุมี เงินออมเป็นของตัวเอง	-	-	12	-	-	12
17. ต้องการให้มีการจัดกิจกรรม ออกกำลังกายแก่สมาชิก	-	-	17	-	-	17
18. ต้องการให้ผู้สูงอายุได้ รับเงินเลี้ยงชีพตลอดชีพ	-	-	45	-	-	45
19. ต้องการให้ผู้สูงอายุ รับประทานอาหารร่วมกันปีละ 2 ครั้ง	-	-	4	-	-	4
20. ไม่ควรส่งดอกเบี้ยคืนไป กองทุนจังหวัด	-	-	10	-	-	10
21. ควรดูแลในยามเจ็บป่วย	-	-	1	-	-	1
22. ต้องการให้จัดสรร งบประมาณมาให้ผู้สูงอายุ ค้ำรักษาพยาบาลและค่าใช้จ่ายต่างๆ	-	-	7	-	-	7
23. ต้องการให้มีเงินช่วยเหลือ อย่างต่ำ 800 บาท ต่อเดือน	-	-	1	-	-	1

จากตารางที่ 4.8 พบว่า สมาชิกได้ให้ข้อเสนอแนะในลำดับสูงสุด 7 ลำดับคือ

- 1) ต้องการให้ผู้สูงอายุได้รับเงินเลี้ยงชีพตลอดชีพ
- 2) ต้องการให้จัดสวัสดิการให้ผู้สูงอายุทุกคน
- 3) ต้องการส่งเสริมให้มีการออกกำลังกาย
- 4) ต้องการให้เพิ่มวงเงินกู้
- 5) ต้องการให้ผู้สูงอายุมีเงินออมเป็นของตนเอง
- 6) ไม่ควรส่งดอกเบี้ยคืนกองทุนจังหวัด และ
- 7) ต้องการจัดตลาดนัดให้กลุ่มแม่บ้าน

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในบทนี้ผู้วิจัยได้นำเสนอในประเด็นสำคัญที่จำแนกออกเป็น 3 ส่วน คือ
สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ มีรายละเอียดดังนี้

1. สรุปผลการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1.1.1 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของสมาชิกองค์กรการเงินชุมชนในจังหวัด
กาฬสินธุ์ที่มีต่อการจัดสวัสดิการขององค์กรการเงินชุมชนที่ตนเป็นสมาชิกแต่ละองค์กร

1.1.2 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการจัดสวัสดิการขององค์กรการเงินชุมชน

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ สมาชิกขององค์กรการเงินชุมชน 5 กลุ่ม ได้แก่
ชมรมผู้ดูแลเด็กอำเภอกุฉินารายณ์ 120 ราย กลุ่มสหกรณ์เครดิตยูเนียนหนองห้างจำกัด 82 ราย
ชมรมผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์ 122 ราย กลุ่มโรงสีข้าวชุมชนหนองแปน อำเภอกมลาไสย 33
ราย กลุ่มสตรีทอผ้าพื้นเมืองเหล่าใหญ่ 23 ราย รวมทั้งสิ้น 380 ราย โดยเก็บข้อมูลจากสมาชิกทุก
ราย

1.3 เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ได้ในการรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม โดยแบ่ง
แบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ (1) ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐาน ส่วนบุคคลของสมาชิกกลุ่ม
องค์กรการเงินชุมชน (2) ข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจของสมาชิกที่มีต่อการจัดสวัสดิการของ
องค์กรการเงินชุมชนในด้านต่างๆ (3) ข้อมูลเกี่ยวกับข้อเสนอแนะของสมาชิกองค์กรการเงินที่มีต่อ
การจัด สวัสดิการขององค์กรการเงินชุมชน

1.4 การหาประสิทธิภาพแบบสอบถาม

1.4.1 หาความตรงโดยการนำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน พิจารณา
ความตรงของเนื้อหาตามกรอบแนวคิดของการวิจัย

1.4.2 หาความเชื่อมั่นโดยนำแบบสอบถามที่ตรวจสอบความตรงของเนื้อหาไป
เก็บข้อมูลจากประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างได้ค่าเท่ากับ .95

1.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บข้อมูลโดยใช้เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ซึ่งแจกแบบสอบถาม และรับคืน เป็นระยะเวลา 2 เดือน

1.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows (statistical package for the social sciences) วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ โดยใช้ค่าสถิติ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในการอธิบายลักษณะข้อมูล

1.7 ผลการวิจัย สามารถสรุปได้ดังนี้

1.7.1 ด้านข้อมูลทั่วไปของสมาชิกกลุ่มองค์กรการเงินชุมชน ทั้ง 5 องค์กร ส่วนมากเป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 51 ปี สถานภาพสมรสแล้ว สามารถอ่านออกเขียนได้มี การศึกษาระดับประถมศึกษา ส่วนใหญ่มีอาชีพ ทำนา ทำไร่ ทำสวน ประมาณครึ่งหนึ่งมีรายได้ ไม่เกิน 2,000 บาทต่อเดือน มากกว่าครึ่งหนึ่ง มีระยะเวลาในการมีส่วนร่วมในการเป็นสมาชิกของ องค์กรการเงินชุมชนไม่เกิน 5 ปี

1.7.2 ด้านความพึงพอใจของสมาชิกกลุ่มองค์กรการเงินชุมชนแต่ละ 5 องค์กร ได้แก่

สมาชิกชมรมผู้ดูแลเด็กอำเภอกุฉินารายณ์ มีความพึงพอใจระดับปานกลางต่อการ จัดสวัสดิการในภาพรวมและรายช้อย่อย โดยมีค่าเฉลี่ยสูงในรายช้อย่อย 3 ลำดับ ได้แก่ การ สนับสนุนงบประมาณด้านกีฬาและนันทนาการ ($\bar{X} = 3.21$) การจัดเวทีภูมิปัญญาท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.15$) และการจัดบริการจัดทัศนศึกษานอกสถานที่ ($\bar{X} = 3.12$)

สมาชิกสหกรณ์เครดิตยูเนียนหนองห้างจำกัด มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง ต่อการจัดสวัสดิการในภาพรวม เมื่อพิจารณาในรายช้อย่อย พบว่าสมาชิกมีความพึงพอใจระดับมาก ต่อการจัดสวัสดิการ 3 ลำดับ ได้แก่ การช่วยเหลือด้านฉาปนกิจศพ ($\bar{X} = 3.79$) การรักษาพยาบาล ($\bar{X} = 3.70$) และการช่วยเหลือยามเจ็บป่วย ($\bar{X} = 3.64$)

สมาชิกชมรมผู้สูงอายุ มีความพึงพอใจในระดับปานกลางต่อการจัดสวัสดิการใน ภาพรวม เมื่อพิจารณาในรายช้อย่อย พบว่าสมาชิกมีความพึงพอใจระดับมากต่อการจัดสวัสดิการใน 3 ลำดับ ได้แก่ การจัดเวทีภูมิปัญญาท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.55$) การปันผลกำไรสุทธิประจำปี ($\bar{X} = 3.49$) และการช่วยเหลือค่ารักษาพยาบาล ($\bar{X} = 3.48$)

สมาชิกกลุ่มโรงสีข้าวชุมชนหนองแปน อำเภอกมลาไสย มีความพึงพอใจใน ระดับปานกลางต่อการจัดสวัสดิการในภาพรวม เมื่อพิจารณาในรายข้อย่อย พบว่าสมาชิกมีความพึงพอใจในระดับมากต่อการจัดสวัสดิการ 3 ลำดับ ได้แก่ การเฉลี่ยเงินคืน ($\bar{X} = 3.55$) การจัดเวทีภูมิปัญญาท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.48$) และการให้บริการกู้ยืม ($\bar{X} = 3.45$)

สมาชิกกลุ่มสตรีทอผ้าพื้นเมืองเหล่าใหญ่ มีความพึงพอใจระดับมากที่สุด ต่อการจัดสวัสดิการในภาพรวม โดยมีระดับความพึงพอใจมากที่สุด 3 รายข้อย่อย ได้แก่ การให้บริการออมทรัพย์ ($\bar{X} = 4.83$) การให้บริการฝึกอบรมด้านอาชีพ ($\bar{X} = 4.78$) และการจัดเวทีภูมิปัญญาท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.74$)

1.7.3 ข้อเสนอแนะในการจัดสวัสดิการ

สมาชิกองค์กรการเงินชุมชนในแต่ละกลุ่ม ให้ความสนใจหรือให้ข้อเสนอแนะการจัดสวัสดิการชุมชนที่หลากหลายอย่างที่มีผลทำให้การดำเนินชีวิตที่มีสภาวะที่เป็นสุข และมีศักดิ์ศรี มีความสะดวก และเข้าถึงง่าย มีขั้นตอนไม่ยุ่งยาก โดยสามารถสรุปข้อเสนอแนะที่สมาชิกมีความต้องการมากใน 7 ลำดับคือ ต้องการให้ผู้สูงอายุได้รับเงินเลี้ยงชีพตลอดชีพ ต้องการให้จัดสวัสดิการให้ผู้สูงอายุทุกคน ต้องการให้มีการออกกำลังกาย ต้องการให้เพิ่มวงเงินกู้ ต้องการให้ผู้สูงอายุมีเงินออมเป็นของตนเอง ต้องการจัดตลาดนัดให้กลุ่มแม่บ้านและไม่ควรส่งดอกเบี้ยคืน

2. อภิปรายผล

สำหรับความพึงพอใจของสมาชิกองค์กรการเงินชุมชนในจังหวัดกาฬสินธุ์ที่มีต่อการจัดสวัสดิการขององค์กรการเงินชุมชนที่ตนเป็นสมาชิกแต่ละองค์กร สามารถสรุปได้ดังนี้

2.1 ชมรมผู้ดูแลเด็ก อำเภอกุฉินารายณ์ พบว่า ทั้งในภาพรวมและรายข้อย่อยของการจัดสวัสดิการของชมรม สมาชิกมีระดับความพึงพอใจปานกลาง โดยระดับความพึงพอใจที่มีค่าเฉลี่ยมากใน 3 ลำดับคือ การสนับสนุนงบประมาณด้านกีฬาและนันทนาการ การจัดเวทีภูมิปัญญาท้องถิ่น และการจัดบริการทัศนศึกษาออกสถานที่ แสดงให้เห็นว่าแผนพัฒนางานสวัสดิการสังคมฯ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2545-2549) บรรลุผลตามขอบเขตของงานสวัสดิการสังคมในด้านการมีสุขภาพอนามัยที่ดี การนันทนาการ และการบริการสังคมโดยทั่วไปได้ในระดับหนึ่ง กล่าวคือ การจัดสวัสดิการของชมรมผู้ดูแลเด็กได้นำแผนงานการจัดสวัสดิการสังคมไปใช้ให้เกิดการพัฒนาสภาพความเป็นอยู่ของสมาชิกที่ดี เพื่อให้สมาชิกสามารถดำรงชีวิตได้ในระดับมาตรฐาน

2.2 สหกรณ์เครดิตยูเนียนหนองห้างจำกัด พบว่า สมาชิกมีระดับความพึงพอใจต่อการจัดสวัสดิการภาพรวมในระดับปานกลาง แต่ในรายข้อย่อยพบว่าสมาชิกมีระดับความพึงพอใจ

ต่อการจัดสวัสดิการในบางข้อระดับมาก 3 ลำดับ คือ การช่วยเหลือด้านอุปถัมภ์ การรักษาพยาบาล และการช่วยเหลือยามเจ็บป่วย แสดงให้เห็นถึงสังคมไทยมีรากฐานมาจากศาสนา และวัฒนธรรมพื้นบ้านที่หล่อหลอมให้คนไทยมีความเมตตากรุณา เอื้ออาทร สะท้อนให้เห็นถึงการแบ่งหน้าที่ในการดูแลสวัสดิภาพและความสุขของสมาชิกในชุมชนระหว่างครอบครัว เครือญาติ และชุมชนที่เป็นอย่างโยงใยและสัมพันธ์ต่อกัน ถือได้ว่าศาสนาและวัฒนธรรมพื้นบ้านทำให้สวัสดิการชุมชนเป็นสวัสดิการที่มีจิตวิญญาณ (วันทนี วาสิกะสิน และคณะ, 2543, น. 14) ซึ่งสอดคล้องกับสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (2544, น. 3-17) ที่ได้ระบุว่า การจัดสวัสดิการโดยชุมชนมาจากฐานอุดมการณ์/ศาสนา

2.3 ชมรมผู้สูงอายุ พบว่า ในภาพรวมสมาชิกมีระดับความพึงพอใจต่อการจัดสวัสดิการระดับปานกลาง แต่มีระดับความพึงพอใจระดับมากในรายชื่อข้อบางข้อ 3 ลำดับคือ การจัดเวทีภูมิปัญญาท้องถิ่น การปันผลกำไรสุทธิประจำปี และการช่วยเหลือคำรักษาพยาบาล แสดงให้เห็นว่าตัวแปรทางด้านอายุเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญที่กำหนดความพึงพอใจต่อบริการที่ได้รับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของไมเคิล และคูแรนท์ (อ้างถึงใน จรรยาพร กุลอำนาจชัย, 2538, น. 47) ที่กล่าวว่า ปัจจัยด้านภูมิหลังของประชาชนเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญที่กำหนดความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อบริการที่ได้รับและความต้องการของประชาชนที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการให้บริการ ในทำนองเดียวกัน วันทนี วาสิกะสิน และคณะ (2543, น. 14) กล่าวถึง ลักษณะของสวัสดิการชุมชนว่าเกิดจากกิจกรรมที่มีได้พัฒนาความมั่นคงด้านรายได้โดยเฉพาะ แต่เพื่อพัฒนาจิตใจในคุณค่าของการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

2.4 กลุ่มโรงสีข้าวชุมชนหนองแปน อำเภอทมิฬบุรี พบว่า สมาชิกมีระดับความพึงพอใจภาพรวมในระดับปานกลาง โดยมีระดับความพึงพอใจทั้งระดับมากและระดับปานกลาง ในรายชื่อข้อของการจัดสวัสดิการ 3 ลำดับคือ การเฉลี่ยเงินคืน การจัดเวทีภูมิปัญญาท้องถิ่น และการให้บริการเงินกู้ยืม แสดงให้เห็นว่าโดยภาพรวมแล้วลักษณะการจัดสวัสดิการโดยองค์กรชุมชนส่วนใหญ่เน้นการรวมตัวด้านการส่งเสริมงานอาชีพ เพื่อรายได้เสริมเชิงเศรษฐกิจเป็นหลัก สอดคล้องกับที่ เสรี พงศ์พิศ (2536, น. 409-555) ได้กล่าวถึง การนำแนวคิดการจัดตั้งองค์กร เพื่อให้ความช่วยเหลือหรือเป็นทุนในการสร้างกิจการเพื่อการแก้ไขปัญหาของชุมชนอย่างครบวงจร โดยจุดประสงค์ของการจัดตั้งกลุ่มรวมกันช่วยเหลือผู้อื่นที่ประสบความเดือดร้อนในขั้นแรก ต่อมาเมื่อมีผลกำไรออกจะขึ้น จึงสามารถนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาของชุมชนต่อไป

2.5 กลุ่มสตรีทอผ้าพื้นเมืองเหล่าใหญ่ พบว่า สมาชิกมีระดับความพึงพอใจมากที่สุด ในภาพรวมของการจัดสวัสดิการ โดยมีระดับความพึงพอใจในรายชื่อข้อของการจัดสวัสดิการทั้งระดับมากที่สุดและระดับมาก 3 ลำดับคือ การให้บริการออมทรัพย์ การให้บริการฝึกอบรมด้าน

อาชีพ และการจัดเวทีภูมิปัญญาท้องถิ่น อาจกล่าวได้ว่าการพัฒนาความรู้ในปัจจุบันมีการขยายตัวอย่างมาก การพัฒนาด้านอาชีพและฝีมือจะต้องพัฒนาให้ทันกับความต้องการของหน่วยผลิต เพราะสถานการณ์การแข่งขันทางเศรษฐกิจและการค้ายุคนี้ต้องการสินค้าที่มีคุณภาพสูง (อภิญา เวชชชัย และศิริพร ยอดกมลศาสตร์, 2547, น. 49-50) ดังนั้นการจัดสวัสดิการด้านการฝึกอบรมอาชีพของกลุ่มสตรีทอผ้าพื้นเมืองเหล่าใหญ่ จึงสอดคล้องกับที่สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (2544, น. 3-17) ที่ได้อธิบายลักษณะรูปแบบการจัดสวัสดิการโดยชุมชน ประกอบด้วย การจัดสวัสดิการโดยฐานการผลิต/ธุรกิจชุมชน และฐานทรัพยากรธรรมชาติ/สิ่งแวดล้อม

จากการศึกษาพบว่า การจัดสวัสดิการขององค์กรการเงินชุมชนทั้ง 5 องค์กรนี้ สมาชิกมีความพึงพอใจต่อการจัดสวัสดิการในหลายระดับ โดยการจัดสวัสดิการที่สมาชิกมีความพึงพอใจในระดับค่าเฉลี่ยที่สูง 3 ลำดับของแต่ละองค์กรการเงินชุมชน ได้แก่ การให้บริการออมทรัพย์ การให้บริการฝึกอบรมด้านอาชีพ การจัดเวทีภูมิปัญญาท้องถิ่น การช่วยเหลือด้านฉันทนกิจศพ การรักษาพยาบาล การช่วยเหลือยามเจ็บป่วย การปันผลกำไรสุทธิ การเฉลี่ยเงินคืน การให้บริการเงินกู้ยืม การสนับสนุนงบประมาณด้านกีฬาและนันทนาการ และการจัดบริการทัศนศึกษาออกสถานที่

โดยภาพรวมของการวิจัยครั้งนี้ สามารถอภิปรายได้ว่าการจัดสวัสดิการขององค์กรการเงินชุมชนทั้ง 5 สามารถตอบสนองความต้องการของสมาชิกองค์กรการเงินชุมชนได้ในระดับหนึ่ง ในขณะที่เดียวกันสมาชิกขององค์กรการเงินชุมชนไม่มีความพึงพอใจต่อการจัดสวัสดิการบางอย่าง ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ กล่าวถึงมนุษย์มีความต้องการไม่สิ้นสุด ขึ้นอยู่กับว่าเขามีสิ่งนั้นอยู่แล้วหรือยัง เมื่อความต้องการใดได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการอย่างอื่นจะเข้ามาแทนที่ ชริณี เดชจินดา (2530, น.5) กล่าวว่าความรู้สึกหรือทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกพอใจ จะเกิดขึ้นเมื่อความต้องการของบุคคลได้รับการตอบสนองหรือบรรลุจุดมุ่งหมายในระดับหนึ่ง ความรู้สึกดังกล่าวจะลดลงหรือไม่ หากความต้องการหรือจุดมุ่งหมายนั้นไม่ได้รับการตอบสนอง ฉะนั้นการจัดสวัสดิการขององค์กรการเงินชุมชนจึงสะท้อนให้เห็นระดับความพึงพอใจของสมาชิกที่อาจมีการวางเงื่อนไขในการได้รับการด้านต่างๆ ซึ่งจากแผนพัฒนางานสวัสดิการสังคมและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2545-2549) ได้กำหนดระบบการจัดบริการสังคม เพื่อให้ประชาชนสามารถดำรงชีวิตได้ในระดับมาตรฐาน โดยบริการดังกล่าวจะต้องตอบสนองความต้องการพื้นฐานของประชาชนให้ได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ทั่วถึงและเป็นธรรม ทั้งในด้านการศึกษา สุขภาพอนามัย ที่อยู่อาศัย การประกันรายได้ สวัสดิการแรงงาน นันทนาการ และบริการสังคมทั่วไป

2.6 ข้อเสนอแนะในการจัดสวัสดิการขององค์กรการเงินชุมชน พบว่า สมาชิกได้ให้ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นต่อการจัดสวัสดิการทั้งในด้านการเงิน การทำงาน และสวัสดิการที่

จำเป็น หากองค์กรการเงินชุมชนต้องการให้สมาชิกเกิดความพึงพอใจมากยิ่งขึ้น ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจำเป็นต้องรู้ความต้องการ รู้ความคาดหวัง และรู้วิธีปฏิบัติสัมพันธ์ เพื่อให้ผู้รับบริการเกิดความพึงพอใจมากที่สุด สอดคล้องกับ ทศนีย์ ลักษณะิชนชัช (2545, น.189) ได้กล่าวไว้ในปัจจุบันการดำเนินกิจกรรมหรือการให้บริการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้สามารถดำรงอยู่อย่างปกติสุข มีคุณค่า และสามารถพึ่งตนเองได้ โดยเห็นความสำคัญของการปรับเปลี่ยนการดำเนินงานจากการแก้ไขปัญหาจากการตั้งรับมาเป็นปฏิบัติการเชิงรุก เพื่อให้ครอบคลุมได้ทั้งการแก้ไขป้องกัน ฟื้นฟู และพัฒนาอย่างได้ผล

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

3.1.1 ควรเปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการกำหนดประเภทสวัสดิการให้มากขึ้นและมีส่วนร่วมในการกำหนดรูปแบบ วิธีการที่สมาชิกเห็นว่าการจัดสวัสดิการด้านนั้นมีความจำเป็น เพราะหัวใจของการจัดสวัสดิการชุมชนตั้งอยู่บนพื้นฐานของการเคารพและอยู่ร่วมกันบนพื้นฐานของศาสนา ภูมิปัญญา วัฒนธรรมท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมในทุกระดับ

3.1.2 ควรให้สมาชิกและคณะทำงานกลุ่มได้มีโอกาสในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในการจัดสวัสดิการชุมชน และการพัฒนากลไกการบริหารจัดการที่มีความเป็นไปได้ในการที่จะทำให้กลุ่มสามารถดำเนินงานไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการฝึกอบรม การศึกษาดูงาน ที่ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมในเรื่อง ความรู้ ความสามารถ ทักษะ และเทคโนโลยีสมัยใหม่

3.1.3 ควรให้สมาชิกและคณะทำงานทราบถึงหลักการสำคัญของการดำเนินงาน เนื่องจากการจัดสวัสดิการโดยภาคชุมชนที่เกิดขึ้น ส่วนใหญ่ขาดระบบระเบียบหรือแบบแผนในการดำเนินงานที่ชัดเจน หลายองค์กรยังรับเพียงรูปแบบ ให้ความสำคัญกับเงินปันผล โดยลืมหลักการสำคัญของการจัดทำกลุ่มองค์กรการเงิน นั่นคือ การถือสัจจะ การแบ่งปันโอกาส ดังนั้นควรมีการริเริ่มกิจกรรมดังกล่าว ซึ่งอาจนำไปสู่การดำเนินกิจกรรมอื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.1.4 ควรจัดระบบสวัสดิการแบบบูรณาการตามความหลากหลายของชุมชน โดยดำเนินการจากฐานทรัพยากรซึ่งเป็นต้นทุนของชุมชน ฐานทางวัฒนธรรมซึ่งผ่านความเชื่อ ศาสนา และโครงสร้างทางสังคม และฐานการพัฒนาซึ่งเป็นองค์ความรู้จากภายนอกชุมชนเพื่อนำมาปรับใช้แก้ไขปัญหาของตนเอง

3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรมีการศึกษาความพึงพอใจของสมาชิกองค์กรการเงินชุมชนที่ตั้งขึ้นในลักษณะอื่นๆ เช่น วิสาหกิจชุมชน สหกรณ์ออมทรัพย์ ธนาคารชาวบ้าน เป็นต้น

3.2.2 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิภาพในการจัดสวัสดิการชุมชนขององค์กรต่างๆ ในชุมชน เพื่อสร้างเสริมวิสัยทัศน์ ความเป็นเลิศในการให้บริการ อันจะเกื้อหนุนต่อประสิทธิผลและประสิทธิภาพในการดำเนินงาน และก่อประโยชน์สูงสุดแก่สมาชิกที่รับบริการต่อไป

บรรณานุกรม

- กรมการพัฒนาชุมชน *รูปแบบการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต* กรุงเทพมหานคร
กระทรวงมหาดไทย 2544
- กุลندا โชติมุกตะ “ความพึงพอใจของประชาชนต่อระบบและกระบวนการให้บริการของ
กรุงเทพมหานคร : ศึกษากรณีสำนักงานเขตบางซื่อ” ภาคนิพนธ์
พัฒนาบริหารศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม) สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
2538
- ชัดติยา กรรณสูต “รายงานการวิจัยการศึกษา รูปแบบและความเป็นไปได้ในการจัดสวัสดิการโดย
ภาคชุมชน : กรณีศึกษากลุ่มสังฆะออมทรัพย์เพื่อพัฒนาคุณธรรมครบวงจรของชีวิต
พระอาจารย์สุบิน ปสโต จังหวัดตราด” กรุงเทพมหานคร สำนักงานกองทุน
สนับสนุนการวิจัย 2544
- จรวยพร กุลอำนาจชัย “ความพึงพอใจของผู้รับบริการสังคมสงเคราะห์ของศูนย์บริการ
สาธารณะสุข สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร” วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมศาสตร
มหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2538
- ฉลาด บุรณะพล. “โลกแยก: จุดเริ่มต้นสหกรณ์ที่แท้จริง” *ภูมิปัญญาชาวบ้านกับการ
พัฒนาชนบท เล่ม 1* หน้า 495 – 523 บรรณาธิการโดย เสรี พงศ์พิศ
กรุงเทพมหานคร อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป 2536
- ชรีณี เชนจินดา. “ความพึงพอใจของผู้ประกอบการศูนย์บริการเขตอุตสาหกรรม แขวงสามคำ
เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร” วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาสังคมศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล 2530
- ทัศนีย์ ถักขณาภิชนัชช *การสังคมสงเคราะห์ชุมชน: มรรควิธีสู่ชุมชนเข้มแข็ง* พิมพ์ครั้งที่ 5
กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2545
- ธีระ ศรีธรรมรักษ์ “รายงานการวิจัย เรื่องอนาคตของประเทศไทยกับการออกกฎหมาย
สวัสดิการสังคม” สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ กระทรวงวิทยาศาสตร์และ
เทคโนโลยี 2538
- บุญยงค์ เวชมณี และสายเมือง วิริยศิริ “สวัสดิการสังคม” *วารสารประชาสงเคราะห์*
1 (มกราคม – กุมภาพันธ์ 2533) หน้า 12 – 13
- ประเวศ ะสี *ศักดิ์ศรีแห่งความเป็นคน ศักยภาพแห่งความสร้างสรรค์* พิมพ์ครั้งที่ 4
กรุงเทพมหานคร จามจุรีโปรดักท์ 2540

- พิทักษ์ ตรีหิมา “ความพึงพอใจของประชาชนต่อระบบและกระบวนการให้บริการของ
กรุงเทพมหานคร : ศึกษากรณีสำนักงานยานนาวา” วิทยานิพนธ์สังคมศาสตร
มหาบัณฑิต คณะสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ 2538
- เพ็ญศรี นิลโสม *รูปแบบความสำเร็จในงานพัฒนาชุมชนท้องถิ่นจังหวัดกาฬสินธุ์* ม.ป.ท.
สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2545
- แผนพัฒนางานสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์แห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ.2545-2549)*
กรุงเทพมหานคร สำนักนายกรัฐมนตรี 2545
- แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544)* กรุงเทพมหานคร
สำนักนายกรัฐมนตรี 2540
- ไพบุลย์ วัฒนธรรมศิริ *วิถีพลังไทสู่ชุมชนพึ่งตนเอง* ม.ป.ท. สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน 2545
- มารีสา ภูเพ็ชร “สวัสดิการสังคม: แนวคิดและทฤษฎี” *วารสารสังคมสงเคราะห์ศาสตร์*
7 (มกราคม – ธันวาคม 2535) หน้า 6
- มนัสวัลย์ พิมบริบูรณ์ “การจัดสวัสดิการชุมชนและปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในสวัสดิการ
ของสมาชิก : ศึกษาเฉพาะกรณีกลุ่มธุรกิจชุมชน ในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล”
วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหาร
ศาสตร์ 2538
- มานะชัย ชมชื่น “ความพึงพอใจของพนักงานธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน)
ต่อสวัสดิการที่ได้รับ ศึกษาเฉพาะกรณีเขตส่วนภูมิภาคเขต 10 จ.นครสวรรค์”
วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2538
- ร่างธรรมนูญองค์กรการเงินและสวัสดิการภาคประชาชน* ม.ป.ท. 2546 (เอกสารอัดสำเนา)
- ถวัลย์ ทศวงศา “การศึกษาความพึงพอใจและความต้องการสวัสดิการของครูสภา : กรณีศึกษา
สมาชิกครูสภาในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา อำเภอบางพลี จังหวัด
สมุทรปราการ” วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคม สงเคราะห์
ศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ 2539
- วันทนี วาสิกะสิน และคณะ *ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์*
พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2543
- วิมลทิพย์ ทรายางกูร *พฤติกรรมมนุษย์กับสภาพแวดล้อม* กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย 2526

- ศิริชัย พงษ์วิชัย *การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยคอมพิวเตอร์* พิมพ์ครั้งที่ 10 กรุงเทพมหานคร
โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2543
- สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน “เอกสารประกอบการสัมมนาวิชาการประจำปี 2544 เรื่องยุทธศาสตร์
การจัดปัญหาความยากจน” วันที่ 24-25 พฤศจิกายน 2544 ชลบุรี โรงแรมแอมบาส
ซาเคอร์ซิตี
- สมเดช สิทธิพงษ์พิทยา “หน่วยที่ 6 ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง” ใน
ประมวลสาระชุดวิชาสถิติและการวิจัยทางสังคมศาสตร์ นนทบุรี สาขาวิชา
คหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2545
- สัมพันธ์ เตชะอธิก และคณะ *สรุปผลการประเมินความเข้มแข็งกลไกรัฐและองค์กรชุมชน
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ* ขอนแก่น สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น
2546
- สุโขทัยธรรมาธิราช, มหาวิทยาลัย เอกสารประกอบการสัมมนาสวัสดิการชุมชนแก่น้อยอย่างยั่งยืน
วันที่ 2-4 กันยายน 2547 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
(อัครำเนา)
- สุนทรี ภูศรีฐาน *ประวัติความเป็นมาสหกรณ์เครดิตยูเนียนหนองห้างจำกัด* ม.ป.ท. 2541
- สุพรรณทิพย์ ประทุมทา และคณะ *เอกสารสรุปบทเรียนการดำเนินงานกองทุนชุมชนผู้ดูแลเด็ก
อำเภอภูผินารายณ์ กาฬสินธุ์ คณะทำงานกลไกจังหวัดกาฬสินธุ์* 2544
- เสรี พงศ์พิศ *ภูมิปัญญาชาวบ้านกับการพัฒนาชนบท* กรุงเทพมหานคร อัมรินทร์พรินดีกรู๊ป
2536
- อภิญา เวชชัย และศิริพร ยอดกมลศาสตร์ *สวัสดิการสังคมฉบับชาวบ้าน : แนวคิดนโยบาย
แนวทางปฏิบัติ* กรุงเทพฯ ศูนย์การศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมือง คณะเศรษฐศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2547
- Wallestin, Harrey *Dictionary of Psychology* Mary land: Penquin Book, 1971.
- Wolman, B.B. *Dictionary of Behavioral Science* New York: Van Nostrand Reinhard, 1973.

ภาคผนวก ก

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

1. อาจารย์ ดร. เกษม เขตตะวัน สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตกาฬสินธุ์
 ประสบการณ์การทำงาน : เชี่ยวชาญในสาขาวิชาการฟาร์มสัตว์น้ำ การเพาะกุ้งก้ามกราม การผลิต
 อาหารสัตว์น้ำ และการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด
 การฝึกอบรมต่างประเทศ : หลักสูตร Integrated Fish Farming จาก Asian-Pacific Regional and
 Training Centre, Uri, China 2542
 ผลงานวิชาการ : บทความวารสาร เอกสารการประชุม สัมมนา ดำรงในสาขาวิชาที่เชี่ยวชาญที่ตีพิมพ์
 เช่น วารสารวิจัยและฝึกอบรมสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล เอกสารการ
 ประชุมสัมมนา วิชาการคณะเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม การ
 ประชุมสัมมนาวิชาการเกษตร คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เป็นต้น
2. อาจารย์สุระชัย ชูภกา ภาควิชาสื่อสารมวลชน คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
 ผลงานวิชาการ : งานวิจัยการสื่อสารเพื่อการมีงานทำ กรณีศึกษาบัณฑิตคณะมนุษยศาสตร์
 มหาวิทยาลัยรามคำแหง (2546-2547)
 งานวิจัยบทบาทสถานภาพวิทยุชุมชนไทย (อยู่ระหว่างดำเนินการ)
 บทความวารสารเรื่องการสื่อสารมติมหาชนในบั้งไฟพญานาค เส้นทางวิทยุชุมชน
 ในความเป็นพื้นที่สาธารณะ
3. ครูชบ ยอดแก้ว ที่อยู่ 40 ถ.ริมทางรถไฟนอก อ.เมือง จ.สงขลา
 การศึกษา : ครุศาสตร์บัณฑิต วิทยาลัยครูสงขลา
 2544 ปริญญาคุฎฎบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
 ตำแหน่งในอดีต : อาจารย์ใหญ่โรงเรียนวัดน้ำขาวใน อ.จะนะ จ.สงขลา
 ประธานสภาวัฒนธรรม จ.สงขลา
 กรรมการนโยบายสังคมแห่งชาติ
 ตำแหน่งในปัจจุบัน : ผู้จัดการสมาคมฟื้นฟูหมู่บ้านชนบทสงขลา
 ประธานคณะกรรมการอำนวยการกองทุนหมุนเวียนชาวบ้านสงขลา
 กรรมการที่ปรึกษาสมาคมแพทย์แผนไทย จ.สงขลา
 ประธานกลุ่มออมทรัพย์เครือข่ายดี ค.น้ำขาว
 ประธานเครือข่ายองค์กรการเงินชุมชนระดับชาติ
 ประธานมูลนิธิ ดร. ครูชบ-ปราณี ยอดแก้ว
 และอื่นๆ

ภาคผนวก ข
แบบสอบถาม

แบบสอบถาม เรื่อง
ความพึงพอใจของสมาชิกองค์กรการเงินชุมชนที่มีต่อการจัดสวัสดิการ
ขององค์กรการเงินชุมชนในจังหวัดกาฬสินธุ์

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้ประกอบด้วย 3 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ส่วนที่ 2 ความพึงพอใจต่อการจัดสวัสดิการขององค์กรการเงินชุมชน

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่ท่านมีต่อการจัดสวัสดิการฯ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของสมาชิกองค์กรการเงินชุมชน

ขอให้ใส่เครื่องหมาย (/) ลงในช่องที่ตรงตามความเป็นจริงของท่าน	
1. เพศ	[ ] 1. ชาย [ ] 2. หญิง
2. อายุ.....ปี	
3. สถานภาพ	[ ] 1. โสด [ ] 2. สมรส [ ] 3. หม้าย หรือ หย่าร้าง [ ] 4. แยกกันอยู่ หรือ อื่นๆ
4. อาชีพ	[ ] 1. รับราชการ รัฐวิสาหกิจ [ ] 2. ทำนา ทำไร่ ทำสวน [ ] 3. ค้าขาย ธุรกิจ [ ] 4. รับจ้าง [ ] 5. กรรมกร [ ] 6. แม่บ้าน [ ] 7. อื่น ๆ โปรดระบุ.....
5. รายได้เฉลี่ยของสมาชิกทุกคนในครอบครัวต่อเดือน	[ ] 1. ไม่เกิน 2,000 บาท [ ] 2. 2,001 – 4,000 บาท [ ] 3. 4,001 – 6,000 บาท [ ] 4. 6,001 – 8,000 บาท [ ] 5. มากกว่า 8,000 บาทขึ้นไป
6. ระดับการศึกษาชั้นสูงสุดที่จบ	[ ] 1. ไม่ได้เรียนหนังสือ [ ] 2. ประถมศึกษา [ ] 3. มัธยมศึกษาตอนต้น (ม.3) [ ] 4. ม.6 ปวช. และอาชีวศึกษา [ ] 5. ปวส. ปวท. หรืออนุปริญญา [ ] 6. ปริญญาตรีขึ้นไป [ ] 7. อื่น ๆ ระบุ.....

ขอให้ใส่เครื่องหมาย (/) ลงในช่องที่ตรงตามความเป็นจริงของท่าน	
7. ปัจจุบันท่านเป็นสมาชิกขององค์กรการเงินชุมชนใด	
☐ 1. ชมรมผู้ดูแลเด็ก	☐ 2. สหกรณ์เครดิตยูเนียนหนองหว้า
☐ 3. ชมรมผู้สูงอายุ	☐ 4. กลุ่มโรงสีข้าวชุมชนหนองแปน
☐ 5. กลุ่มสตรีทอผ้าพื้นเมืองเหล่าใหญ่	
8. ระยะเวลาที่เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานในองค์กรการเงิน	
☐ 1. 1-3 เดือน	☐ 2. 3 เดือน - 1 ปี
☐ 3. 2-5 ปี	☐ 4. มากกว่า 5 ปีขึ้นไป
9. บทบาทการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาในองค์กรการเงิน	
☐ 1. เป็นคณะกรรมการชมรมผู้ดูแลเด็ก	
☐ 2. เป็นสมาชิก	
☐ 3. อื่น ๆ ระบุ.....	

ส่วนที่ 2 ความพึงพอใจของสมาชิกในองค์กรการเงินชุมชนที่มีต่อการจัดสวัสดิการขององค์กร
โปรดทำเครื่องหมาย (/) ในช่องระดับคะแนนที่ตรงกับความพึงพอใจของท่านต่อการ
จัดสวัสดิการขององค์กรการเงินชุมชน

ระดับความพึงพอใจ

5 = พึงพอใจมากที่สุด   4 = พึงพอใจมาก   3 = พึงพอใจปานกลาง
2 = พึงพอใจน้อย   1 = พึงพอใจน้อยที่สุด

ลำดับ ที่	การจัดสวัสดิการขององค์กรการเงินชุมชน	ระดับความพึงพอใจ				
		5	4	3	2	1
ก. ด้านสวัสดิการผลกำไรประจำปี						
1	การนำผลกำไรสุทธิประจำปีปันผลคืนแก่หุ้นสมาชิก					
2	การนำเงินเฉลี่ยคืนให้แก่สมาชิก					
3	การปันผลกำไรให้แก่การบริหารจัดการของคณะกรรมการ					
4	การปันผลกำไรสำหรับเป็นสวัสดิการแก่สมาชิกและครอบครัว					
ข. ด้านสวัสดิการอื่น ๆ						
5	การช่วยเหลือการจัดงานมงคลสมรสของสมาชิกและครอบครัว					

ลำดับ ที่	การจัดสวัสดิการขององค์กรการเงินชุมชน	ระดับความพึงพอใจ				
		5	4	3	2	1
6	การช่วยเหลือค่าคลอดบุตรของสมาชิกหรือคู่สมรส					
7	การช่วยเหลือด้านกองทุนการศึกษาบุตรของสมาชิกและ นักเรียนในเขตพื้นที่					
8	การช่วยเหลือค่ารักษาพยาบาลแก่สมาชิกและกรรมการฯ					
9	การให้เงินช่วยเหลือแก่ครอบครัวสมาชิกในยามเจ็บป่วย					
10	การให้เงินช่วยเหลืองานฌาปนกิจศพแก่สมาชิกและครอบครัว					
11	การให้เงินช่วยเหลือแก่ครอบครัวสมาชิกผู้ประสบภัย					
12	การให้เงินช่วยเหลือค่าเลี้ยงชีพแก่ผู้ด้อยโอกาส พิจาร คิดเชื่อ ผู้สูงอายุของครอบครัวสมาชิก และประชาชนในพื้นที่					
13	การให้บริการเงินกู้แก่สมาชิกสำหรับการสร้างอาชีพ และการ ขยายกิจการ					
14	การรับฝากเงินออมเพื่อเพิ่มเงินสะสมของสมาชิก					
15	การบริการข้อมูลข่าวสารด้านการผลิต การตลาด และข่าวสาร อื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์แก่สมาชิกและผู้สนใจ					
16	การให้บริการด้านการตลาด และ/หรือการรับซื้อผลผลิตจาก สมาชิก					
17	การฝึกอบรมด้านการสร้างอาชีพใหม่ หรือด้านอื่น ๆ ที่เป็น ประโยชน์แก่สมาชิกและครอบครัวตลอดจนผู้สนใจ					
18	สนับสนุนงบประมาณการแข่งขันกีฬาหรือนันทนาการอื่น ๆ แก่สมาชิกและครอบครัว ตลอดจนผู้สนใจ					
19	การพัฒนาศึกษาดูงาน การท่องเที่ยวนอกสถานที่					
20	การจัดเวทีให้ผู้สูงอายุในชุมชนมีโอกาสถ่ายทอดภูมิปัญญา ท้องถิ่นให้แก่เยาวชนรุ่นหลังและผู้สนใจ					

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ : นายนำใจ อุทรักษ์
- วัน เดือน ปีเกิด : 15 สิงหาคม 2505
- ที่อยู่ปัจจุบัน : 360 ม. 9 ต.กุดข้าว อ.กุดนารายณ์ จ.กาฬสินธุ์ 46110
- การศึกษา : ปริญญาตรี ส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์บัณฑิต
ปัจจุบันกำลังศึกษาหลักสูตรปริญญาโทบริหารบัณฑิต สาขาเกษตรศาสตร
วิชาเอก การพัฒนาครอบครัวและสังคม
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช
- อาชีพปัจจุบัน : รับราชการ
- องค์กร/หน่วยงาน : สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอกุดนารายณ์
- ตำแหน่ง : นักพัฒนาชุมชน 6 ว
- หมายเลขโทรศัพท์ : 01 – 3923808